

Sadržaj**Knjiga 1**

A	OPĆI DIO	<i>stranica br.</i>
	Registracija poduzeća	
	Rješenje Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja za upis u sudski registar	
	Suglasnosti i mišljenja na konačni prijedlog PPUO Zažablje sa smanjenim sadržajem	
B	TEKSTUALNI DIO	

I. Obrazloženje

	Uvod	1
1.	POLAZIŠTA	3
1.1.	Položaj, značaj i posebnosti područja Općine u odnosu na prostor i sustav Županije i Države	3
1.1.1.	Osnovni podaci o stanju u prostoru	6
1.1.2.	Prostorno razvojne i resursne značajke	11
1.1.2.1.	Zemljopisna obilježja	11
1.1.2.2.	Osnovne kategorije korištenja zemljišta	15
1.1.2.3.	Područja pretežitih djelatnosti u odnosu na prirodne i druge resurse	21
1.1.2.4.	Komunalna infrastruktura	26
1.1.2.5.	Objekti javnog standarda	32
1.1.2.6.	Zaštita okoliša, prirodne i kulturne baštine	34
1.1.3.	Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova	48
1.1.3.1.	Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja	48
1.1.3.2.	Ocjena postojećih prostornih planova	56
1.1.4.	Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke, te prostorne pokazatelje	57
2.	CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA	58
2.1.	Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja	58
2.1.1.	Razvoj općinskog središta i naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava	59
2.1.2.	Racionalno korištenje prirodnih izvora	64
2.1.3.	Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša	65

2.2.	Ciljevi prostornog razvoja općinskog značaja	66
2.2.1.	Demografski razvoj	66
2.2.2.	Odabir prostorno razvojne strukture	67
2.2.3.	Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture	69
2.2.3.1.	Razvoj naselja	69
2.2.3.2.	Razvoj društvene infrastrukture	70
2.2.3.3.	Razvoj prometne i komunalne infrastrukture	72
2.2.4.	Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina	72
2.3.	Ciljevi prostornog uređenja naselja na području Općine	74
2.3.1.	Racionalno korištenje i zaštita prostora	74
2.3.2.	Utvrđivanje građevinskih područja naselja	74
2.3.3.	Unapređenje uređenja naselja i komunalna infrastruktura	75
3.	PLAN PROSTORNOG UREĐENJA	77
3.1.	Prikaz prostornog razvoja na području općine u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu županije	77
3.2.	Organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje površina	78
3.2.1.	Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina	80
3.3.	Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti	84
3.3.1.	Gospodarske djelatnosti	84
3.3.2.	Društvene djelatnosti	89
3.4.	Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora	91
3.4.1.	Područja primjene posebnih mjera uređenja i zaštite	96
3.5.	Razvoj infrastrukturnih sustava	97
3.5.1.	Prometni sustav	97
3.5.2.	Energetski sustav	99
3.5.3.	Vodnogospodarski sustav	100
3.6.	Postupanje s otpadom	103
3.7.	Sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš	104

Knjiga 2

II. Odredbe za provođenje

1.	Opće odredbe	107
2.	Uvjeti za određivanje namjena površina na području općine	108
3.	Uvjeti za uređenje prostora	110
3.1.	Građevine od važnosti za državu i županiju	110
3.2.	Građevinska područja naselja	111
4.	Namjena građevina	113
4.1.	Stambene građevine namijenjene za individualno stanovanje	113
4.2.	Višestambene, stambeno- poslovne I poslovne građevine	114
4.3.	Kiosci I pokretne naprave	115
4.4.	Građevna čestica	116
4.5.	Smještaj građevine na građevnoj čestici	117
5.	Udaljenost građevina od regulacijskog pravca	118
5.1.	Međusobna udaljenost građevina	119
5.2.	Visina i oblikovanje	119
5.3.	Ograde i parterno uređenje	121
5.4.	Priključak na prometnu infrastrukturu	122
5.5.	Komunalno opremanje zgrada	122
5.6.	Izgrađene strukture van naselja	123
5.7.	Građevine u funkciji obavljanja poljoprivredne djelatnosti	124
5.7.1.	Farme	124
5.7.2.	Tovilišta	125
5.7.3.	Spremišta, poljodjelska kućica	126
5.7.4.	Ribarske i vinogradarske kuće za izletnički turizam i ugostiteljstvo	126
5.7.5.	Plastenici	127
5.8.	Športske, rekreacijske i zdravstvene građevine	127
5.9.	Građevine za istraživanje I iskorištavanje mineralnih sirovina	127
5.10.	Infrastrukturne građevine	128
6.	Uvjeti smještaja gospodarskih djelatnosti	130
6.1.	Proizvodna i poslovna namjena	130
6.2.	Eksploatacija mineralnih sirovina	131

6.3.	Poljoprivreda	132
6.4.	Akvakultura	133
6.5.	Šumarstvo	133
6.6.	Turizam	134
6.7.	Uvjeti smještaja društvenih djelatnosti	136
7.	Uvjeti za utvrđivanje koridora/ trasa i površina za prometne i komunalne infrastrukturne sustave	137
7.1.	Prometni sustav	137
7.2.	Sustav komunalne infrastrukture	140
8.	Mjere zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti i kulturno-povijesnih cjelina	142
8.1.	Krajobrazne vrijednosti i kulturna baština	142
8.2.	Kulturna baština	143
9.	Postupanje s otpadom	148
10.	Mjere sprječavanja nepovoljna utjecaja na okoliš	149
11.	Mjere provedbe Plana	151
11.1.	Obveza izrade prostornih planova	151
11.2.	Primjena posebnih razvojnih i drugih mjera	151
11.3.	Rekonstrukcija građevina čija je namjena protivna planiranoj namjeni	152
12.	Prijelazne i završne odredbe	154
13.	Zaključne odredbe	154
	Dokumentacija i suradnja	155

C	GRAFIČKI DIO	mjerilo
1.	KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA	1 : 25000
2. 1.	INFRASTRUKTURNI SUSTAVI U I MREŽE- PROMET	1: 25 000
2. 2.	INFRASTRUKTURNI SUSTAVI I MREŽE- ENERGETSKI I VODNOGOSPODARSKI SUSTAV, POŠTA I TELEKOMUNIKACIJE	1 : 25000
3.1.	UVJETI KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA- PODRUČJA POSEBNIH UVJETA KORIŠTENJA, KULTURNA BAŠTINA	1 : 25000
3. 2.	UVJETI KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA- PODRUČJA POSEBNIH UVJETA KORIŠTENJA, ZAŠTIĆENI DIJELOVI PRIRODE	1 : 25000
3. 3.	UVJETI KORIŠTENJA I ZAŠTITE PROSTORA- PODRUČJA PRIMJENE PLANSKIH MJERA ZAŠTITE	1 : 25000
4.1.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA	1: 25 000
4.2.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA	1: 5 000
4. 3.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA	1: 5 000
4. 4.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA	1: 5 000
4. 5.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA	1: 5 000
4. 6.	GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA	1: 5 000

I. OBRAZLOŽENJE

Uvod

Na temelju članaka 13. i 14. stavak 1. Zakona o prostornom uređenju ("Narodne novine" br. 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04), članka 48. stavak 1 točka 4 Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN br. 33/01 i 60/01 – vjerodostojno tumačenje) i članka 19. Statuta Općine Zažablje («Neretvanski glasnik» br.03/94) Poglavarstvo Općine na 12. sjednici održanoj dana 03.12.2004.godine donijelo je Odluku o izradi Prostornog plana uređenja Općine Zažablje.

Općina Zažablje kao jedinica lokalne samouprave ima Ustavom Republike Hrvatske zagaranirano pravo na lokalnu samoupravu, koje obuhvaća pravo odlučivanja o potrebama i interesima građana lokalnog značenja, a osobito o:

- uređivanju prostora i urbanističkom planiranju,
- uređivanju naselja i stanovanja,
- komunalnim djelatnostima,
- brizi za djecu, socijalnoj skrbi, kulturi, tjelesnoj kulturi i sportu,
- zaštiti i unapređenju prirodnog okoliša,
- protupožarnoj i civilnoj zaštiti.

Obveza donošenja Prostornog plana uređenja općine Zažablje utvrđena je člankom 23. Zakona o prostornom uređenju ("Narodne novine" broj 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04) i Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije («Službeni vjesnik Dubrovačko-neretvanske županije br. 6/2003). Zakonom je utvrđeno i da:

«Prostorni plan uređenja općine utvrđuje uvjete za uređenje općinskog područja, određuje svrhovito korištenje, namjenu, oblikovanje, obnovu i sanaciju građevinskog i drugog zemljišta, zaštitu spomenika kulture i osobito vrijednih dijelova prirode u općini.

Prostornim planom uređenja općine može se utvrditi obveza izrade detaljnijih planova uređenja prostora za uža područja na teritoriju općine.»

Na temelju članka 31. stavka 3. Zakona o prostornom uređenju donesena je Odluka o općinama koje mogu donijeti prostorni plan uređenja sa smanjenim sadržajem, a prema odredbi članka 2. navedene Odluke utvrđeno je da Općina Zažablje može donijeti prostorni plan uređenja općine sa smanjenim sadržajem.

Novim političko-teritorijalnim ustrojem i restrukturiranjem gospodarstva stvorene su potrebe za ravnomjernijim gospodarskim razvitkom. Prostorni planovi prethodne generacije, izrađivani sedamdesetih i osamdesetih godina favorizirali su veće gradove u kojima su koncentrirane proizvodne, te javne i društvene funkcije. Manje sredine, a pogotovo one sa manjim brojem stanovnika, u tim su planovima zanemarivane, odnosno tretirane kao izvor imigracijskog stanovništva za velike gradove, a bez isticanja vlastitih prostornih i

ambijentalnih posebnosti. Prostornim planom uređenja Općine posebno će se obraditi kulturna i prirodna baština područja kao izvor njegovog identiteta i posebnosti.

U analitičkom dijelu plana obradit će se karakteristike prostora, pejzaža, tipova i strukture naselja, prirodnih i stvorenih vrijednosti. Analizom demografskih pokazatelja i razvojnih kretanja u recentnom razdoblju odredit će se razvojni potencijali naselja i dijelovi prostora. Planska rješenja kojima će se odrediti modeli i procedure budućeg uređivanja prostora nastojat će uskladiti razvojne potrebe i potrebe zaštite kultiviranih vrijednosti prostora i naselja.

Prostornim planom Općine Zažablje treba osigurati uvjete za samostalni razvoj područja Općine, iskoristiti prirodne kvalitete i resurse prostora, uz maksimalno očuvanje prirodnih i povijesnih vrijednosti. U svrhu toga potrebno je usmjeriti prostorno-razvojne prioritete u prvom redu na poboljšanje učinkovitosti već izrađenog i korištenog prostora te na stvaranju uvjeta za nove programe radi pokretanja gospodarskih aktivnosti i poboljšanja kvalitete života na ovom prostoru.

Ovim Prostornim planom utvrđuju se uvjeti za uređenje općinskog područja, određuje njegovo svrhovito korištenje, namjena, oblikovanje, sanacija građevinskog i drugog zemljišta, zaštita okoliša, te zaštita spomenika kulture i osobito vrijednih dijelova prirode, a sve u skladu s osnovnim smjernicama dokumenata prostornog uređenja, Strategije i Programa prostornog uređenja Države.

Plan sadrži osnove razvitka u prostoru, ciljeve prostornog uređenja, namjenu prostora, smjernice, mjere i uvijete za korištenje, zaštitu i uređivanje prostora, te druge elemente od važnosti za područje Općine.

Izrada ovoga Prostornog plana koordinirana je s Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije, te su u svezi s tim i Odredbe za provođenje ovoga plana obrađene u suradnji sa stručnjacima Županijskog zavoda za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije i Uredom državne uprave u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, Služba za prostorno uređenje, zaštitu okoliša, graditeljstvo i imovinsko-pravne poslove.

Izrada prostornog plana uređenja temelji se na sljedećim zakonima:

- Zakon o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04)
- Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01)
- Zakon o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN br. 10/97, 124/97, 68/98, 22/99, 117/99, 128/99, 44/00, 129/00, 92/01, 72/02, 83/02, 25/03, 107/03 i 175/03)

Sadržaj prostornog plana uređenja Općine propisan je «Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova» (NN 106/98, 39/04 i 163/04).

Postupak provedbe prethodne i javne rasprave, te usvajanja plana propisan je «Uredbom o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova» (NN 101/98).

1. POLAZIŠTA

1.1. Položaj, značaj i posebnosti područja Općine u odnosu na prostor i sustav Županije i Države

Dubrovačko-neretvanska županija, ta najjužnija Županija u Republici Hrvatskoj, prostire se na 9.272,37 km², što predstavlja 10,32% ukupne površine Republike Hrvatske. Pri tomu kopno se prostire na 1782,49 km², a to je 3% kopnenog teritorija Hrvatske. Pripadno more zauzima površinu 7.489,88 km², odnosno 80,78 % površine Županije ili 23% mora Hrvatske.

Županija je teritorijalno organizirana u 22 jedinice lokalne uprave i samouprave, odnosno 5 Gradova (Dubrovnik, Korčula, Ploče, Metković i Opuzen) i 17 Općina (Blato, Dubrovačko primorje, Janjina, Konavle, Zažablje, Lastovo, Lumbarda, Mljet, Orebić, Pojezerje, Slivno, Smokvica, Ston, Trpanj, Vela Luka, Zažablje i Župa dubrovačka). Županijsko središte nalazi se u Gradu Dubrovniku.

Za burne povijesti, na području Županije se dodirivalo i sukobljavalo mnoštvo suvereniteta i pomorskih sila: Bizanta, Saracena, Hrvata, Normana, Venecije, malih kneževina i kraljevina, pa Ugarsko-hrvatske države i preko nje Rimsko-njemačkog carstva, Otomanskog, Habsburškog i Napoleonovog carstva. Na takvu razmeđu, mali grad, poput Dubrovnika, uspio je političkom umješnošću izboriti potpunu samoupravu tako da je stoljećima djelovao kao samostalna država, Dubrovačka Republika.

Današnji teritorij Županije velikim dijelom predstavlja područje uz državnu kopnenu ili morsku granicu. Kopneni dio Županije graniči s Bosnom i Hercegovinom (najvećim dijelom teritorija) i SR Jugoslavijom (u Općini Konavle). Državna morska granica, odnosno granica teritorijalnog mora, dodiruje Republiku Italiju (otočno područje) i SR Jugoslaviju (u Općini Konavle) te Bosnu i Hercegovinu (područje oko Neuma). Jedini hrvatski prostor što ga dodiruje Dubrovačko-neretvanska županija kopnom i morem je Splitsko-dalmatinska županija.

Granice Dubrovačko-neretvanske županije nisu u potpunosti definirane, tako da je još otvoreno pitanje državne granice s Bosnom i Hercegovinom kod Kleka, državne granice sa SR Jugoslavijom kod rta Oštro na Prevlaci i županijske granice sa Splitsko-dalmatinskom županijom o pripadnosti otoka Palagruže. Također, nije u potpunosti definirano pitanje pojedinih unutarnjih županijskih granica.

Specifičnost područja Dubrovačko-neretvanske županije je uzak i nehomogen obalni pojas koji je planinskim masivom odvojen od unutrašnjosti, a na području Neum - Klek prekinut državnom granicom s Bosnom i Hercegovinom, dok samo na području Donjo-neretvanske doline ima prirodnu vezu s unutrašnjošću i spoj prema sjeveru sve do panonskoga dijela Hrvatske.

Prostor Županije tako čine dvije osnovne funkcionalne i fizionomijske cjeline: relativno usko uzdužno obalno područje s nizom pučinskih i bližih otoka (od kojih su najznačajniji Korčula, Mljet, Lastovo i grupa Elafitskih otoka) te prostor donje Neretve s gravitirajućim priobaljem. Sama obala, dugačka 1.024,63 km, vrlo je razvedena i varira od zaštićenih uvala s pjeskovitim plažama egzotične ljepote do otvorenome moru izložene strme obale s klifovima. Ta neobično

bogata krajobrazna raznolikost čini obalu Županije jednom od najljepših na Sredozemlju. Krajobraznu raznolikost još samo dopunjuje biološka raznolikost na kopnu i moru, što ovaj prostor svrstava u jedinstvene na Sredozemlju. Stupanj biološke raznolikosti u akvatoriju Županije može se iskazati faktorom 100, što bi značilo da u ovom području obitavaju ili su povremeno nazočne sve do danas registrirane vrste morskih organizama u Jadranu.

Područje Županije ima sve značajke sredozemne klime velikih klimatskih razlika koje su posljedica visoke planinske barijere neposredno uz obalu, niza otoka i povremenih kontinentalnih utjecaja.

Na prostoru Županije, prema posljednjem službenom popisu iz 1991. živi ukupno 126 329 stanovnika što čini 2,6% stanovništva Hrvatske. Prosječna gustoća naseljenosti je 70,8 st/km², što je 16,7% niže od državnog prosjeka. Najnapučenije područje je Dubrovačko priobalje s prosječnom gustoćom naseljenosti od 113,17 st/km², zatim slijedi Donjo-neretvanski kraj s 82,15 st/km², dok je poluotočno-otočna geografska cjelina najrjeđe naseljeno šire područje Županije (34,67 st/km²).

Demografska valorizacija naselja u Dubrovačko-neretvanskoj županiji pokazuje da su već 1991. neka naselja u ozbiljnoj fazi postupnog izumiranja, od kojih je nekolicina već izumrla (Brečići i Dubrave u Općini Pojezerje) ili im to uskoro predstoji (Nakovanj, Duba Pelješka i Gornja Vručica na Pelješcu, Vidonje u Općini Zažablje, Kuna u Konavlima, Maranovići i Prožura na Mljetu, Lisac i Točionik u Dubrovačkom primorju, i druga).

Prema današnjim podacima, pretpostavkama i procjenama, u Dubrovačko-neretvanskoj županiji živi oko 116.000 stanovnika, koje znači smanjenje za oko 3%, uglavnom kao posljedica ratnih događanja te katastrofalnog potresa iz rujna 1996.

Stanje gospodarstva Županije danas se bitno razlikuje po pojedinim područjima s obzirom na stupanj izgrađenosti kapaciteta, korištenje prirodnih resursa, na ratne štete itd.

Osnovna je značajka strukture gospodarstva Županije da u njoj prevladavaju tercijarne djelatnosti uz znatno manju zastupljenost sekundarnog i primarnog sektora. Cjelokupno gospodarstvo najviše je usmjereno na ugostiteljstvo i turizam, te na morsko brodarstvo koje ostvaruje značajne učinke.

Prema osnovnim obilježjima razvojne osjetljivosti, Županija pripada prostorima u ekspanziji. Međutim, prostorna diferencijacija otkriva značajne razlike. Tako, izrazito zaostajanje u razvoju pokazuju ruralna i prometno izolirana područja na kojima živi mahom staro stanovništvo, tomu se pridružuju dijelom pogranična, strateški važna područja za koje Država iz niza razloga mora biti zainteresirana. To su naselja Babino polje, Trpanj i Janjina, ali i znatan dio općinskih naselja, Dubrovačko primorje, Zažablje, Trpanj i Janjina.

(Izvod iz Prostornog plana Dubrovačko-Neretvanske županije).

Položaj Općine Zažablje u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Općina Zažablje locirana je na sjeveroistočnoj granici Dubrovačko-neretvanske županije. Općina Zažablje graniči unutar Dubrovačko-neretvanske županije s četiri jedinice lokalne samouprave i to: svojim sjevernim djelom graniči s Gradom Metkovićem i Općinom Kula Norinska, na sjeverozapadu graniči s Gradom Opuzenom, a na zapadu s Općinom Slivno Ravno. Južnim i istočnim djelom Općina Zažablje graniči sa Republikom BiH, te je granica općine u dužini od oko 14 km ujedno i državna granica prema BiH.

U sastavu Općine Zažablje ulaze sljedeća naseljena mjesta: Badžula, Bijeli Vir, Dobranje, Mislina, Mlinište i Vidonje.

Područjem Općine Zažablje prolazi županijska cesta u dužini od 24 km i to iz pravca Metkovića preko Bijelog Vira, Misline, Mliništa i Badžule te prijevoja Vukov Klanac do Republike BiH (Neum). Osim ove županijske ceste, teritorijem Općine prolaze još dvije lokalne ceste i to:

- Mlinište – Vidonje u dužini od 5 km
- Bijeli Vir – Dobranje u dužini 6 km

Na području općine u funkciji su 3 mosta na rijeci Mislini:

- most na županijskoj cesti u Bijelom Viru,
- Mostovi u Bijelom Viru i Mliništu (isključivo služe za prelazak mještana do svojih poljoprivrednih dobara).

Od infrastrukturnih koridora od interesa za Državu i Županiju kroz područje Općine Zažablje prolaze:

- koridor elektroprijenosnog uređaja – dalekovod 200(400) kV
- koridor elektroprijenosnog uređaja – dalekovod 110 kV
- magistralni telekomunikacijski vod Ploče-Metković

Od ukupne površine općine oko 40 km² je brdsko područje, dok je oko 15km² močvarno područje ispresjecano kanalima sa prirodnim jezerom Kuti, obraslo trskom, a ostatak površine općine je poljoprivredno obradivo područje uz rijeku Mislinu i područje Boturica.

Većina domaćinstava s ovog područja ima svoj posjed i bavi se poljoprivredom kao osnovnom ili dopunskom djelatnošću.

Slika 1. Mlinište

1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru

Prostorni obuhvat Općine Zažablje

Prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN RH br. 90/92 i 68/98), ustrojena je Općina Zažablje sa sjedištem u Mliništu, a u okviru Dubrovačko-neretvanske županije. U sastavu Općine Zažablje nalazi se šest naselja: Badžula, Bijeli Vir, Dobranje, Mislina, Mlinište i Vidonje.

Općina Zažablje zauzima površinu od 60,60 km², i to prema naseljima:

- Badžula	8,57 km ²
- Bijeli Vir	8,7 km ²
- Dobranje	9,31 km ²
- Mislina	9,51 km ²
- Mlinište	11,08 km ²
- Vidonje	13,65 km ²

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine Općina Zažablje ima 912 stanovnika, pretežito hrvatske nacionalnosti (99,67%), prema naseljima: Badžula 88, Bijeli Vir 327, Dobranje 9, Mislina 67, Mlinište 419 i Vidonje 2.

Gustoća stanovništva na području Općine Zažablje iznosi 15 st/km².

STANOVNIŠTVO

Kretanje broja stanovnika prema popisima u razdoblju 1981.-2001.

Godina popisa	1971.	1981.	1991.	2001.
DUBROVAČKO – NERETVANSKA ŽUPANIJA	108 112	116 306	126 329	122 870
OPĆINA ZAŽABLJE	1 570	1 274	1 065	912

Indeks kretanja broja stanovnika 2001. / 1971. 1,137 Dubrovačko-neretvanska županija.

Indeks kretanja broja stanovnika 2001. / 1991. 0,973 Dubrovačko-neretvanska županija.

Prema kretanju broja stanovnika od 1971. do 2001. godine odnosno prema indeksima kretanja broja stanovnika za tri protekla desetgodišnja razdoblja vidljiv je porast broja stanovništva u Županiji odnosno pad broja stanovnika u Općini. Gledajući isključivo zadnjih deset godina primjećuje se blagi pad broja stanovnika u Županiji i Općini.

TABLICA 1.

POVRŠINE, STANOVNICI, KUĆANSTVA

ŽUPANIJA DUBROVAČKO - NERETVANSK A	Površina		Stanovnici				Stanovi				Kućanstva		Gustoća stanovništva
			Popis 1991		Popis 2001		Popis 1991		Popis 2001		Popis 1991	Popis 2001	
	Km ²	%	Br.st	%	Br.st	%	Br.st	%	Br.st	%	Br.st.	Br.st.	
ŽUPANIJA UKUPNO	1782,49	100	126 329	100	122 870	100	48 411	100	52 048	100	39 009	39 125	70,87
OPĆINA ZAŽABLJE	60,82	3,41	1 065	0,84	912	0,74	365	0,75	335	0,64	292	265	15

U odnosu na kretanje broja stanovnika može se zaključiti da se zaustavio trend opadanja od 1971. do 1991. te se broj stanovnika na području Općine Zažablje zadnjih godina .

Stanovništvo prema popisu 2001.

- spolna struktura: - ukupan broj muških žitelja 455, što čini 49,89 % ukupnog stanovništva
- ukupan broj ženskih žitelja 457, što čini 50,11% ukupnog stanovništva
- radni kontingent: - od ukupnog broja stanovništva efektivno radno sposobnih čini 507 u dobi od 15 -59 - ž. (65 – m.), što iznosi 55,59 %.

Stanovništvo prema starosti

- djeca i stanovništvo mladenačke dobi do 19 godina (216 žitelja) što čini 23,68 %
- stanovništvo od 20 do 60 godina (438 žitelja) što čini 48,02 %
- stanovništvo starije od 60 godina (258 žitelja) što čini 28,29 %

Iz tablica i ovih podataka može se očitati da je struktura stanovništva prema starosti uglavnom zadovoljavajuća uz napomenu da bi se postotak djece i mladenačke dobi trebao povećati u odnosu na stanovništvo iznad 60 godina starosti. U svim dijelovima plana naznačene su pretpostavke kako bi se to moglo i ostvariti.

Stanovništvo prema školskoj spremi

Pokazatelji stupnja obrazovanja i stupnja aktivnosti pokazuju da su najpovoljniji odnosi u županiji (veći centri), jer je tamo u proteklom razdoblju koncentriran i najveći broj radnih mjesta. Isto se odnosi i na stupanj aktivnosti. Proces koji su već ranije započeli te ovo novo teritorijalno ustrojstvo vjerojatno će doprinijeti daljnjoj decentralizaciji funkcije, a tim u svezi i ravnomjerniji razmještaj kadrova. Za Općinu Zažablje možemo ustvrditi da je stupanj obrazovanja i stupanj aktivnosti zadovoljavajući.

Stanovništvo prema državljanstvu i narodnosti

Područje Općine Zažablje nacionalno je homogeno, pretežito hrvatske nacionalnosti (99,67%). Nadalje može se iz podataka vidjeti da je Općina u proteklom razdoblju bila pošteđena velikih migracija. Postojeće stanovništvo uglavnom je domicilno.

NASELJA

Naselje je najupečatljiviji elementi kulturnog pejzaža. Odražavaju karakteristike minulog razdoblja, a istovremeno su nositelji funkcionalne organizacije i žarišta preobrazbe prostora.

Svako naselje ima žarišnu (čvornu) ulogu prema svom okružju na koje djeluje gospodarskim i urbanotvornim funkcijama, kao što i brojni činitelji njegovog gravitacijskog područja utječu na njega.

Prema danas opće prihvaćenim shvaćanjima, suvremeno tehnološko društvo može se razvijati samo kao urbano društvo. Problem dakle nije urbanizacijski proces kao takav, već neki njegovi oblici i alternative: prevelika i neravnomjerna koncentracija stanovništva, neprimjeren sustav središnjih naselja, nesposobnost manjih naselja da samostalno stvore okolicu za ugodan život (što će u budućnosti biti jedan od ključnih kriterija za izbor mjesta stanovanja),...

Za potrebe prostornog uređenja Zažablja analizirane su prošle i sadašnje strukture naseljenosti, te tendencije njihovih promjena, a zbog karaktera prostora posebna pozornost je usmjerena na ruralno i prelazno naselje i proces urbanizacije.

Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske kao jedan od primarnih zadataka prostornog planiranja određeno je ostvarivanje policentričnog razvitka države uz integraciju urbane i ruralne ekonomije, a kao jedan od najvećih problema pražnjenje seoskih područja i nagomilavanje prevelikog broja ljudi u nekoliko gradova. Prostorni razvoj mora se vratiti koncepciji gradova (mješovitih naselja) na malim udaljenostima, gdje su sve čovjeku bitne sastavnice života (stanovanje, rad, društveni život, odmor) grupirane zajedno u bližoj okolini.

Međutim pri tom su ostali nedefinirani načini rješavanja dvaju ključnih problema ruralnih područja, odnosno koncepcija održanja (razvoja) rijetko naseljenih područja i strategija razvoja poljoprivrede te njihov utjecaj na planiranje i uređenje prostora.

Za razumijevanje utjecaja naselja u prostoru, a naročito njegovog utjecaja na socioekonomsku preobrazbu okolnog prostora, neophodna su saznanja prvenstveno o njegovim funkcijama rada i stanovanja, te njihovom međusobnom odnosu.

Kako je stanovanje jedna od najvažnijih funkcija u naselju, najveći “potrošač” prostora i kapitala, logično je da bude i temeljni element prostornog planiranja (s tim da pojam stanovanja treba promatrati kao sustav: stan, usluge, opskrba, komunalna i društvena infrastruktura).

Stoga je postojeći stambeni fond posebno analiziran, a u svrhu promatranja ne samo kao posljedice, već i kao mogućeg značajnog razvojnog resursa (bez obzira ili baš zbog ubrzanog razvoja prometa), a o čemu će trebati voditi računa pri lociranju mjesta rada. Izjednačavanjem mobilnosti radne snage i tehnologije, odnosno usmjeravanjem radno intenzivnih investicija u prostor urbaniziranog seoskog naselja, upravo bi njihov postojeći stambeni fond mogao biti resurs preobrazbe i relativno ravnomjernog razvoja cjelokupnog prostora Općine.

Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske i Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije utvrđen je sustav središnjih naselja do razine općinskog središta Mliništa.

Temeljem svih izvršenih analiza može se zaključiti da:

- o Zažablje (uz ostvarivanje određenih preduvjeta i jačanja pojedinih funkcija) može izvršavati predviđene mu "zadatke" lokalnog središta

Obzirom na to može se utvrditi da za prostor Općine Zažablje ostaje optimalni model općinskog središta Mlinište i ostalih pet naselja kao jedinstvene cjeline u prostornom smislu.

Po broju stanovnika (popis 2001. godine) najveći broj živi u naselju Mlinište 419 (45,94 %). Slijede naselja po broju stanovnika: Bijeli Vir 327 stanovnika (35,86 %), Badžula 88 stanovnika (9,65%), Mislina 67 stanovnika (7,35 %), Dobranje 9 stanovnika (0,99 %), te Vidonje 2 stanovnika (0,22 %).

Za uređenje i razvoj naselja temeljem sadašnje zakonske regulative namijenjen je prostor građevinskih područja naselja. Građevinska područja naselja moraju biti optimalne veličine i oblika, a zbog omogućavanja neometanog, ali održivog razvoja naselja, bez negativnih posljedica po naselje, okolni krajobraz i ukupni okoliš.

Centar općinskog središta

Obzirom na veličinu naselja Mlinište (općinsko središte) bit će izrađen plan nižeg reda kako je to definirano Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije (UPU-a) dok će izradu detaljnih planova uređenja (DPU-a) definirati ovaj plan.

Kako su od svih dijelova Plana građani najviše zainteresirani upravo za građevinska područja naselja, te da ih u pravilu zbog "navike" izgradnje na vlastitom zemljištu i podizanja cijene vlastitog zemljišta žele maksimalno proširiti, utvrđivanje građevinskih područja svih naselja treba u cilju smanjivanja utjecaja subjektivnih prosudbi i vanjskih pritisaka provesti kroz tri faze:

- određivanje izgrađenih dijelova,
- određivanje ukupno potrebne veličine,
- određivanje razmještaja i oblika neizgrađenih dijelova, te namjene građevinskog područja.

Izgrađeni dijelovi naselja utvrđeni su obilaskom terena, te iz avio-foto snimaka, s tim da se nije provjeravala legalnost građenja.

Nakon obilaska terena, ocjene postojećeg Prostornog plana "bivše" Općine Metković uočen je velik broj bespravno izgrađenih objekata izvan građevinskih područja. Postoji i dio nenaseljenih objekata.

Za potrebe određivanja ukupno potrebne veličine građevinskih područja za općinsko središte Zažablje i ostalih pet naselja na području općine treba utvrditi:

- izgrađene dijelove građevinskog područja,
- planirane sadržaje u sustavu naselja,
- planirane demografske pokazatelje,
- gospodarske i razvojne pokazatelje,
- stanje i iskorištenost postojećeg građevinskog fonda,

- pravce preobrazbe i razvoja,
- smjernice i kriterije iz Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije,
- autonomne motivacije i vrijednosti lokalnih i privatnih aktera,
- sadašnje i planirane bruto gustoće stanovanja,...

Prije, odnosno za potrebe određivanja razmještaja i oblika neizgrađenih dijelova te namjene ukupnog građevinskog područja za naselja Mlinište, Badžula, Bijeli Vir, Dobranje, Mislina i Vidonje, treba utvrditi još i:

- povijesnu, zatečenu i planiranu morfologiju naselja,
- topografske i reljefno - klimatske činitelje,
- sadašnji i planirani stupanj urbanizacije,
- sadašnje i planirane tipove poljoprivrednih gospodarstava te zatečene i anticipirane razmještaje građevina na parcelama,
- posebne uvjete korištenja (prirodnu i kulturnu baštinu te krajobrazne vrijednosti),
- posebna ograničenja u korištenju (zone zabrane izgradnje uz posebnu namjenu, vodozaštitna područja i zaštitne pojaseve),
- posebne mjere uređenja i zaštite,
- naznačene i ostale moguće pravce i načine širenja (ili sažimanja) naselja,
- pokrivenost pojedinih dijelova naselja prometnom i ostalom infrastrukturom,
- obvezu izrade prostornih planova užih područja, načine usmjeravanja izgradnje u pojedina područja, pripreme i uređenja zemljišta za izgradnju,...

Površine neizgrađenih dijelova građevinskih područja treba u pravilu rješavati popunjavanjem dijela postojećih "praznina" u zatečenoj strukturi naselja. U pravilu treba popunjavati samo praznine nastale rušenjem starih građevina i "preskakanjem" izgradnje (najčešće zbog "navike" izgradnje na vlastitom zemljištu), a praznine nastale organskim razvojem naselja ostavljati kao takve.

Nužno će biti i povećanje građevinskih naselja uz postojeće prometnice višeg ranga zbog konfiguracije terena koja ne omogućava gradnju pojedinih naselja na drugačiji način. Povećanja građevinskih područja naselja su neizbježna zbog porasta broja stanovnika.

Dubinu građevinskog područja treba odrediti prvenstveno temeljem analiza:

- morfologije naselja,
- tradicijske širine, dubine i organizacije parcele,
- reljefa,
- planirane namjene.

Prostornim planom «bivše» općine Metković utvrđena su građevna područja naselja i prostori za njihovo širenje. Ovim prostornim planom širenje naselja uz prometnice ne prelazi određene granice, a sama površina građevinskog područja naselja u osnovi se smanjuje.

1.1.2. Prostorno razvojne i resursne značajke

1.1.2.1. Zemljopisna obilježja

Općina Zažablje smještena je u sjeverno-zapadnom dijelu Dubrovačko-neretvanske županije.

Reljef

Nadmorska visina područja Zažablje kreće se između 1,00 m do 681,00 m.

Za prostor Općine Zažablje možemo utvrditi da se sastoji od dvije različite cjeline u reljefnom smislu. Zaravnjeni naplavni tereni uz rijeke Mislinu, te brdoviti kraški vapnenački reljef.

Karakteristike reljefa su određene mlađim tektonskim procesima i klimatskim promjenama u kvartaru.

Delta Neretve izgrađena je od aluvijalnih nanosa. To su fluvijalni pleistocensko-holocenski sedimenti sastavljeni od dosta poroznih pjeskovitih i glinovitih šljunaka, najčešće prekrivenih prašinastim glinama čiju podlogu tvore fluvioglacijalne naslage. Zbog visoke razine podzemne vode velike površine još uvijek pokrivaju zamuljeni močvarni, povremeno plavljeni tereni.

Sjevero-zapadni dio općine od delte Neretve do granice s Bosnom i Hercegovinom je od vapnenaca iz Jure. Vapnenci su uglavnom uslojeni, jako ispucani i s dobro izraženim oblicima krša (škrape, jame, ponikve), obrasli uglavnom garigom. Krški reljef odlikuju mnogobrojna brda, glavice i uzvisine, između kojih se nalaze veća ili maja polja i zaravni kraškog tipa.

Geološko-pedološke karakteristike tla

Pedološke značajke

Osnovna značajka pedosfere delte Neretve je velika pedogenetska raznovrsnost i prostorna varijabilnost tala. Na prostorima uz korita rijeka su aluvijalna tla s grubljim pjeskovito ilovastim karbonatnim nanosom izrazite slojevitosti. Tla su antropogenizirana - pretežno kolmirana. Udaljavanjem od korita rijeka nailazimo na taložen finiji praškasto-glinoviti materijal slabije izražene slojevitosti, na kojem su prije hidromelioracija formirana mineralno močvarna tla srednje zaslanjenosti

Najveći dio naplavne zaravni je močvaran, a tamo gdje je izvršena melioracija, stvorene su plodne poljoprivredne površine s prilično poroznim tлом jer sadrže pijesak i šljunak.

Brdoviti vapnenački kraški prostori sjeverozapadno i jugoistočno od delte Neretve ističu se strmim formama reljefa s razvijenim elementima krša koji su nastali kemijskim djelovanjem atmosferske vode na vapnence (korozija).

Opis osnovnih značajki tla

Osnovni tipovi tala na području općine:

Kamenjar (litosol)

Sklop profila (A)-C. Tlo se formira na stijenama koje pri mehaničkom raspadanju daju kameni detritus. Klimatski uvjeti (smrzavanje i zagrijavanje stijena) dominantan su faktor nastanka tla. Akumulacija humusa vrlo je slaba. Veću rasprostranjenost imaju u planinskom i mediteranskom krškom području. Dominacija kamena i krupnog šljunka u tlu temeljno je fizikalno obilježje litosola. Oni se odlikuju ekstremnom propustljivošću za vodu i gotovo potpunom nesposobnošću zadržavanja vode. Zbog male adsorpcijske površine i reducirane tekuće faze litosoli su siromašni rastvorljivim oblicima biljnih hranjiva. Litosole nastava osebujna vegetacija kamenjara i točila. Zbog minimalne plodnosti te tla nemaju šumskogospodarsku važnost, ali su važna zbog zaštite prirode (vezivanje siparišta, ozelenjavanje krajolika u primorju).

Sirozem (regosol)

Sklop profila (A)-C. Formira se na stijenama nastalim raspadanjem regolita finijeg mehaničkog sastava (eruptivne stijene zrnaste strukture, neki kristalasti škriljavci, pješčenjaci, lapori, kristalasti dolomiti i si.). Vegetacija svojim korijenjem pospješuje mehaničko raspadanje stijena a akumulacijom humusa postupno ih prevodi u viši razvojni stadij. Klima utječe posredno; uzrokujući eroziju omogućuje nastanak tih tala u našim uvjetima. Svojstva sirozema, kao nerazvijenog tla, zavise od prirode matičnog supstrata i prilično variraju. Dubina i mehanički sastav na lesu povoljniji su nego na drugim supstratima. Prema kemijskim svojstvima razlikuju se karbonatne forme (na laporu, lesu i si.) i silikatne (na regolitu eruptivnih stijena i škriljaca). Sadržaj humusa je nizak (obično ispod 1 %). Nizak je i ukupni sadržaj dušika i rastvorljivog fosfora. U pošumljavanju sirozema mogu se postići zadovoljavajući rezultati pravilnim izborom vrsta. Pri tome valja uzeti u obzir karbonatnost i opskrbljenost tla vodom.

Rendzina

Sklop profila Amo-AC-C-R. Rendzina se formira u različitim bioklimatskim uvjetima na supstratima koji sadrže više od 10 % CaCO_3 i koji mehaničkim raspadanjem daju karbonatni regolit. Najzastupljenije su na flišnim serijama i saharoidnim dolomitima. Potonje su šumskogospodarski najvažnije. Rendzinu na dolomitu karakterizira kontinuitet zemljišnog pokrivača, dubine 10-40 i više cm. U A-horizontu ističe se zrnata i stabilna struktura, pjeskovito-ilovast do ilovast mehanički sastav, visoka poroznost s malim kapacitetom zadržavanja vode i izraženom vodopropusnošću. Rendzine imaju vrlo različit sadržaj karbonata (CaCO_3 od 0-50 %), sadrže 3-20 % humusa i 0,2-0,8 % ukupnog dušika. Reakcija je neutralna do slabo alkalna (pH 7,0-8,0). Koncentracija rastvorljivog P_2O_5 i K_2O je najčešće srednje visoka. U ovom tipu tla najkrupnije edafske razlike uvjetovane su prirodom matičnog supstrata. Posebnu šumsko-ekološku važnost ima rastresiti dio matičnog supstrata (C-horizont).

Vapnenačko-dolomitna crnica (kalkomelanosol)

Sklop profila Amo-R. Crnica se formira na tvrdim vapnencima i dolomitima koji imaju više od 98 % CaCO_3 . Crnica je primarni razvojni stadij na vapnencu; javlja se u različitim klimatskim uvjetima, najčešće u strmim gorskim i predplaninskim predjelima. Dominantan je organomineralni podtip dubine 15-30 cm. Diskontinuirano pokriva teren do 50 % površine i to najčešće u kombinaciji sa kalkokambisolom. Struktura tla je sitno mrvičasta. Mehanički sastav je ilovasta glina do glina. Tlo ima visoku propustnost (oko 60 %), nizak kapacitet zadržavanja

vode i jaku promjenjivu propustnost (3,5-8,0 x 10⁻⁴ cm/s). Sadrži humusa do 25 %, ukupnog dušika 0,5-1,5 %. Crnica je slabo opskrbljena rastvorljivim fosforom a osrednje rastvorljivim kalijem. Ima srednji do visoki kapacitet adsorpcije zasićen bazama, od 50-80 %. Reakcija je neutralna do slabo kisela.

Smeđe tlo na vapnencu i dolomitu (kalkokambisol)

Sklop profila Amo-(B)-rz-R. Kalkokambisol se formira isključivo na tvrdim i čistim vapnencima ili dolomitima koji imaju manje od 1 % netopivog ostatka. Kao izvor mineralnog dijela tla lokalno se javlja i praškasti materijal eolskog porijekla. Najzatupljeniji je varijetet plitkog tla (25-35 cm). U području rasprostranjenosti kalkokambisola stjenovitost je značajna (30-50 %). U humusno-akumulativnom horizontu struktura je mrvičastado graškasta a u (B)rz-horizontu poliedrična do orašasta. Po teksturi tlo pripada ilovastim glinama i glinama. Ukupna poroznost iznosi 45-65 %. Kapacitet biljkama pristupačne vode u rasponu je od 50-150 mm, pa je tlo slabo do srednje opskrbljeno vodom. Sadržaj humusa i ukupnog dušika varira u širokim granicama (5-20 % i 0,1-1 %). Tlo je slabo opskrbljeno rastvorljivim fosforom (oko 1 mg/100g tla) a srednje rastvorljivim kalijem (10-20 mg/100 g tla). Zasićenost bazama u adsorpcijskom kompleksu viša je od 50 %.

Crvenica (terra rossa)

Sklop profila Amo ili Aoh-(B)rz-R. Crvenice se kao i kalkokambisoli formiraju iz netopivog ostatka čistih vapnenaca pri čemu se ne može isključiti pritjecanje silikatnog materijala eolskim putem u dugotrajnoj genezi tih tala. Osnovni pedogenetski proces u crvenici je rubifikacija (dehidratacija i kristalizacija oksida željeza - hematita). Recentna crvenica u pravilu je duboka 60-80 cm. Ističe se plići humusno-akumulativni horizont (8-15 cm), koji pod šumskom vegetacijom sadrži 3-4 % humusa i ima uzak (10-12) C/N odnos. Dominantna je stabilna i poliedrična struktura. Sadrži 30-70 % čestica gline. Poljski vodni kapacitet iznosi 30-40 % (volumnih) od čega je približno jedna polovina biljkama nepristupačne vode. Stabilna struktura uvjetuje srednju propusnost vode. Reakcija tla je u pravilu neutralna do slabo kisela, *(opisi preuzeti iz Šumarske enciklopedije)*

Osnovne značajke seizmičnosti

Seizmičnost nekog područja moguće je definirati kao skup obilježja potresa u vremenu i u prostoru. Tijekom istraživanja seizmičnosti cilj je iznaći zakonitosti nastanka potresa što je bitan preduvjet u zaštiti od njegovih razornih učinaka.

Seizmotektonske karte ukazuju na uzroke nastajanja potresa njihova žarišta i količinu oslobođene seizmičke energije. Karta maksimalnih intenziteta potresa ukazuje kako su se potresi manifestirali na površini. Na njoj su ucrtane izoseiste najjačih potresa čime je postignuta seizmička rajonizacija u zone prema stupnjevima intenziteta potresa u MCS ljestvici. Ona je temeljni dokument odgovarajućem planiranju, projektiranju i izgradnji te zaštiti.

Sjeverozapadno kraško područje pripada seizmičkom bloku Biokova, gdje je potresna aktivnost posljedica tektonskih pokreta prouzrokovanih starošću i tektonskom građom Dinarida. Ovo područje također pripada zoni VIII. stupnja MCS.

U proteklih 50 godina na neretvanskom području u nekoliko su navrata zabilježeni potresi srednje jačine (VII-VIII MCS) koji su izazvali veće materijalne štete (1942. i 1961.).

Hidrogeološke cjeline

Općina Zažablje prema teritorijalnim osnovama za upravljanje vodama - ustrojstvu vodnog gospodarstva, većim dijelom pripada području sliva Neretve.

Za krš Dalmacije tipične su pojave siromaštvo površinskih tekućica, a bogatstvo vode u podzemlju, što je u skladu s hidrogeološkim svojstvima prevladavajućih topljivih stijena. Litostratigrafsku podlogu čine uglavnom karbonatne stijene (vapnenci i dolomiti) i fliški sedimenti (pješčenjaci s laporcima i glinovitim škriljancima) mezozojske i paleogenske starosti. Karbonatne stijene su topljive i na njima poniru velike količine vode u dublje dijelove podzemlja. Ta se voda ponovo javlja bilo kao stalni izvori, povremena vrela ili brojne vrulje. Oborinske vode vrlo se brzo spuštaju u podzemne tokove i izbijaju na rubu aluvijalnog područja u vidu mnogobrojnih kraških vrela, koja Neretvani nazivaju «vir» ili «oko».

U višim predjelima krša voda se trajnije zadržava samo u prirodnim ili umjetno načinjenim udubinama za napajanje divljači i stoke. Općenito uzevši, cijelo više područje u ljetnom periodu trpi od suše, unatoč činjenici da u najnižem dijelu aluvijalnog područja ima vode u izobilju.

Slika 2. Rijeka Mislina

Klimatske osobitosti

Područje Općine Zažablje ima značajke sredozemne klime. Ljeta su vruća s razdobljima suše, a ostala godišnja doba s obilnijim oborinama i umjerenim temperaturama. Najviše godišnje temperature su u srpnju ili kolovozu do 34 °C. Srednja godišnja temperatura zraka za razdoblje od 1925. do 1940. iznosila je 16,1, a od 1948. do 1960. 16,4 °C.

Temperaturne odnose pokazuje nam i prosječno godišnje kolebanje temperature koje iznosi 18,3 °C, kao i apsolutni minimum od -11 °C. Nasuprot tome, apsolutni maksimum od 41 °C, uz prosjek od 45 vrućih dana u godini, govori nam o jakosti ljetnih vrućina koje zajedno sa sušom izazivaju ljetni prekid vegetacije.

Na područje se slijeva najveća količina oborina na prijelazu iz jeseni u zimu, kao posljedicu žive ciklonalne aktivnosti, što je uzrok obilnih oborina, prosječno 200 mm u prosincu. Snijeg je na području općine općenito rijetka i kratkotrajna pojava. Grad je dosta čest u cijeloj južnoj Dalmaciji, a pada ne samo ljeti, već i zimi. Rosa se pojavljuje najviše u ranu jesen, a češća je i dugotrajnija po visokim predjelima i udaljenim brdskim terenima.

Raspored oborina u godini je izrazito nepovoljan, jer u ljetnom periodu postoji nedostatnost oborina, dok ih u jesen i zimi ima u suvišku.

Na području općine ima jakih i čestih vjetrova. Najvažniji su oni koji dolaze iz jugoistočnog i sjeveroistočnog kvadranta ali značajan je i zapadni vjetar. Raspodjelu po kvadrantima i jačinu vjetrova daje slika 2.

Od morskih vjetrova najveću važnost jugo, a od kopnenih bura.

Jugo je topao primorski vjetar, koji puše iz južnog kvadranta. Izvorišno područje zračne mase u kojoj puše jugo je sjeverna Afrika, odakle pritječe kontinentski tropski zrak. Pri prijelazu preko Sredozemnog mora zrak se navlaži, pa u naše krajeve dolazi topao i vlažan. Obično donosi kišu, povećava zračnu vlagu i temperaturu.

Bura je hladni kontinentalni vjetar, koji nastaje prelijevanjem hladnog zraka koji ispuni Panonsku zavalu i prelije se preko Dinarida. Obično puše u hladnijem dijelu godine, isušuje zrak i tlo, snižava temperaturu, povećava isparavanje i transpiraciju.

U toplom dijelu godine u našem primorju često puše maestral. Maestral puše ujednačenom brzinom i karakterizira lijepo i stabilno vrijeme. Dolazi kao sjeverozapadno etezijsko strujanje između azorskog maksimuma i polja niskog tlaka na istoku.

1.1.2.2. Osnovne kategorije korištenja zemljišta

Geomorfološke grupe tala, odnosno lito-geološke, reljefne i hidrološke osobine tala, uz prisutne klimatske uvijete bitno utječu na rasprostiranje vegetacije i način iskorištavanja zemljišta. Stoga je pojedine površine potrebno iskorištavati, odnosno na njima uzgajati one kulture koje imaju predispozicije za odgovarajuća tla, a spriječiti neracionalno ili neodgovarajuće korištenje vrijednijeg poljoprivrednog tla u druge svrhe.

Pogodnost tala za obradu

Općina Zažablje ima površinu od 60,82 km², od čega najviše otpada na šumske i poljoprivredne površine. Zemljište je najveća vrijednost nekog prostora i zbog toga njegovo korištenje treba planirati racionalno.

Područje vrijednog obradivog tla

Šumske površine

Republika Hrvatska svojim se zemljopisnim položajem u Europi prostire upravo tako da njezinim teritorijem prolazi značajna fitogeografska granica između dviju velikih šumskih regija kolarktisa, tj. granica eurosibirsko-sjevernoameričke šumske regije i mediteranske regije. Ta granica prolazi, u zemljopisnom smislu, primorskom padinom Dinarida, gdje u vegetacijskom smislu termofilne hrastove šume razvijene na nižim položajima pripadaju mediteranskoj regiji, a primorske bukove šume, kao i svi oblici šumske vegetacije kopnenog dijela Hrvatske pripadaju eurosibirsko-sjevernoameričkoj šumskoj regiji, i to njezinoj europskoj podregiji.

Šume i šumsko područje u općini nalaze se u gospodarskoj jedinici G.J. «Šibovnica», a u njoj gospodare Hrvatske šume – Šumarija Metković.

Vegetacija – biljne zajednice

Poznato je da na temelju klimatogene šumske vegetacije ali i u skladu s osnovnim drugim vegetacijski jedinicama, čitavo istočnojadransko područje primorskog krša podijeljeno na dvije prirodne vegetacijske zone i jedan montani pojas koji se uzdiže iznad tih zona.

Od dviju horizontalnih zona, jedna obuhvaća područje zimzelene vegetacije primorskog krša, a druga područje listopadne vegetacije nižih položaja primorja.

Prva je označena kao eumediteranska zona zimzelene vegetacije česmne ili crnike (*Quercus ilex*), a druga kao submediteranska zona listopadne vegetacije bijelog graba (*Carpinus orientalis*).

G.J. "Šibovnica" se nalazi u submediteranskoj zoni koju karakterizira u prvom redu klimatogena šumska zajednica *Quercus-Carpinetum orientalis croaticum*, koja u okviru reda termofilnih, bazofilnih-neutrofilnih, listopadnih šuma i šikara medunca (*Quercetalia pubescentis*), pripada submediteranskoj svezi bijelog i crnog graha (*Ostrya-Carpinion orientalis*).

Zajednica šuma i šikara medunca i bijelog graha (*Carpinetum orientalis croaticum* H-ić). Ova zajednica do danas nigdje nije sačuvana u obliku šume, već je raznim zahvatima čovjeka potpuno iskrčena ili pretvorena u razne degradacijske stadije, koji u vidu raznovrsnih šikara, šibljacka i kamenjarskih pašnjaka, obrastaju goleme površine ove gospodarske jedinice.

Od velikog broja podzajednica zajednice medunca i bjelograbića najzastupljenija je podzajednica sa zelenikom. Ova zajednica neposredno se nastavlja na pojas eumediteranske vegetacije crnike (*Orno-Quercetum ilicis*) i s njom se u širem pojasu prožima.

U sloju drveća uz zeleniku (*Phillyrea media*) nalazimo medunac (*Quercus pubescens*), crni jasen (*Fraxinus ornus*), makljen (*Acer monspessulanum*), crni grah (*Ostrya carpinifolia*), koščelu (*Celtis orientalis*) i dr.

U sloju grmlja nalazimo šipak (*Punica granatum*), drijen (*Cornus mag*), rašeljku (*Prunus mahaleb*), draču (*Paliurus aculeatus*), a u području prema Hercegovini još i tilovinu (*Petteria ramentacea*).

Značajan je i udio elemenata iz eumediteranske zone kao što su u prvom redu česmina (*Quercus ilex*), smrdljika (*Pistacia terebinthus*), lovor (*Laurus nobilis*), divlja maslina (*Olea oleaster*) i lemprika (*Viburnum tinus*).

Brojne su submediteranske i eumediteranske povijuše: bljušt (*Tamus conlmunis*), škrobut (*Clematis flamula*), pavit (*Clematis vitalba*), sparožina (*Asparagus acutifolius*) i tetivika (*Smalix aspera*).

U sloju prizemnog rašća najčešće su: *Sesleria autumnalis*, *Melitis melisophyllum*, *Teucrium chamaedris*, *Satureia vulgaris*, *Brachypodium silvaticum*, *Brachypodium pinnatum*, *Viola silvestris*, *Salvia officinalis*, *Cistus villosus*, *Hypericum perforatum* i dr.

Nakon potiskivanja šuma i šikara zajednice *Querco-Carpinetum orientalis croaticum*, razvijaju se u prvoj etapi degradacije bodljikave šikare, koje u ovoj južnoj zoni pripadaju zajednici jadranskih šikara drače (*Paliuretum adriaticum* H-ić) iz reda *Cisto-Ericetalia* H-ić, s različitim facijesima: facijes drače, šmrike, smrdljike i tilovine.

U G. J. "Šibovnica" najrasprostranjeniji facijes ove asocijacije je facijes šmrike (*Juniperus oxycedrus*) koji kao gotovo jedina vegetacija obrasta veliki broj odjela. Još jača degradacija dovodi na kraju do razvitka vegetacije kamenjarskih pašnjaka i suhih travnjaka.

Na ovakvoj podlozi degradiranih šumskih fitocenoza, umjetno su podignute sastojine crnogorice i to u najvećoj mjeri šume alepskog i crnog bara, sa znatnim udjelom čempresa i malim udjelom primorskog bora i pinja.

Za ovo područje ekološko-gospodarski tipovi šuma nisu određeni.

Površina

Gospodarska jedinica «Šibovnica» nalazi se na području Dubrovačko- neretvanske županije, koja predstavlja dio prostorne cjeline županija jadranske Hrvatske, te na području grada Metkovića i općine Zažablje. Granica i naziv gospodarske jedinice su određeni prije izrade ovog Programa i kao takvi su ušli u šumskogospodarsku osnovu područja.

Po posjedovnim listovima katastarskih općina identificirane su pripadajuće katastarske čestice na katastarskim planovima (M = 1:5000). Utvrđene granice posjeda na katastarskoj podlozi prenešene su na Državnu kartu (M = 1:5000), koje su služile kao podloga za ucrtavanje vanjskih granica i granica odjela i odsjeka, pri čemu se nastojalo da granice odjela budu prirodne (grebeni, uvale) ili umjetne (putevi i sl).

Unutar G.J. «Šibovnica» formirano je 57 odjela s 87 odsjeka. Najveći odjel je 53 ima površinu od 138 ha, a najmanji je 18 površine 30 ha. Prosječna veličina odjela je 72 ha. Većina odjela ovdje je u uređajnim razredima: šikare, šibljac i neobraslo šumsko zemljište, pa njihova veličina može biti i iznad 60 ha sukladno Pravilniku o uređivanju šuma.

Tijekom terenskih radova izlučeni su odsjeci, u skladu s kriterijima za izlučivanje, prema glavnoj vrsti, načinu postanka, stanju razvitka, starosti, sklopu i kvaliteti. Radi određivanja drvene zalihe obavljeno je mjerenje dendrometrijskih podataka, metodom primjernih krugova. Mjerenje visina za određivanje srednje sastojinske visine provedeno je u svim odsjecima gdje su polagani primjerni krugovi. Za mjerenje visina korištenje Blume - Leiss - ov visinomjer. Za

utvrđivanje volumnog prirasta sastojina uzimani su izvrtci s godovima, bušenjem pomoću Preslerovog svrdla. Starost sastojina utvrđena je brojanjem godova na panjevima posječenih stabala, te na temelju podataka prethodnog programa gospodarenja i dokumenata o pošumljavanju.

KATEGORIJA ZEMLJIŠTA		ha
Obraslo šumsko zemljište		3338,56
Neobraslo šumsko zemljište	Proizvodno	768,54
	Neproizvodno	2,25
	Ukupno	4109,35
Neplodno zemljište		10,48
UKUPNO G.J.		4119,83

Površine po katastarskim općinama

KATASTARSKA OPĆINA	ha
Metković	502,78
Dobranje	1433,51
Vidonje	2183,54
SVEUKUPNO G.J.	4119,83

Površine po gradovima, općinama, katastarskim općinama i drvna zaliha

Grad - Općina	K. Općina	Površina ha	Drvna zaliha m³
Metković	K.O. Metković	502,78	16055
Ukupno		502,78	16055
Zažablje	K.O. Dobranja	1433,51	1498
	K.O. Vidonje	2183,54	17697
Ukupno		3617,05	19195
Sveukupno		4119,83	35250

Uredajni razredi

Uredajni razredi u G.J. «Šibonvica» utvrđeni su prema glavnim vrstama drveća, načinu postanka, cilju gospodarenja i najmeni sastojina.

Prema navedenim kriterijima utvrđeni su sljedeći uredajni razredi:

- 1. Prema namjeni:**
 - a) šume s posebnom namjenom
 - b) gospodarske šume

- 2. Prema načinu postanka:**
 - a) sjemenjače
 - b) šikare
 - c) šibljac

Ciljevi gospodarenja šumama

- osiguranje postojanosti ekosustava,
- održavanje i poboljšanje općekorisnih funkcija šuma,
- napredno i potrajno gospodarenje, te korištenje šuma i šumskog zemljišta na način i u takvoj mjeri da se odražava njihova biološka raznolikost, produktivnost, sposobnost obnavljanja, vitalnost i potencijal. Potrebno je ispuniti sada i u budućnosti bitne gospodarske, ekološke i socijalne funkcije na lokalnoj i globalnoj razini, a da to ne šteti drugim ekosustavima. Prema tome, gospodarenje šumama i šumskim zemljištima treba biti usmjereno u pravcu održavanja postojeće vegetacije i njezinog usmjerenja prema pozitivnim razvojnim trendovima. Progresijom, vegetacija će pozitivno utjecati na sve ostale elemente ekosustava u pravcu njegove stabilizacije i napretka.

Obzirom na različite stadije degradacije kako tla tako i šume moramo provoditi različite mjere zaustavljanja degradacije i to:

- podizanje šuma na kršu (pošumljavanje),
- obnova postojećih sastojina, te njihova pretvorba u viši uzgojni oblik prvenstveno prirodnim putem, ali i umjetnom obnovom,
- zaštita šuma i očuvanje sastojina, posebno od požara, uz osiguranje jakih preventivnih mjera i službi,
- pašu stoke provoditi tako da se smanji negativan utjecaj na šumu do minimuma, a ujedno osiguranje potrebe žitelja za održavanje iste,
- sječe i zahvate vršiti samo kao uzgoj ne mjere uz zabranu čiste sječe, a potrebe žitelja za drvom osigurati kroz čišćenje šuma.

Osnovni cilj gospodarenja ovom gospodarskom jedinicom kao i svim šumama i šumskim zemljištima jeste očuvanje stabilnosti ekosustava i njegove progresije. Sve propisane šumouzojne i druge radnje planirane su na način da ne narušavaju stabilnost ekosustava i bar donekle potaknu progresivne procese.

Provođenje mjera preventive i kurative

Zbog kontinuiranog i jakog onečišćenja šuma i atmosfere, slabi otpornost sastojina na bolesti i štetnike. Da bi se opasnost smanjila potrebno je obratiti najveću moguću pozornost zaštiti šuma prvenstveno uzgojnim zahvatima, od kojih se ističe:

- podizati mješovite sastojine, a postojeće čiste sastojine prema mogućnostima, prevoditi u mješovite sastojine,
- podizati sastojine autohtonih vrsta, a u postojećima štititi i pomagati vrste koje pridolaze u njihovom arealu,
- prilikom nabavke šumskog sjemena i šumskog sadnog materijala strogo paziti na provenijenciju sjemena, vrstu, čistoću i zdravstveno stanje sadnog materijala
- organizirati stručnu opažačku službu, osobito mladih sastojina. Ovakve preglede treba obavljati najmanje dva puta godišnje u doba vegetacije. Sve sumnjive pojave, odnosno promjene, koje se uoče, treba identificirati.

Mjere za zaštitu od požara

U G.J. «Šibovnica» najvrjednije sastojine predstavljaju sastojine crnogorice, smještene u predjelu park-šume «Predolac-Šibanica», zatim predjel Mlinište, Varda, Vukov klanac i Veliki Hum.

Šikare i šibljadi u ovoj gospodarskoj jedinici u svom sastavu imaju veliki broj vrsta koje se odlikuju lakom zapaljivošću, tako da mnoge od njih svrstane su u drugi stupanj ugroženosti. Šumarija Metković dužna je organizirano i kontinuirano provoditi zaštitu šuma od požara u cilju sprječavanja pojave požara i njegovog što bržeg gašenja.

U svrhu sprječavanja pojave požara Šumarija je dužna provoditi slijedeće preventivne mjere zaštite:

- puteve treba redovito održavati, kako bi uvijek bili prohodni,
- postaviti i održavati potrebne znakove zabrane loženja vatre, kao i zabrane odlaganja smeća pogotovo uz cestu i robne dijelove šume,
- posebno upozoriti na zabranu spaljivanja poljoprivrednog otpada i korova u šumi ili uz rub šume.

U prilogu ovog elaborata priložena je pregledna karta (M = 1:25000) s označenim odsjecima prema stupnju opasnosti od požara, te ucrtane komunikacije.

Stupnjevi opasnosti šuma od požara utvrđeni su na temelju Naputka za procjenu opasnosti šuma od požara izrađenog od strane Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Kriteriji za procjenu opasnosti su: vegetacijski pokrov, antropogeni utjecaj, klimatske prilike, stanište, orografija i šumski red. Na temelju navedenih kriterija sastojine gospodarske jedinice «Šibovnica» razvrstane su u tri stupnja opasnosti od požara.

Šumsko zemljište na području općine Zažablje su uglavnom površine obrasle makijom, šikarom, šibljakom, i neobraslo proizvodno šumsko zemljište, a manjim dijelom su prirodne mješovite šume alepskog bora, crnog bora i ostale crnogorice. Na području Općine nema šuma s posebnom namjenom.

Šumsko zemljište kao, uostalom i poljoprivredno zemljište, predstavlja važan prirodni resurs iz čega proizlazi njegov poseban status i namjena. Šumsko zemljište samo u izuzetnim okolnostima može promijeniti svoju osnovnu namjenu.

Vode

Neretva je najduža rijeka jadranskog slijeva (218 km) gdje je formirala i najveću deltu, a površina geografskog porječja iznosi 5581 km². Protječe kroz terene različitog petrografskog sastava. U gornjem toku je kanjonastog tipa, a nizvodno se smjenjuju proširenja i sutjeske, tako da ima kompozitnu dolinu. Dolina se znatno proširuje u granicama južne Hrvatske tvoreći deltu, koju je prije suvremenih melioracijskih zahvata presijecalo dvanaest rukavaca. Vodni režim Neretve je tipično mediteranski, uz nizak vodostaj ljeti a visok zimi. Glavna značajka ove oscilacije vodnog režima je povećano zaslanjivanje glavnog toka tijekom ljetnih mjeseci, sve do mosta u Metkoviću.

Neretva je od Metkovića do ušća ograđena zemljanim nasipima i ima svrhu plovnog puta.

Kroz općinu prolazi i rijeka Mislina (izvor je u Bijelom Viru) kao vodotok zaobalja rijeke Neretve.

Slika 3. Izvor rijeke Mislina

Po cijelom obodu delte značajno je prisustvo velikog broja izvora, koji su posebno aktivni u proljeće i jesen, ali većina tijekom ljeta opada ili presuši.

Građevinska područja

Ukupna površina građevinskog područja prema Prostornom planu «bivše» Općine Metković iznosi 31,30 ha. Formiranjem zona planiranih za poslovno sevisnu namjenu i turističku namjenu oko jezera Kuti očekuje se da će doći do neznatnog povećanja građevinskih područja u odnosu na Prostorni plan «bivše» Općine Metković.

1.1.2.3. Područja pretežitih djelatnosti u odnosu na prirodne i druge resurse

Gospodarska slika Općine Zažablje bazirana je na poljoprivrednoj djelatnosti, trgovini, obrtništvu i malom poduzetništvu kao vodećim djelatnostima, a u zadnje vrijeme povećava se ugostiteljska i turistička ponuda.

Generalno se može konstatirati da je industrijska proizvodnja koncentrirana u regionalnim ili gradskim središtima, koja su bila favorizirana po principu centralnih naselja, dok su ruralna rubna područja današnje Županije bila prepuštena laganom odumiranju u gospodarskom (i demografskom) smislu, a što je za posljedicu imalo emigracijska kretanja mlađe populacije prema gradskim središtima. Zadnjih deset godina u demografskom smislu slika Općine Zažablje je u stalnom pogoršanju.

Uzimajući u obzir prirodne resurse gospodarstvo općine ima potencijale za postizanje daleko boljih rezultata.

Poljoprivreda

Poljoprivreda predstavlja prvu po značaju gospodarsku granu Općine. Usprkos ograničenja, poljoprivredni sektor kako u Dubrovačko-neretvanskoj županiji tako i u Općini Zažablje pokazao se vrlo elastičnim i u najtežim uvjetima. Osobito mu je visok stupanj tehničke-tehnološke stručnosti i osposobljenosti.

Od presudnog je značaja za razvoj poljoprivrede kao najvažnije gospodarske grane ovog područja kvaliteta poljoprivrednog zemljišta kod odabira prostorno razvojne strukture same općine.

Nisu u potpunosti iskorištene prirodne datosti reljefa, pedologije tla i klime ovog kraja koje bi pogodovale uzgoju voća, povrća i vinogradarstva, a za kojima se osjeća potreba na domaćem tržištu uže i šire regije. Površine pod ovim vrstama kultura su suviše usitnjene, a proizvodnja usmjerena više individualnim potrebama proizvođača. Na intenzivniju proizvodnju ovih kultura, a imajući u vidu vrijedne prirodne krajolike, mogao bi se dobro nadograditi seoski i rekreativni turizam.

Poljoprivredni subjekti u općini su obiteljska gospodarstva koja se pretežno bave, vinogradarstvom, voćarstvom, povrtlarstvom, te u manjem broju uzgojem peradi i stoke sitnog zuba.

Slika 4. Njiva u Dobranju

Šumarstvo

Šume i šumsko zemljište kao obnovljivi i zato trajni nacionalni resursi proglašeni su Ustavom kao dobro od općeg interesa za Republiku Hrvatsku.

Pored ekonomskih koristi šume su značajne za zdravlje ljudi, važan su čimbenik i regulator hidroloških uvjeta, a u pobrđu i brdskim predjelima najsnažnija i najsigurnija prepreka eroziji. Šume su temelj razvitka turističke i lovne privrede, a značajne su i za razvoj drugih gospodarskih grana. Šumama i šumskim područjima upravlja Hrvatske šume, Uprava šuma-Podružnica Metković.

Šume na području Općine Zažablje nemaju samo privredni, već i općekorisni značaj koji se očituje u:

- zaštitu vlastitog zemljišta, prometnica i dugih objekata od erozije bujica i poplava što se osobito odnosi na županijsku cestu Ž8220
- utjecaju na klimu, gdje se posebno ističu visoke šume koje u susjednim naseljima ublažuju klimatske ekstreme i imaju vjetrozaštitnu ulogu
- zaštitu i unapređenju ljudskog okoliša, gdje imaju velik značaj za ljepotu krajolika, te stvaraju povoljne uvjete za opstanak velikog broja biljnih i životinjskih vrsta
- utjecaju na stvaranje kisika i pročišćavanje atmosfere
- rekreativnoj, turističkoj i zdravstvenoj funkciji utjecaju na faunu i divljač
- u utjecaju na vodni režim i hidroenergetski sustav
- i utjecaju na plodnost zemljišta i poljoprivrednih kultura

Općekorisnu vrijednost u punom smislu daje samo stabilna šuma, dakle razvijen šumski ekosustav koji je proizvod djelovanja žive i nežive prirode u današnjim stabilnim šumskim sastojinama.

Akvakultura

Akvakulturna, proizvodnja u svijetu stalno raste, posebice tijekom zadnjih deset godina. Temeljna značajka delte Neretve na kojoj se može zasnivati akvakuturni razvoj je postojanje velikog broja umjetno nastalih vodenih tijela (jaruga i kanala), koji su nastali bageriranjem i melioriranjem niskih neretvanskih močvara, a uglavnom su rezultat neplanskog pristupa i nezakonite privatne inicijative, često i u zaštićenim područjima. Svi ovi kanali se danas ne koriste za potrebe uzgoja, a vrlo lako se mogu pregraditi i staviti u funkciju akvakuturne proizvodnje.

Industrija, obrtništvo i malo poduzetništvo

Kako je gospodarstvo Općine Zažablje uglavnom orijentirano na poljodjelstvo, pružanje usluga i dijelom na uzgoj stoke, od industrijskih djelatnosti može se govoriti samo u okviru malog i srednjeg poduzetništva u privatnom sektoru, te već spomenutim pravnim subjektima.

Obrtništvo i malo poduzetništvo čine male (mikro) firme koje nisu produktivne, jer se nalaze pretežno u granama trgovine i ugostiteljstva, pa se na ta poduzeća općina ne može osloniti kao na jači faktor gospodarskog napretka.

Registrirani privredni subjekti na području Općine Zažablje su:

- Kamenolom "Obšivač"
- Peradarska farma "Galov"
- "Anzac"- gips i parket

Evidentno je da se najveći privredni subjekti nalaze u Mliništu i Bijelom Viru zbog dobre prometne povezanosti (Ž8220).

Turizam

Ugostiteljstvo i turizam, ne samo kroz udio u društvenom proizvodu nego i kroz multiplikativan utjecaj i poticanje razvitka ostalih gospodarskih djelatnosti prije Domovinskog rata imala je presudan utjecaj na ukupnu gospodarsku fizionomiju Dubrovačko-neretvanske županije.

Ugodna sredozemna klima s velikim brojem sunčanih dana, svojom očuvanošću prirode, lovnim destinacijama i izletištim, te kulturnim i sportskim sadržajima, uz mogućnost smještaja u izvornom seoskom ambijentu s pejzažnim osobitostima i originalnom gastronomskom ponudom, ima potencijal za razvoj turizma na svom, i širem Županijskom području.

Kombinaciju raznih vidova moguće turističke ponude, osim samostalnog osmišljavanja, prezentacije i organiziranja, potrebno je integrirati u Županijski strateški marketinški plan razvitka turizma, s ciljem dobitka jedinstvenog turističkog proizvoda vrijednog ozbiljne turističke ponude i jednu od glavnih grana privrede ovog područja.

Prvenstveno postoji mogućnost razvoja lovnog turizma, seoskog i ugostiteljskog turizma sa popratnim sportsko-rekreacijskim sadržajima, te izletničkog i kulturno-edukativnog turizma.

Lovni turizam zauzima posebno mjesto u globalnoj turističkoj ponudi (koja je jedan od strateških pravaca razvoja Hrvatske) i temeljni je potencijal razvoja kontinentalnog turizma zbog iznimno bogatih lovišta s brojnim vrstama visoke i niske divljači.

Lovstvo je osim kao gospodarsku granu, potrebno gledati i kao vrstu sporta, rekreacije, hobija, te načina efikasne zaštite okoliša. Sve su to temelji na kojima se bazira razvoj lovnog turizma.

Lovstvo i lovni turizam planskim gospodarenjem fondovima divljači, uređenjem lovišta te reguliranjem brojnog stanja nezaštićenih vrsta divljači, doprinose zaštiti čovjekove okoline, te uspostavljanju biološke ravnoteže.

Lovni turizam je također i ekološki, uravnotežen s prirodom, odgovoran, kvalitetan, autentičan, ambijentalan, elitan, ekskluzivan, edukativan. Uz sve navedeno ne dovodi do propadanja i iscrpljivanja prirodnih resursa, tako da ispunjava sve zahtjeve održivog ili razumnog gospodarenja.

Sve veći interes za lovni turizam proizlazi upravo iz njegovog ekonomskog značenja. Veliki ekonomski efekti lovnog turizma proizlaze iz činjenice da je lovni turizam takva vrsta i oblik turizma kojom se mogu ekonomski iskoristiti i optimalno varolizirati prirodne prednosti nekog kraja.

Lovni turizam je uvjetovan znatnom platežnom moći, a njegovi se ekonomski efekti ogledaju prije svega u visokoj cijeni odstrela i ostalih lovnih usluga, prije svega izvanpansionskoj potrošnji, proširenju turističke sezone te porastu zaposlenosti.

Vrlo bitnu ulogu u lovnom turizmu imaju šume i šumsko zemljište te poljoprivredne površine koje se u lovstvu stručno nazivaju lovno produktivne površine. Ovi su dijelovi zemljišta za lovni turizam od posebnog značaja jer omogućuju uzgoj i prehranu divljači te zaštitu i zaklon divljači od neprijatelja i vremenskih neprilika.

Lovni turizam podrazumijeva stvaranje većeg broja tzv. "remiza" (nisko i visoko zelenilo: žitarice, grmlje, drveće...) koje opet pozitivno utječu na mikroklimu, a ujedno pružaju i mogućnost uređenja turistički atraktivnih područja i za druge vrste i oblike turizma.

Lovni turizam na području Općine Zažablje nije razvijen u skladu sa resursnim mogućnostima. Marketinška ponuda lovačkih udruga i cjelokupni prateći program koji treba pružiti lovcu turistu su nedovoljni.

Osnovne aktivnosti društva su gospodarenje lovištem, uzgoj, lov i zaštita divljači, zaštita prirode i ljudskog okoliša, odgoj i izobrazba lovaca, te organizacija, razvijanje i unaprjeđenje lovne kinologije i lovnog streljaštva.

Isto se može primijeniti i kod evidentne potrebe za izgradnjom objekata sportsko-ribolovnih udruga, koje bi uz osnovnu namjenu, mogli pružiti kvalitetnu turističku ponudu u izuzetno vrijednim ambijentima.

Lovište je, prema Zakonu o lovu (NN, 10/94, 44/98), određena površina zemljišta koje predstavlja zaokruženu prirodnu cjelinu u kojoj postoje ekološki i drugi uvjeti za uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i njezinih dijelova. Ono se ustanovljuje ovisno o vrsti divljači koja prirodno obitava ili se uzgaja na određenom zemljištu.

Lovište ne obuhvaća:

- neizgrađeno i izgrađeno građevinsko zemljište te površine do 300 m od naselja
- javne prometnice i druge javne površine, podrazumijevajući i zaštitni pojas
- određene dijelove prirode koji su proglašeni posebno zaštićenim objektima prirode
- more i privredne ribnjake s obalnim zemljištem koje služi za korištenje ribnjaka
- rasadnike, voćne i lozne nasade namijenjene intenzivnoj proizvodnji u površini do 100 ha, ako su ograđeni ogradom koja sprečava prirodnu migraciju sve dlakave divljači
- druge površine na kojima je aktom o proglašenju njihove namjene zabranjen lov.

Lovišta se mogu ustanoviti kao otvorena lovišta, ograđena lovišta i uzgajališta divljači. Ona mogu biti vlastita ili zajednička.

Vlastito lovište ustanovljuje se na zemljištu čija površina nije manja od 1000 ha neprekinutog zemljišta, tako da se po cijelom zemljištu može prelaziti s jedne katastarske čestice na drugu bez prijelaza preko tuđeg zemljišta.

Vlastita lovišta mogu biti i državna, ako se nalaze na površinama zemljišta u vlasništvu države, a ustanovljuje ih Ministar poljoprivrede i šumarstva.

Zajednička lovišta su ustanovljena na površinama zemljišta na kojima nisu ustanovljena vlastita lovišta.

Lovište se ustanovljuje ovisno o vrsti divljači koja prirodno obitava ili se prvenstveno uzgaja na površinama zemljišta, broju divljači koja se prema mogućnostima staništa može uzgajati na tim površinama i njegovoj namjeni.

Seoski turizam, turizam na seoskom gospodarstvu ili ruralni turizam na ovom području, kao i na prostoru cijele županije nije razvijen sukladno njegovim potencijalima.

Slikovita sela i očuvani okoliš šuma, močvara, prirodnih vodotoka, daju dobar preduvjet području Općine Zažablje, za razvoj seoskog turizma.

Seoski turizam može postati značajan izvor dodatne zarade za stanovništvo ovog područja. Samim tim otvaraju se nova radna mjesta, ulaže se u infrastrukturu naselja, pomaže očuvanju tradicije, a zaustavlja se i iseljavanje mladih.

Seoski turizam u tradicionalnim domaćinstvima, karakterističnim za ovo područje, s prepoznatljivom eko-gastronomskom ponudom, prikazu i uključivanju posjetioca u svakodnevnicu života na imanju, s mogućnošću noćenja, uz razvoj osobito lovnog, ribolovnog i izletničkog turizma, ima kvalitetne predispozicije za osmišljenu marketinšku prezentaciju tržištu, na osnovu koje je moguće očekivati budući dinamičniji razvoj ovog vida ponude.

Za seoski turizam posebno su iskoristive lokacije u napuštenim objektima u

Sportsko-rekreacijski turizam Popularizacijom maratona lađama na rijeci Neretvi područje između Opuzena i Metkovića prepoznato je u cijeloj Europi kao izuzetno interesantna lokacija za veslačke sportove. Očekuje se porast broja gostiju vezanih uz ovaj vid turizma, pa je potrebno predvidjeti smještajne kapacitete i u općini Zažablje.

1.1.2.4. Komunalna infrastruktura

PROMETNI SUSTAV

Cestovni promet

Najznačajniji cestovni pravac na području Općine Zažablje je županijska cesta ŽC 6220 u dužini od 12 km i to iz pravca Metkovića preko Bijelog Vira, Misline, Mliništa i Badžule te prijekoja Vukov Klanac do Republike BiH (Neum).

Na području Općine nalaze se i dvije lokalne ceste, Mlinište - Vidonje i Bijeli Vir - Dobranje. Lokalne ceste su u lošem stanju zbog neodržavanja odnosno loših prometno-tehničkih elemenata. Budući da nisu rekonstruirane duže vrijeme, može se ustvrditi da su zaostale te da pružaju znatno nižu razinu usluga, predstavljajući opasnost po sigurnost prometa. Lokalne prometnice na području Općine potrebno je sustavno obnoviti. Zahvati na ovom segmentu cestovne prometne mreže kreću se od rekonstrukcije i modernizacije preko pojačanog održavanja.

Nerazvrstane ceste su prema posebnim propisima ceste koje se koriste za promet po bilo kojoj osnovi i koje su pristupačne većem broju korisnika, a koje nisu razvrstane u smislu posebnih propisa. U nadležnosti su jedinica lokalne samouprave te pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju komunalne djelatnosti. Stanje ovih cesta je općenito vrlo loše.

Općenito se može konstatirati da je cestovna mreža ne povezuje kvalitetno Općinu sa ostalim dijelovima Republike Hrvatske. Stanje kvalitete cesta nije zadovoljavajuće, a godinama je prisutan nesrazmjer između potrebnih i osiguranih sredstava kako za redovno, tako i za pojačano održavanje, odnosno sanaciju i rekonstrukciju kolnika, a posebno na cestama nižeg ranga.

Željeznički promet

Unutar granice obuhvata PPUO Zažablje ne prolazi trasa magistralne željezničke pruge, ali jednim dijelom općine prolazi trasa planirane željezničke pruge.

Pošta

Mreža poštanskih ureda na području Dubrovačko-neretvanske županije u potpunosti je izgrađena i optimalna i u odnosu na razmještaj stanovništva i u odnosu na planirane potrebe ovog područja.

Na području Općine Zažablje postoji jedan poštanski ured 20353 s dostavnim područjem: Mlinište, a spada pod organizacijsku jedinicu Metković.

Drugih ustrojstvenih dijelova HP na tom prostoru nema, a planom razvoja poštanske djelatnosti na području Općine Zažablje ne predviđa se otvaranje novih ureda, niti preseljenje ili ukidanje postojećeg poštanskog ureda.

Telekomunikacije

Ustroj javnih telekomunikacija definiran je Zakonom o telekomunikacijama, Pravilnikom o javnim telekomunikacijama u nepokretnoj mreži i Pravilnikom o javnim telekomunikacijama u pokretnoj mreži.

Na području Općine Zažablje postoje udaljeni pretplatnički stupnji u naseljima, te ne postoje bazne stanice T-Mobile i VIP-NET mreže.

RTV mreža

Prostor Općine Zažablje pokriven je među ostalim i RTV signalom preko mreže postojećih objekata za emitiranje i prijenos RTV programa na prostoru Dubrovačko-Neretvanske županije.

Na području općine Zažablje nema izgrađenih niti planiranih lokacija za RTV odašiljače, pretvarače i sustave veza.

Granične efektivne vrijednosti elektromagnetskog polja na odašiljačkim frekvencijama zadovoljavaju uvjete iz pravilnika o najvišim dopuštenim snagama zračenja radijskih postaja, odnosno unutar radijusa od 0,7m oko odašiljačkih antena nema područja posebne osjetljivosti.

VODNO GOSPODARSKI SUSTAV

KORIŠTENJE VODA

Vodoopskrba

Podaci o zalihama podzemnih voda na području Županije pokazuju da postoje vrlo velike količine vode koje su osnovica regionalne i lokalne vodoopskrbe u vodnom području. Kvaliteta vode, zaštita okoliša, zahtjevi za većom količinom vode, racionalno korištenje izvorišta voda i

općenito vodoopskrba su pitanja koja se rješavaju u više resora što znači da gospodarenje vodama mora imati interdisciplinarni pristup i rješenje.

Prioritet Općine Zažablje je na razvitku vodoopskrbe. Treba nastaviti izgradnju započetih i dijelom izgrađenih sustava radi širenja vodovodne mreže na bezvodna područja.

Osigurati dobavu dostatne količine za neumitni stalni porast potrošnje i mogućnost priključenja u dijelovima naselja koja se planira namijeniti stambenim i gospodarskim potrebama ili gdje se planira povećani intenzitet potrošnje.

Održati visoku kvalitetu pitke vode crpilišta povećanjem zaštitne zone uz primjenu strogog režima zaštite.

Smanjiti značajne gubitke u cijevnoj mreži rekonstrukcijom dijela najstarijih opskrbnih i magistralnih vodova. U rekonstrukcijama i novoj izgradnji osigurati kvalitetnu protupožarnu zaštitu ugradnjom dovoljnih profila cjevovoda i hidranata.

Slika 5. Vodosprema Bili Vir

Korištenje voda za navodnjavanje

Kako bi se štete svele na minimalnu moguću mjeru potrebna je primjena suvremenih tehnologija obrade tla i izgradnja melioracijskog sustava za navodnjavanje.

Dosadašnja primjena navodnjavanja nije adekvatna raspoloživim mogućnostima i koristila se kao interventna mjera, a primjenjivali su se mobilni uređaji za umjetnu kišu s prijenosnim agregatima.

Za područje Općine Zažablje mogućnost navodnjavanja se sagledava u izgradnji objekata za manipulaciju vodom (npr. ustave za zadržavanje i ispuštanje vode u/iz kanala) kako bi se voda mogla koristiti u sušnim periodima i izgradnji planiranih akumulacija.

ZAŠTITA VODA OD ONEČIŠĆAVANJA

Osnovna mjera za osiguranje zaštite voda od zagađivanja je izgradnja zajedničkih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda naselja i industrije, kao i izbor adekvatnog recipijenta otpadnih voda. Izgradnjom kanalizacijskih sustava sprječavaju se lokalna zagađenja površinskih i podzemnih voda, a otpadne vode se dovode na lokaciju uređaja za pročišćavanje.

Na području Općine Zažablje nije izgrađen sustav javne odvodnje, otpadne vode se ispuštaju u septičke jame ili u najbliže vodotoke i kanale.

ZAŠTITA OD ŠTETNIH DJELOVANJA VODA

Uređenje vodotoka, zaštita od poplava i melioracijska odvodnja

Donjo-neretvansko područje je u zimskom razdoblju ugroženo velikim vodama rijeke Neretve, izvorima smještenim rubom doline i oborinskim vodama vlastitog slijeva. Najveći dio otjecanja je posljedica kiša, a neznatne količine dobivaju se topljenjem snijega s viših kota slijeva. Vodnom režimu rijeke Neretve svojstveni su visok vodostaj u zimskom razdoblju od studenog do mjeseca travnja, a niski u ljetnom razdoblju. Izgradnjom hidroelektrana i većih hidrotehničkih građevina veliki vodni valovi ni trajanjem ni intenzitetom ne mogu više dostići veličine iz pedesetih i ranije, osim ako je riječ o velikim katastrofama.

Vodostaj na ušću Neretve pod utjecajem je plime i oseke, te pod djelovanjem vjetra uz obalu. Najveća razlika maksimalne i minimalne razine mora može biti 1,9 m. Najviša zabilježena razina mora je 1,20 m.n.m. Utjecaj se osjeća sve do Metkovića, a za vrijeme visoke plime i relativno manjih dotoka uzvodno slijeva, taj utjecaj prodire sve do Gabele.

Područje Općine Zažablje nema do kraja izgrađene objekte za zaštitu od velikih voda.

Zakonom o vodama (NN 107/95) definiran je inundacijski pojas na vodotocima i drugim ležištima voda u svrhu tehničkog i gospodarskog održavanja vodotoka i drugih voda, djelotvornog provođenja obrane od poplava i drugih oblika zaštite od štetnog djelovanja voda. Razlikuje se uređeni i neuređeni inundacijski pojas s obzirom na postojanje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina.

U predmetnom pojasu po odredbama Zakona o vodama, zabranjeno je obavljati radnje kojima se može pogoršati vodni režim i povećati stupanj ugroženosti od štetnog djelovanja voda. Sve zemljišne čestice u utvrđenom uređenom i neuređenom inundacijskom pojasu, od vanjske granice pojasa do korita vodotoka imaju svojstvo vodnog dobra.

Hidromelioracijski radovi na donjo-neretvanskom području pokreću se početkom dvadesetog stoljeća nakon provedenih regulacijskih radova na rijeci Neretvi. Hidromelioracija temeljila se na kolmaciji niskih područja doline puštanjem velikih voda iz Neretve kroz brojne otvore u nasipima, što se napustilo zbog neučinkovitosti.

Uz suvremene hidromelioracijske zahvate, čime se oblikuje tzv. "kazetni" krajobraz na privatnim i zaposjednutim državnim površinama, još uvijek je prisutno tradicionalno kopanje kanala "jendečenjem".

ODVODNJA I ČIŠĆENJE OTPADNIH VODA

Iskorištenu i upotrijebljenu vodu potrebno je u okviru propisane kvalitete što prije i što sigurnije odvesti te upustiti u recipijente (rijeke, vodotoke, melioracijske kanale) kako one svojim procjeđivanjem u podzemlje i površinske tokove ne bi ugrožavale kvalitetu podzemnih i površinskih voda koje se upotrebljavaju za vodoopskrbu ili pak kao tehnološka voda, a čije su količine i zalihe ograničene i svakim danom ih je sve manje.

Kvaliteta i način odvodnje otpadnih voda moraju biti u skladu s Pravilnikom o graničnim vrijednosnim pokazateljima, opasnih i drugih tvari u otpadnim vodama (NN br. 40/99).

U prethodnom razdoblju intenzivne izgradnje vodoopskrbnih sustava nije se vodilo dovoljno računa o nužnosti istovremene izgradnje sustava za odvodnju.

Na području Općine Zažablje nije riješena odvodnja otpadnih voda kućanstava i gospodarstava. Otpadne fekalne vode odvede se u septičke jame, često nepropisno izvedene tako da zagađuju okolni teren, dok se oborinske i otpadne vode odvede uglavnom otvorenim kanalima ili cestovnim jarcima u obližnje vodotoke. Izvođenje mreže odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda predstavljat će najveći problem u komunalnom opremanju Općine zbog vrlo visokih troškova izvedbe ovih instalacija.

Za navodnjavanje melioracijskih područja koristi se voda iz Neretve, budući da su u vegetacijskom razdoblju kapaciteti izvora nedovoljni, dok je podzemna voda boćata. Zahvat vode za navodnjavanje s crpnom postajom izveden je uzvodno od mosta u Metkoviću na području Bosne i Hercegovine neposredno uz granicu, jer zaslanjenost do Metkovića, u ljetnom razdoblju za vrijeme smanjenih protoka Neretve, zbog prodora mora u uzvodnom smjeru, prelazi dozvoljene vrijednosti.

ENERGETSKI SUSTAV

Elektroopskrba

Iskorištavanje vodnog potencijala vodotoka predstavlja osnovni izvor električne energije Dubrovačko-neretvanske županije.

Glavni proizvođač električne energije je HE "Dubrovnik".

HE "Dubrovnik" je visokotlačno derivacijsko energetsko postrojenje, čija je podzemna strojarnica locirana na samoj morskoj obali kod mjesta Plat.

Područjem općine Zažablje prolaze trase dalekovoda:

- 110 kV Opuzen-Neum
sa zaštitnim pojasom od ukupno 40 m odnosno 20 m sa svake strane od osi trase.

Planirani je dalekovod 400 kV Imotica-Dubravice.

Potrebno je osigurati zaštitni pojas od ukupno 80 m odnosno 40 m sa svake strane od osi trase.

Čitavo područje općine Zažablje (osim dijela naselja Brestica koja se napaja od strane Neuma i Elektroprivrede Bosne i Hercegovine) napaja se električnom energijom iz TS 35/10 kV Metković 1 (Orašina), koja je instalirane snage 2 x 8 MVA, a čije vršno opterećenje je oko 8,5

MW, koja ima mogućnost dvostranog napajanja podzemnim kabelom i dalekovodom napona 35 kV na pocinčanim čeličnorešetkastim stupovima iz TS 110/35 kV Opuzen.

Čitavo područje općine se napaja relativno novim kvalitetnim radijalnim kombiniranim zračnim/podzemnim vodom 10(20) kV iz TS 35/10 kV METKOVIĆ 1 (Orašina) i to početna dionica je izvedena dalekovodom s vodičem Ač presjeka 95/15 mm², duljine od 2,245 km, koja se nastavlja podzemnim kabelom tip XHE 49-A 3x(1x150 mm²), duljine od oko 2,875 km, do TTS 10/0,4 kV Dubravica, te do kraja dalekovodom izgrađenim 2004. godine na čeličnorešetkastim stupovima s osnovnim vodom izvedenim Ač užetom presjeka 95/15 mm², duljine od 10,702 km i odcjepima prema pojedinim TS 10/0,4 kV izvedenim Ač užetom presjeka 50/8 mm², ukupne duljine od 1,52 km. Jedino je otcjepni dalekovod prema STS 10/0,4 kV Dobranje, duljine od oko 5 km, ostao na drvenim stupovima, sa mogućnošću isključenja daljinskim upravljanjem na početku otcjepa na čeličnorešetkastom stupu. Na području općine izgrađene su slijedeće TS 10/0,4 kV: BTS Kamenolom Bijeli Vir, TTS Bijeli Vir, STS Dobranje, STS Spile, BTS CS Hum 2, STS Hum 3, GTS CS Hum 1, STS Kosa, TTS Mlinište 1, STS Mlinište 2 (Pošta), TTS Mislina, STS Badžula i STS Kut. Sve TS su u relativno dobrom stanju i zadovoljavaju potrebe potrošača, a ne očekuje se brži rast opterećenja jer je gospodarstvo Općine dosta slabo, a još uvijek se smanjuje i broj stanovnika tako da se ne očekuje ni veći rast potrošnje kategorije kućanstva.

Niskonaponska mreža na čitavom području Općine je dosta kvalitetna i pouzdana, izgrađena posljednjih godina izoliranim kabelskim snopom elkalex na betonskim stupovima.

Javna rasvjeta je također izvedena posljednjih godina u svim naseljima paralelno s niskonaponskom mrežom na betonskim stupovima i ugrađenim rasvjetnim tijelima raznoliko gusto ovisno o gustoći naselja.

Opća je procjena da je stanje elektroenergetske mreže dosta dobro u odnosu na vršna opterećenja, te kako se posljednjih godina intenzivno radilo na vodovima 10(20) kV, niskonaponskoj mreži i javnoj rasvjeti na području čitave Općine smatramo da u dogledno vrijeme nisu nužna veća ulaganja, dok se bitno ne povećaju vršna opterećenja ili pojave sa zahtjevom za priključenje novi potrošači.

ZBRINJAVANJE OTPADA

Problematika zbrinjavanja otpada obuhvaća zbrinjavanje komunalnog otpada, tehnološki neopasnog otpada i opasnog otpada i ima osobitu važnost s gledišta zaštite okoliša i prirodnih resursa, ali nedovoljno sagledano gospodarsko-razvojno značenje.

Mjere za organizirano i kontrolirano postupanje s otpadom obuhvaćaju: smanjenje nastanka otpada, mjere korištenja otpada i sigurno odlaganje neiskoristivog otpada sa svim prethodnim i pratećim mjerama i postupcima osiguranja od bilo koje vrste štetnog djelovanja.

Otpad sa područja Općine Zažablje odvozi na lokaciji “Dubravica” – Metković.

“Dubravica” - Metković

Odlagalište se nalazi 3 km jugoistočno od Metkovića uz županijsku cestu Metković-Mlinište-državna granica s Bosnom i Hercegovinom, uz naselje Dubavicu. Lokacija predstavlja udolinu u kraškom terenu već ispunjenu otpadom, te se nov otpad strojevima gura niz padinu deponija. Otpad se redovito poravnava i zbija, gornja ploha je pokrivena jalovinom iz

kamenoloma i nabijena. Odlagalište je ograđeno prema cesti te je organizirana čuvarska služba. Izgrađena je i cisterna za vodu.

Odlagalištem se koristi Općina Zažablje, a otpad odvozi «Komunalno poduzeće Metković».

Na području Općine Zažablje nema izrazitih proizvođača opasnog otpada (energetskih postrojenja, crne i obojene metalurgije, prerade nafte, kemijske i farmaceutske industrije i sl.). Registrirane tvrtke u kojima se stvaraju manje količine opasnog otpada same ga zbrinjavaju na propisan način.

Međutim, znatne količine neprijavljenog opasnog otpada i gotovo sav opasni otpad iz kućanstava, zbog otežane kontrole i "štednje", te nepostojanja stanovništvu prihvatljivog načina organiziranog prikupljanja manjih količina, zbrinjava se na nepropisan i za okoliš štetan način (spaljivanjem, odlaganjem na nekontrolirana dogovorna i "divlja" odlagališta komunalnog otpada).

GROBLJA

Na području Općine Zažablje postoje mjesna groblja u naseljima:

- Bijeli Vir – mjesno groblje Srca Isusova
- Dobranje – mjesno groblje Mala Gospa
- Mlinište – mjesno groblje Sv. Josipa
- Vidonje – mjesno groblje Sv. Ivana Pod Svjetlinom

Prostornim planom uređenja Općine Zažablje predviđet će se prostori za mogućnost proširenja groblja prema potrebama pojedinog naselja.

1.1.2.5. Objekti javnog standarda

OBRAZOVANJE

Predškolski odgoj: Na području Općine Zažablje nema Dječjeg vrtića, te je jedan od zadataka ovog prostornog plana osigurati prostor za njegovu izgradnju.

Osnovno školstvo: Na području Općine Zažablje postoji područni razredni odjel "Mlinište", Mlinište pri OŠ "Stjepana Radića" u Metkoviću i područni razredni odjel "Bijeli Vir", Bijeli Vir pri OŠ "Stjepana Radića" u Metkoviću.

Potrebe izgradnje odnosno uređenja vanjskih sportskih terena nameće se kao prioritet za kvalitetno funkcioniranje svake školske ustanove. Inicijative lokalne samouprave i mjesnih odbora u svojim programima imaju takve aktivnosti, te će se ovim Prostornim planom osigurati prostori za takvu namjenu.

Izgradnja objekata javnog standarda, a napose briga za mlade i njihov adekvatan psiho-fizički razvoj mora biti prioritet od županijskog i državnog interesa te se u programu mora staviti i iznaći mogućnost za izgradnju i zatvorenih sportskih objekata kao školskih sportskih dvorana ili polivalentnih prostora tog tipa za pojedina naselja kao jedan od načina demografskog razvoja Općine.

Slika 6. Škola u Mliništu

ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB

Zdravstvo: Zdravstvena djelatnost na području Općine Zažablje obavlja se u okviru Dubrovačko-neretvanske županije putem zdravstvene ustanove u vlasništvu županije.

Na području Općine djeluje Dom zdravlja Metković. Djelatnost Doma zdravlja obuhvaća: opću medicinu, zdravstvenu zaštitu žena i djece i zubozdravstvenu zaštitu. Na svom području Dom zdravlja mora osigurati higijensko-epidemiološku djelatnost, hitnu medicinsku pomoć, laboratorijsku, radiološku i drugu dijagnostiku, ako te djelatnosti nisu organizirane u sklopu bolnice, odnosno kao posebne zdravstvene ustanove.

Socijalna skrb: Ustroj i mreža socijalne skrbi u Općini prati ustroj socijalne skrbi na nivou Države i Županije.

UPRAVA I ADMINISTRACIJA

Postojeća mreža i stanje upravnih institucija i službi u Dubrovačko-neretvanskoj županiji definirana je državnim političko-teritorijalnim ustrojem, odnosno prema Zakonu o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN, 10/97, 22/99), Zakonu o lokalnoj samoupravi i upravi (NN, 90/92.), Zakonu o sustavu državne uprave (NN, 75/93.), Uredbi o ustrojavanju županijskih ureda (NN, 116/93.) i Uredbi o područjima matičnih ureda (NN, 2/98.), odnosno prema drugim zakonskim i pod-zakonskim aktima i odredbama.

Uprava na županijskoj razini ustrojena je u sjedištu Županije i u sjedištima bivših Općina (ispostave), dok se pojedine službe samo u iznimnim slučajevima nalaze i u sjedištima novih Općina, odnosno u drugim mjestima.

U dijelu lokalne samouprave na području Općine Zažablje djeluju slijedeće institucije:

- Općinsko vijeće općine Zažablje
- Općinski načelnik i zamjenik općinskog načelnika
- Općinsko poglavarstvo općine Zažablje
- Upravni odjel općine Zažablje

Navedena tijela imaju sjedište u općinskom središtu Mliništu.

Svako pojedino mjesto osnovalo je Mjesni odbor i izabralo članove organa Mjesnog odbora:

- Vijeće mjesnog odbora
- Predsjednik vijeća mjesnog odbora
- Mjesni zbor građana.

Organi državne uprave koji pokrivaju prostor Općine Zažablje smješteni su u Metkoviću i županijskom središtu Dubrovniku.

SPORT I REKREACIJA

Na području Općine Zažablje postoji niz različitih oblika sportskih aktivnosti uključujući natjecateljski sport i sport i rekreaciju u sportskim udrugama i sportske aktivnosti organizirane kao vannastavni program u osnovnim školama.

Škole su osnovni nositelj tjelesnog odgoja djece i mladeži, ali u nedostatku materijalnih uvjeta (naročito odgovarajućih zatvorenih sportskih terena) nije u mogućnosti takvu funkciju potpuno uspješno obaviti.

Nositelji sportskih aktivnosti je sportski klub:

- Bočarski klub "Mislina", Mislina

VJERSKE ZAJEDNICE

Rimokatolička crkva je najzastupljenija vjerska zajednica među stanovništvom Hrvatske pa i u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Organizirana je hijerarhijski i teritorijalno radi bolje povezanosti s vjernicima i lakšeg upravljanja crkvenim poslovima.

Na području Općine Zažablje postoje crkve u naseljima Mlinište i Vidonje, te kapela na Gomilama.

Prostornim planovima niže razine treba omogućiti odgovarajuće prostorne preduvjete za obavljanje vjerskih obreda, osnivanje škola, učilišta, drugih zavoda te socijalnih i dobrotvornih ustanova.

1.1.2.6. Zaštita okoliša, prirodne i kulturne baštine

Kvaliteta i vrijednosti sadašnjeg i budućeg življenja temelje se na zadovoljavanju osnovnih ljudskih potreba za rastom, a da se pritom ne uništava okoliš o kojem ovisi cjelokupni život.

Okoliš, krajobraz, prirodnu i kulturno-povijesnu baštinu često je teško, ako ne i nemoguće, zasebno razmatrati (analizirati, štiti, unapređivati,...) zbog njihove međusobne isprepletenosti i interaktivnog odnosa spram čovjekovih intervencija u prostoru.

Zaštita okoliša kao cjeline i pojedinih dijelova provodi se po više osnova, a poglavito temeljem načela i odredbi:

- Ustava Republike Hrvatske,
- Zakona o zaštiti okoliša,
- Zakona o zaštiti prirode,
- Zakona o zaštiti spomenika kulture,
- Zakona o prostornom planiranju,
- Zakona o vodama,
- Zakona o šumama,
- Pravilnik o zaštiti izvorišta
- niza drugih zakona, pravilnika i normi.

Podjela na poglavlja i teme proizašla je prvenstveno iz zadržavanja područja koja odredbe temeljnih zakona naročito reguliraju, te osnovne strukture Plana.

Okoliš

“Okoliš je prirodno okruženje: zrak, tlo, voda i more, klima, biljni i životinjski svijet u ukupnosti uzajamnog djelovanja i kulturna baština kao dio okruženja kojeg je stvorio čovjek”.

Kao jedan od najvažnijih dokumenata zaštite okoliša (i podloga za izradu prostornih planova) Zakonom o zaštiti okoliša određen je Program zaštite okoliša županije koji sadržava osnovne ciljeve, uvijete i mjerila zaštite okoliša u cjelini, prioritete mjere po sastavnim dijelovima i pojedinačnim prostornim cjelinama, te načela i smjernice.

Za potrebe izrade Plana korištena je analiza stanja okoliša dobivena anketom na terenu, iz postojećih podataka o onečišćenju i onečišćivačima i upoznavanjem sa stvarnim trenutnim stanjem okoliša. Pri tome su se zbog nedostatka odgovarajućih podataka najveći problemi ukazali upravo kod određivanja ekoloških karakteristika nosivosti, kapaciteta i održivosti prostora, granica njegove ugroženosti i potencijalne strukture ekoloških rizika, a čije je poznavanje osnova za izradu Plana koji će stvarno osigurati provođenje načela održivog razvoja, te racionalnog korištenja i zaštite prostora.

Zrak Na području Općine Zažablje nema energetske postrojenja. Na osnovi raspoloživih podataka može se konstatirati «iznimna» kakvoća zraka ovog područja glede onečišćenja.

Onečišćenje zraka vrši se emisijama iz cestovnog prometa. Onečišćujuće tvari koje se ispuštaju uslijed izgaranja goriva u prometu su: ugljik II oksid (CO), dušikovi oksidi (NO_x), nemetanski organski hlapljivi spojevi (NMVOC), olovo, oksidi sumpora (SO_x) i čestice (prašina).

Obzirom na sve naprijed navedeno, može se zaključiti da je zrak u Općini čist.

Voda Veliki dio Općine Zažablje ima obilježje krškog reljefa sa većim brojem krških vodonosnika koje odlikuju velike brzine podzemnih tokova i relativno slabe mogućnosti zadržavanja vode u podzemlju. Određivanje zone i mjera zaštite obavlja se selektivnim pristupom zaštite koja se uklapa u planove održivog razvitka u funkciji smanjivanja rizika od onečišćenja krških vodonosnika. Stoga nivo onečišćenja ne ovisi isključivo o izvorima onečišćenja na području Općine.

Glavni izvori onečišćenja su otpadne vode naselja i gospodarstva, ispiranje raznim herbicidima i umjetnim gnojivima tretiranih poljoprivrednih površina, te divljih, polulegalnih i napuštenih "odlagališta otpada" i smetlišta, prometnica i izvanredna zagađenja vezana uz accidente.

Onečišćene otpadne vode zbog nepostojanja sistema odvodnje u naselju na području Općine se sa padalinskim onečišćenim vodama djelomično odvede putem otvorenih kanala i cestovnih jaraka u vodotoke.

Sanitarne otpadne vode rješavaju se putem pojedinačnih septičkih jama koje su često puta nepropisno izvedene i propusne. Iz takvih se jama direktno onečišćuju zemljište i podzemne vode, a putem njih i vodotoci. Problem je postao "gorući" povećanjem potrošnje vode i deterdženata, tako da je zadnjih godina značajno ubrzano planiranje, ali ne i izgradnja, sustava za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda.

Na području Općine nije uspostavljen sustav gospodarenja otpadom koji bi omogućio dugoročno i sveobuhvatno zbrinjavanje otpada. Zbog toga niču "divlja" odlagališta i to često uz vodotoke ili se otpad baca direktno u njih. Ispiranjem naslaga otpada na "divljim" odlagalištima, zagađuju se direktno vode ili indirektno ocjeđivanjem kroz tlo. Pri tome najopasnije je ispuštanje opasnih tvari kao što su ulja, teški metali i kemikalije koji se nekontrolirano bacaju ili zbrinjavaju s komunalnim otpadom.

Tlo U smislu zaštite, tla imaju slijedeće funkcije:

- prirodne funkcije kao što su:

- o životna osnova i životni prostor za ljude, biljke, životinje i organizme u tlu,
- o sastavni dio prirodnog potencijala, osobito sa svojim kružnim tokovima vode i hranjivih tvari,
- o razgradnje, filtera, rezerve i pretvorbe tvari,
- o funkcija arhiva prirodne i kulturne povijesti,
- o gospodarske funkcije:
- o površina za naseljavanje i rekreaciju,
- o za biljnu proizvodnju,
- o za ostale načine gospodarskog i javnog korištenja, promet, opskrbu i odvodnju.

Tla se onečišćuju na više načina, a prvenstveno:

- intenzivnom obradom poljoprivrednog tla koja je u Općini ipak ograničena na relativno male površine, dok je na najvećem dijelu poljoprivrednih površina u privatnom vlasništvu primjena kemijskih sredstava (pesticida i umjetnih gnojiva) ipak ograničena,
- taloženjem štetnih spojeva i teških metala iz vodotoka (poplavni dijelovi su najzagađeniji), zraka i otpada,
- nekontroliranim odlaganjem svih vrsta otpada, čijom se razgradnjom i cijedenjem bitno mijenja kvaliteta tla, a nerijetko i sustav površinskih i podzemnih voda
- raštrkanom izgradnjom i nepotrebnim širenjem građevinskih područja, čime se za duže vrijeme i bez prethodne sanacije onemogućava bilo kakva druga upotreba tla.

Međutim, usprkos svemu, na području Općine tlo je još uvijek relativno očuvano, posebno u odnosu na tla većine zapadnoeuropskih zemalja i kao takvo je pogodno za proizvodnju zdrave hrane.

Buka Jedini konfliktni prostori su u stvari dijelovi naselja kroz koje prolaze prometnice i trase planiranih brzih cesta, te su jedino ti dijelovi ustanovljeni kao kritična područja za zaštitu od buke.

Otpad Zbog nepovoljne situacije u zbrinjavanju komunalnog otpada i relativno velike površine Općine područje je ugroženo nekontroliranim odlaganjem otpada. "Divlje deponije" i postojeće odlagalište onečišćuju okoliš direktno, samim prisustvom, ali i indirektno nekontroliranim otjecanjem zagađenih procijednih voda u podzemlje i vodotoke, nekontroliranim paljenjem i samozapaljenjem.

Neopasni tehnološki otpad se dijelom sakuplja i koristi kao sekundarna sirovina, dijelom odlaže na odlagalište komunalnog otpada, ali jednim dijelom se još uvijek nekontrolirano odlaže na "divlje deponije".

Opasni otpad se jednim dijelom uspješno sakuplja, ali znatan dio neprijavljenog opasnog otpada i gotovo sav opasni otpad iz kućanstava još uvijek se zbrinjava na nepropisan način (spaljivanjem, odlaganjem na uređeno i "divlja" odlagališta), te tako neopravdano zauzima prostor i onečišćuje tlo, vode i zrak.

Procjena stanja Iz svega gore navedenog vidljivo je da su granice ekološke nosivosti pređene kod nekih vodotoka, a da je okoliš na području Općine u najvećem dijelu još uvijek relativno očuvan, što ukoliko se adekvatno iskoristi, može biti velika komparativna prednost, a imajući u vidu turistička i poljoprivredna obilježja Općine Zažablje.

Trenutačno, okoliš najviše ugrožava neorganizirano i nekontrolirano odlaganje svih vrsta otpada iz naselja, onečišćenje voda od otpadnih voda naselja.

Krajobraz

Potreba odgovarajućeg vrednovanja, obzirnog korištenja i adekvatne zaštite čitavog prostora, a ne samo pojedinih iznimnih predjela uočena je tek "nedavno", tako da je shvatljivo zašto čak niti Prostorni plan "bivše" Općine Metković (druga generacija prostornih planova u Hrvatskoj) nije obraćao previše pažnje krajoliku kao resursnoj osnovici i nosiocu identiteta zavičaja.

Pojam krajolika u postojećem prostornom planu upotrebljavan je uglavnom u kontekstu:

- primjene Zakona o zaštiti prirode, kategorija "rezervat prirodnih predjela" i "rezervat šumske vegetacije", koji su međutim korišteni samo deklarativno, te nikakvu stvarnu zaštitu nisu pružali,
- primjene Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (odnosno Zakona o zaštiti spomenika kulture), kategorije "urbanistička cjelina", a koja se koristila uglavnom za uže povijesne jezgre gradskih naselja, dok je pojam "ruralne cjeline" korišten samo deklarativno, te nikakvu stvarnu zaštitu nije pružao (do 2003. godine niti jedna "ruralna cjelina" nije čak niti preventivno zaštićena).

Međutim niti sadašnjom regulativom, pa i domaćom prostorno planerskom teorijom i praksom, pojam krajolika, njegovog planiranja i zaštite nije jednoznačno definiran (Zakon o zaštiti prirode - zaštićeni krajolici, Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara - krajolici, kulturni i kultivirani, Pravilnik o sadržaju, mjerilima kartografskih priloga, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova - povijesne graditeljske cjeline, etnološke područje, osobito vrijedni predjeli). Stoga je u ovom Planu (kao i u Prostornom planu Dubrovačko-Neretvanske županije) krajolik obrađen temeljem smjernica Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske, a uz poštivanje smjernica i mjera nadležnog Konzervatorskog odjela.

Krajolik ili krajobraz u prostorno planerskom kontekstu označava cjelovitu prostornu, biofizičku i antropogenu strukturu. Obzirom na postanak, stupanj antropogenih promjena i način korištenja prostora, krajolik se općenito može razvrstati u tri karakteristična oblika:

- prirodni krajolik ili biofizička struktura oblikuje se u pojedinačne tipove unutar kojih među elementima vlada određeni strukturni red i zakonitost,
- kultivirani krajolik ili pretežno ruralna struktura pokazuje još gotovo sve značajke prirodnog krajolika, ali se pod utjecajem antropogenih promjena raščlanjuje u manje cjeline s karakterističnim načinom korištenja i specifičnim kulturnim identitetom,
- izgrađeni krajolik ili pretežito urbana struktura (i tehničko-tehnološka) je antropogenim zahvatima posve izmijenjeni prirodni ili kultivirani krajolik.

Kultivirane i izgrađene krajolike, stvarane u dugom vremenskom slijedu čovjekovim nastojanjem da životni prostor oplemeni i prilagodi svojim potrebama nazivamo kulturno povijesnim krajolicima.

Vrednovanje krajolika jedno je od neophodnih polazišta u vrednovanju prostora u cjelini. Svaki krajolik sadrži četiri osnovne komponente: reljef, vegetaciju, vode i antropogene elemente. Brojna raznovrsnost i vrijedna dobra prirodne i graditeljske baštine isprepletenih u jedinstvenim krajobraznim strukturama dio su resursne osnovice gospodarskog razvitka (osobito u turizmu), ali i temelj očuvanja identiteta zavičaja današnje i buduće generacije.

Prirodni krajolici (zaravnjeni naplavni tereni uz rijeku Mislinu, te brdoviti kraški vapnenački reljef) su relativno dobro očuvani, a osim naprijed navedenim, ugroženi su i devastacijama lokalnog tipa, najčešće nekontroliranom gradnjom, nekontroliranim odlaganjem otpada i pageriranjem močvara.

Slika 7. Pogled na dolinu Neretve sa Sv. Liberana

Prirodna baština

U planiranju građevinskih područja naselja bitno je očuvati njegov karakter. Isto tako je važno čuvanje pejzažnog okruženja, poljodjelskih površina, šuma i slično.

Na području Općine Zažablje zaštita prirodne baštine do sada se provodila na više načina i nivoa, a jedan od važnijih (ali gotovo neiskorištenih) je zaštita temeljem Zakona o zaštiti prirode, a koja se provodi:

- određivanjem dijelova žive i nežive prirode koji imaju osobitu zaštitu Republike Hrvatske, osiguravanjem racionalnog korištenja prirode i njenih dobara,
- sprečavanjem štetnih zahvata i osiguravanja što povoljnijih uvjeta održanja i slobodnog razvoja prirode,
- donošenjem dugoročnih i kratkoročnih planova,
- provedbom prostornih planova, odnosno mjerama zaštite zaštićenih dijelova prirode.

Od prirodnih znamenitosti na području općine treba spomenuti i dvije špilje koje su potencijalno važan lokalitet za promicanje razvoja posjetiteljskog turizma.

Špilja iznad Kopren dola

Poviše Kopren dola, od mjesta gdje stari brdski put od Perletinih kuća izlazi na put koji s Misline vodi na Vidonje, dolazi se do jame s malim otvorom, promjera oko 2 m i dubine oko 7 m, bez ikakvih podzemnih proširenja.

Špilja se pod zemljom pruža u smjeru jugoistok- sjeverozapad.

Stalaktiti i stalagmiti na nekim mjestima iznose i preko dva metra dužine. Špilja se od ulaza prema kraju lagano spušta. Njezina visina nigdje nije manja od 5 metara, a na nekim mjestima iznosi 10, pa i više metara. Širina u prosjeku iznosi više od 8 metara. Širina špilje u krakovima iznosi 45 metara zračne linije, a od otvora do završetka špilja ima dužinu 75 metara zračne linije. Temperatura zraka na samom njezinom kraju iznosi 12° C.

Nekad su u špilji obitavali golubovi i od tud je naziv «Golubšča».

Špilja između Goračića i Galovića

Idući brdskim putem od Goračića prema Galovićima, nekako iza polovice prijednog puta, četrdesetak metara s lijeve strane puta nalazi se špilja, koja je znatno manjih dimenzija od one iznad Kopren dola. Špilja je bogata stalaktitima i stalagmitima, koji su velikih dimenzija.

Ulaz u špilju nalazi se u ravnini zemlje, a ispod kamenih litica. Kroz taj ulaz u špilju se može vrlo lagano ući, iako se pri ulazi treba dobro sagnuti. čim se uđe u špilju i uspravi, u polutami se nazire prostrana prostorija, koja je gotovo kružnog oblika. Na prvi mah učini se da špilja ima samo jednu prostoriju, kojoj dužina i širina iznose 20 metara. Visina špilje po sredini iznosi 7 metara.

Iako špilja nije velikih dimenzija, njezin je sadržaj bogat. U njoj se nalazi par stalagmita koji imaju više od 2 metra visine i prekrasnog su izgleda. Tu su i dosta dugački stalaktiti, od kojih su neki blizu ulaza oštećeni. I stijene špilje bogate su raznim ukrasima što ih je u podzemlju stvarala voda.

Temperatura zraka u špilji iznosi 14° C.

Neke neistražene jame

Na području Vidonja nalazi se nekoliko jama u koje se do sada nitko nije spuštao i ne zna se o kakvim se jamama radi.

«Matička jama» nalazio se na vrhu Male žabe, na 680 metara nadmorske visine. Promjer otvora jame iznosi preko 10 metara. U narodu se priča, da je ova jama povezana s Bijelim virom iz kojeg izvire rijeka Mislina, po kojem je i selo dobilo ime Bijeli vir.

«Velika jama» nalazi se iza brda Tornja koje se diže iznad Goračića. Samo ime govori, da je riječ o dosta velikoj jami. Predio na kojem se jama nalazi zove se Robovina.

«Jazina» je jama koja se nalazi po sredini brda Varde. K njoj je najlakše doći od kapelice SV. Ante na Stajinama.

Jedna velika jama nalazi se i pri vrhu brda iznad Trojanovine prema Glavicama.

Kulturna baština

Crkve i kapele

Stara župna crkva Male Gospe u Dobranjama – nalazi se na velikoj srednjovjekovnoj nekropoli stećaka, od kojih se mnogi vide i danas. Sagrađena je 1617. godine te je posvećena Rođenju Blažene Djevice Marije ili Maloj Gospi. Crkva je duga 10,70 m i široka 6 m. Budući da je crkva presvođena kamenom, a zidovi debeli jedan metar dok se pod nalazi ispod razine okolnog terena, crkva je izložena velikoj vlazi i oštećenjima. Zbog toga je nekoliko puta bila popravljana i uza sve popravke nikada se nije mogla posve osloboditi vlage. Godine 1962. crkva je doživjela najveću preinaku te je na taj način crkva sagrađena 1617. godine, dakle za vrijeme turske vladavine, koja je bila zaštićena kao vrijedan spomenik kulture iz turskog vremena, zbog nestručnog preuređenja izgubila svoj originalni izgled i znatno je umanjena njezina spomenička vrijednost.

Nova župna crkva u Bijelom Viru – 1971. godine započeta je gradnja te su 1975. godine radovi na crkvi uglavnom završeni. Crkva je sagrađena u modernom stilu, a unutrašnjost je izvedena prema liturgijskim propisima Drugog vatikanskog sabora. Crkva je iznutra duga 16 metara, a kod ulaza široka 8,80 metara. Crkva će kasnije doživjeti neke potrebne nadogradnje i popravke. Zvonik je podignut u neposrednoj blizini crkve s jugoistočne strane. Zvonik nije sačuvao svoj prvotni izgled. 1993. godine, prema nacrtu, na katovima sa sve četiri strane su dograđeni dvostruki otvori (bifore), a umjeto ravnog završetka postavljena je betonska piramida s križem od nehrđajućeg aluminija.

Špilja Gospe Lurdske – budući da je nova župna crkva posvećena Gospi Lurdskoj, stanovnici su željeli imati i Gospinu špilju. Za podizanje špilje odabran je lijep prostor iza crkve. Krajem 1985. godine započeli su radovi na uređenju okoliša crkve i izgradnji Gospine špilje. Špilja Gospe Lurdske bila je završena pred Gospin blagdan 1986. godine i u špilju je postavljen kip Gospe Lurdske.

Stara župna crkva Sv. Ivana Krstitelja na Vidonjama – sagrađena je 1616. godine i najstarija je crkva na području župe. Crkva je jednobrodna, zidovi su debeli 110 cm, a krov je bio pokriven kamenim pločama. Unutarnje dimenzije crkve su 13,5 m dužina, 4,5 m širina i 5,3 m visina. Na pročelju crkve nalazio se kameni zvonik za tri zvona, a po sredini pročelja bila je

kamena rozeta. Na ulazu u crkvu nalazio se narteks (avijat) dimenzija 3,5m x 3,5m podignut na četiri zidana stupa. 1667. godine potres je ošteti crkvu, ali njezin popravak je uslijedio tek 1761. godine. 1904. godine na crkvi su izvedeni samo najnužniji popravci, a posljednji veći popravak izveden je 1945. godine. 1959. godine crkva je potpuno izmijenila svoj dosadašnji izgled. Uklonjen je «avijat» i srušilo se pročelje crkve. Lađa crkve produžena je za 3,5 m te je izrađen novi betonski kor u dužini od 5,8 m, koji se oslanja na dva betonska stupa. Na taj način dobiven je veći crkveni prostor, ali je isto tako zauvijek uništen najznačajniji spomenik graditeljstva s početka 17. stoljeća, iz vremena turske vladavine.

Nova župna crkva Srca Isusova i Srca Marijina na Mliništu – gradnja crkve je započela 1968. godine na Badu i već je 1970. godine bila pokrivena. Nastavak radova oko unutarnjeg i vanjskog uređenja je uslijedio. 1974. godine završen je zvonik sa dva zvona visok 23 metra. Na vrhu zvonika nalazi se križ od metala i stakla visok 2,20 metara, koji je osvijetljen. Po svom izgledu crkva je moderna građevina koja ima oblik kružnog isječka koji se od zvonika širi prema izlazu. Unutarnja širina isječka kod oltara iznosi 5 metara, dužina stranica 21, a najveći raspon stranica iznosi 31 metar. Najveća unutarnja visina od 12 metara je iznad oltara koja se prema pročelju spušta na 6 metara. 1975. godine nova crkva je proglašena župskom. U crkveni inventar ulazi Raspeti Krist, mozaik sv. Liberana, mozaik sv. Ivana Krstitelja, kip Srca Isusova i kip Srca Marijina, poprsje sv. Liberana, moći sv. Liberana u pozlaćenju kutiji, svetohranište, krstionica i postaje križnog puta.

Slika 8. Nova župna crkva u Mliništu

Kapela Srca Isusova na groblju – 1979. godine je odlučeno da se na novome groblju, koje je već bilo u gradnji, sagradi kapela posvećena Srcu Isusovu. Također je odlučeno da će se srušiti kapela Gospe Lurdske zbog blizine nove župne crkve i da će se dio građevinskog materijala, osobito kameni blokovi, prenijeti i ugraditi u novu kapelu Srca Isusova na groblju. Radovi su započeli 1981. godine, a već 1983. godine, iako u nedovršenoj kapeli, je prvi put rečena misa. 1984. godine kapela je pokrivena i ožbukana iznutra i izvana. Kapela je dugačka 9, a široka 5,90 metara. Na zvoniku na preslicu nalazi se zvono iz srušene kapele Gospe Lurdske kao i kameni blokovi oko vrata i prozora.

Kapela Svete Obitelji u Dobranjama – ova kapela je nasljednica simbolične kapelice Svete Obitelji koja se nalazila na obližnjoj Zmijinoj glavici. Bila je to zavjetna kapelica, koju su Dobranjci sagradili godine 1888. da ih Sveta Obitelj sačuva od kolere. Kapelica je bila podignuta na velikom stećku ploči. 1920. godine sagrađena je kapela Svete Obitelji od lijepo klesanog kamena, kao nasljednica prijašnje srušene zavjetne kapelice na Zmijinoj gravici gdje se danas nalazi drveni križ pred koji su se molili vjernici. Kapelica je dugačka 3,90, a široka 2,50 metara. Na pročelju je mali zvonik na preslicu s jednim zvonom.

Kapela sv. Liberana – sagrađena je na poplanku između Marina vijenca i Poretka u neposrednoj blizini triju gomila 1861. godine. Sagrađena je od lijepo klesanog kamena i presvođena je ćemerom koji je pokriven kamenim pločama. Ima zvonik na preslicu s jednim zvonom koje je izrađeno 1824. godine, ali je kasnije oduzeto u ratne svrhe. Novo zvono je postavljeno 1921. godine. Unutarnje dimenzije su 5,80 dužina, 2,80 širina i 3 metra visina. Na stražnjem zidu kapele, s vanjske strane nalaze se dva natpisa uklesana na kamenim fasadama od kojih nam jedan pokazuje da je gradnja započeta 1848. godine, a drugi da je podignuta u čast Gospi i sv. Liberanu. 1986. godine proširen je prostor ispred kapele i popločan kamenim pločama, iznutra je otučena žbuka i isfugirani su zidovi. U takvom je stanju i danas.

Slika 9. Kapela Sv. Liberana

Kapela Gospe od Karmela u Kutima – sagrađena je 1888. godine na mjestu starije manje kapelice koju je 1853. godine sagradila obitelj Soče. Današnja kapela sagrađena je od lijepo tesanog kamena vanjskih dimenzija 4 m širine, 2,60 dužine i 3 m visine. Iznad nadvratnika nalazi se plitski reljef s likom Blažene Djevice Marije koja u naručju drži dijete Isusa i škapular. S lijeve Gospine strane je lik Sv. Nikole biskupa. Iznad reljefa je minijatura rozeta. Kapela je podignuta uz samu cestu na nešto uzdignutom i podzidanom terenu. Ulaz u kapelu je bio ravno s ceste preko kamenih stepenica koje su nakon ratnih razaranja Drugog svjetskog rata obnovljene i premještene nešto niže. 1992. godine kod kapele je postavljen brončani kip sv. Nikole koji se lijepo uklopio u okoliš.

Kapela sv. Ante i sv. Roka na Mliništu – sagrađena je 1931. godine od klesanog kamena, pravilnih dimenzija izvana, a iznutra je ožbukana. Unutarnje dimenzije kapele su 4,30 dužine, 2,90 širine i 4,50 metara visine. Na pročelju se nalazi kameni zvonik s jednim zvonom. Pored kapele je 1938. sagrađena seoska čatrnja iz koje se stanovništvo i danas snabdijeva vodom.

Kapela Gospina uznesenja na Vidonjama – sagrađena je 1904. godine, a nalazi se uz staru župnu kuću na Vidonjama. Sazidana je od klesanog kamena, a iznutra je bila ožbukana. Unutarnje dimenzije kapele su 3,80 dužina, 2 širina i 3 metra visina. Na pročelju je kameni zvonik na preslicu na kojemu je bilo jedno zvono. Kada je 1952. godine župnik preselio u novu župnu kuću na Mliništu, kapela je prestala služiti svrsi te je prepuštena zubu vremena i ona je danas ruševina.

Kapela sv. Mihovila Arkandela u Nebušniku – sagrađena je 1919. godine. Vanjske dimenzije su 3 m dužina, 1,80 širina i 2,5 visina. U kapeli se nalazi slika sv. Mihovila Arkandela koja je smještena na samom oltaru. Pored kapele nalazi se «Jama» s pitkom vodom koja je podzemno spojena sa nedalekim virom pa se kroz zemlju voda filtrira i zdrava je za piće. U njoj se misa služi samo jednom godišnje i to na blagdan njezinog titulara.

Kapela na novom groblju – sagrađena je 1992. godine, duga je 9. široka 6 i visoka 4 metra. Obložena je kamenom s vanjske strane. Još nije određen naslovnik kapele.

Usputne kapelice – građene su uz putove i ceste u rasponu od 50-tak godina počevši krajem 19. stoljeća i to su: kapelica Gospe od milosrđa na Grliču, kapelica Svih Svetih kod Galovića, kapelica Sv. Josipa na Reljinovcu, kapelica Gospe Sinjske u Klačini i kapelica Gospe od zdravlja na Mislini.

Slika 10. Kapela na putu za Dobranje

Minijaturne kapelice na kućama – nalaze se na obiteljskim kućama i sve su, osim jedne, podignute poslije Drugog svjetskog rata, a nalaze se na Mliništu, Mislini i u Badžuli

Groblja

Staro groblje u Dobranjama – nalazi se oko stare župne crkve Male Gospe te je nastarije groblje na području župe. Groblje je postojalo znatno prije izgradnje crkve 1617. godine, čak i u srednjem vijeku što potvrđuje velika nekropola sa srednjovjekovnim stećcima. Također ima nekoliko grobova koji su pokriveni pločama stećaka na kojima se mogu vidjeti srednjovjekovni ukrasi. Ogradni kameni zid se počeo graditi tek 1786. godine koja je vidljivo uklesana na stećku ugrađenome u temelje zida s donje strane groblja. Od starih grobova potrebno je posebno istaknuti grob harambaše Jure Popovića i grob barjaktara Mije Majčice koji su zidani i presvođeni kamenom, a otvor za polaganje mrtvaca nije na sredini, s gornje strane groba, nego s prednje strane. Takvih grobova nema u općini Zažablje, a ni na širem području Neretve.

Novo groblje u Bijelom Viru – obzirom da je u cijelom neretvanskom području već prevladavao novi način pokapanja mrtvih u drvenim sanducima, stari grobovi s uskim otvorima su predstavljali najveću zapreku. Stanovništvo se odlučilo za podizanje novog groblja na lokaciji iznad Bijelog Vira, uz put koji vodi na Dobranje. 1974. godine počeli su se graditi prvi betonski grobovi i u isto vrijeme groblje se ograđivalo betonskim zaštitnim zidom. Izgradnjom kapele Srca Isusova 1984. godine groblje je dobilo novi sadržaj i posve novi izgled. 1985. godine na groblju je podignut grobljanski križ s raspelom, postavljen na ozidano kameno postolje. Narednih godina se radilo na uređenju okoliša grobljanske kapele. Prostor oko kapele je betoniran, iznad kapele je 1995. godine podignut kameni zidić, betoniran je put od sela do groblja i započeto je sa izgradnjom čatrnje radi opskrbe groblja vodom.

Staro groblje na Vidonjama – nalazi se kod stare župne crkve Sv. Ivana Krstitelja. Postojalo je i prije gradnje same crkve 1616. godine. Najstariji grobovi nisu bili zidani nego se se mrtvi pokapali u zemlju, a površina je bila pokrivena kamenjem. Njih se i danas može vidjeti, osobito s donje strane crkve. Zidane grobnice su se počele raditi početkom 19. stoljeća, a sredinom istog se na grobnice počinju stavljati veliki križevi od lijepo klesanog kamena. Prvi takav kameni križ postavljen je na grobnicu plemena Vidović 1847. godine koji je vidljiv i danas. Poslije nekoliko godina postavljeni su slični, ali manji križevi i na druge grobnice. Sredinom 19. stoljeća na groblju je postavljen veliki grobljanski križ koji je izrađen od jednog kamenog bloka i visok dva metra. U sjeveroistočnom dijelu groblja je podignuta mrtvačnica koja je sagrađena prije 1842. godine. Ogradni kameni zid koji se sačuvan i do danas podignut je 1733. godine. Dvadesetak metara poviše groblja sagrađena je čatrnja. Na njoj se i danas nalazi natpis koji navodi 1833. godinu kao godinu izgradnje.

Novo groblje pod Svijetlinom – 1968. godine započinje se sa izgradnjom groblja. Već 1969. godine su izgrađene prve grobnice. Zbog terena samo groblje ima stepeničasti oblik. Godine 1991. na groblju je podignuta kapela.

Župne kuće

Kuća u Kaloperovićima – sagrađena je 1769. godine i u njoj se nastanio prvi župnik. Bila je to neugledna prizemna građevina pokrivena slamom, sa samo dvije prostorije. 1786. godine podiže se kat na župnikovoj kući. Sama izvedba je bila nekvalitetna te je kuća ubrzo postala nezdrava i radi mogućnosti urušavanja, opasna za stanovanje. Unatoč svim izvješćima i zapisnicima prilikom primopredaja župe u kojima se navodi stanje kuće, ona nije popravljena niti je izgrađena nova župna kuća. Nakon određenog vremena, krajem 19. stoljeća, župnici su počeli stanovati u bratimskoj kući u Bijelome Viru. Posljednji župnik koji je stanovao u ovoj

kući (1919. – 1924.) dobio je i nešto novaca za njezin popravak, ali ništa nije učinjeno. Župna kuća je prepuštena zubu vremena i danas se mogu vidjeti ruševni ostaci njezinih zidova.

Prva župna kuća u Bijelom Viru – odlučio ju je sagraditi župnik don Radovan Jerković, rodom iz Kule Norinske. U prilog tome išla je činjenica da se u Bijelome Viru otprije nalazila crkvena bratimska kuća, koja je bila malena za župnu kuću, ali je mogla dobro poslužiti kao teren u sredini sela za gradnju nove i veće kuće. Bratimska kućica, sagrađena polovicom 18. stoljeća, imala je prizemlje i kat sa po jednom prostorijom, a u njoj su već od kraja 19. stoljeća stanovali neki župnici, odabravši radije taj skućeni prostor negoli vlažnu i nezdravu kuću u Kaloperovićima. Gradnja župne kuće je započela 1930. godine. Već 1931. godine čitava je kuća bila završena u grubim radovima, a na prvome katu bile su uređene najnužnije prostorije za župnika, u koje se župnik odmah uselio. Nastavljeno je sa uređenjem te je kuća uskoro bila završena. Župnici su u ovoj kući stanovali do 1945. godine. Nova vlast je kuću upotrijebila za školu i stan nastavnog osoblja. Kuću je od župe kupio mještанин 1979. godine.

Sadašnja župna kuća – 1977. godine započelo se sa izgradnjom kuće i 1979. godine bili su završeni grubi radovi te se pristupilo vanjskom i unutarnjem uređenju kuće koja ima prizemlje i kat. Novčana sredstva za gradnju su osigurali župljani svojim milodarima i besplatnim dnevnicama. Međutim, najveću je pomoć župa imala od dviju prodanih kuća i sav dobiveni novac je utrošen u izgradnju nove kuće. Župnik se uselio u kuću 1979., premda nije bila u potpunosti dovršena. Kuća je dobila današnji unutarnji i vanjski izgled poslije 1984. godine.

Stara župna kuća na Vidonjama – postojala je 1720. godine kada se župa osamostalila. Imala je samo prizemlje s malim prozorima i bila je pokrivena kamenim pločama. 1779. godine kuća je bila popravljena i dograđene su kuhinja, štala za konja i zahod. Kuhinja i štala su potupno uništene dok zidovi zahoda i danas stoje, a na do vratniku se vidi uklesana godina 1779. Godine 1830. kuća je temeljito popravljena i nadograđena pa je smatrana jednom od najboljih župnih kuća u Neretvanskoj krajini. Bila je visoka 10, duga 9 i široka 5 aršina¹ i pokrivena kamenom pločom. 1904. godine kuća je doživjela nove izmjene i tada dobila današnji izgled. Dograđen je drugi kat, a uz kuću je izgrađena kapela Gospina uznesenja. Posljednji župnik je kuću napustio 1952. godine te je danas u posve ruševnom stanju.

Stara župna kuća na Mliništu – prvobitno je korištena kao bratimska kuća, ali je 1951. godine podignuta za jedan kat pa je tako osposobljena za župnu kuću. 1952. godine kuća je završena. Župnik je napustio kuću na Vidonjama i uselio se u novosagrađenu kuću na Mliništu, koja od tada postaje župnom kućom župe Vidonje. U njoj su vidonjski župnici rezidirali do 1976. godine.

Nova župna kuća na Mliništu – obzirom da je sagrađena nova župna crkva, 1974. godine počinje se graditi i nova župna kuća. 1976. godine kuća je bila završena. U sklopu kuće nalazi se i vjeronaučna dvorana.

Kuća župnog karitasa na Mliništu – sagrađena 1952. godine kao župna kuća, da ne bi doživjela istu sudbinu kao župna kuća na Vidonjama, župnik joj je namijenio novi sadržaj. Odlučio je u tu kuću smjestiti stare i nezbrinute Vidonjke. Uređeni su prozori i kupljen je namještaj te je kuća 1979. godine primila svoje prve stanare. Kuća župnog karitasa na Mliništu je prva župna ustanova takve vrste u splitsko – makarskoj nadbiskupiji. Ona i danas veoma uspješno djeluje.

¹ Aršin – turska mjera za dužinu. Na našim područjima jedan aršin iznosi 65 – 75 centimetara

Škole

Škola na Vidonjama – zgrada osnovne škole na Vidonjama je sagrađena 1905. godine na predjelu Zanova. Škola je otvorena 1906. godine. Obzirom na odlaske i dolaske učitelja škola neko vrijeme nije radila. Za vrijeme jedne takve stanke, 1940. godine, školska zgrada je bila temeljito popravljena. Obnovljen je krov, postavljeni su novi prozori i uređena je unutrašnjost. Zgrada je imala dvije učionice i stan za nastavno osoblje. Kako se na Mliništu izgradila nova školska zgrada, škola na Vidonjama je prestala s radom 1971. godine. Poslije zatvaranja školska zgrada sve više propada. Za vrijeme Domovinskog rata 1991. godine zgrada je poslužila za smještaj stalne posade hrvatske vojske Zbora narodne garde.

Škola u Badžuli – sagrađena je 1935. godine i to uz samu državnu cestu. Nastav se u njoj počela održavati 1936. godine. Sama zgrada je izgledom slična onoj na Vidonjama samo što je nešto kraća. U jednom dijelu je jedna učionica, a u drugom stan za nastavno osoblje. Za vrijeme Drugog svjetskog rata škola nije radila, a 1979. godine je zatvorena. Kako je zgrada ostala bez ikakave namjene iz godine u godinu sve više propada, kao i ona na Vidonjama.

Škola na Mliništu – 1955. godine sagrađena je zadružna zgrada u koju se preselila prodavaonica. Kako se stanovništvo doseljavalo, pokazalo se potrebnim izgraditi novu školu. Tako je na zadružnu zgradu podignut kat, a škola je počela s radom 1959. godine za četiri viša razreda osnovne škole. Prestankom rada škole na Vidonjama 1971. godine, škola na Mliništu preuzima održavanje školske nastave za svih osam razreda. 1979. godine na Mliništu su zatvorena četiri viša razreda i od tada vidonjska djeca te razrede pohađaju u Metkoviću. Nakon zatvaranja škole na Badžuli, sva vidonjska djeca prva četiri razreda osnovne škole pohađaju u školi na Mliništu.

Mlinice

Koliko je danas poznato, u Bijelome Viru bile su dvije mlinice vodenice.

Prva i najstarija bila je na Krču kod Pologoše. Podignuta je u 19. stoljeću i bila je u privatnom vlasništvu. Na tom mjestu je bilo vrlo jako vrelo bogato vodom sve do reguliranja rijeke Trebišnjice u Popovu krajem šezdesetih godina prošlog stoljeća. Tijekom Prvog svjetskog rata mlinica je prestala raditi i više se nije obnavljala. Danas se vide samo ostaci stare vodenice obrasli bršljenom.

Druga se vodenica nalazila u uvali zvanj Grđa koju je na prijelazu 19. u 20. stoljeće podigao veleposlanik iz Opuzena, Oman. Na tom je području bilo nekoliko manjih vrela, koja bi tijekom ljeta i većih suša presahnula. Veleposlanik je iskoristio uvalu i prirodni sliv vode s okolnih brda, te je podugao kamenu branu za prikupljanje vode i tako stvorio manje umjetno jezero koje je koristio za pokretanje mlinice. I ova mlinica je nakon Prvog svjetskog rata prestala s radom.

Prestanku rada obiju mlinica vodenica najviše je doprinjelo podizanje moderne motorne mlinice na Mliništu 1921. godine. Ova mlinica je imala veliki kapacitet pa je mogla brzo samljeti velike količine žita. Godine 1956. pod Čelinom na Pologoši podignuta je motorna mlinica koja je nakon nekoliko godina preko noći izgorjela u požaru i više se nije obnavljala. Danas se mogu vidjeti zidine ove mlinice pod Čelinom.

Povijesni spomenici

Prapovijesne gomile – na vidonjskom području ima oko stotinu gomila: velikih, srednjih, malih, skupnih i pojedinačnih. Ne može se sa sigurnošću tvrditi da sve potječu iz ilirskog razdoblja. Tako gomile starije od ilirskih nalazimo u Vidonjama i u Vidu. Svih sedam gomila u zaleđu Vida pripada predilirskom vremenu. Utvrđeno je da one spadaju u brončano doba. Pod svim gomilama nalaze se grobovi pokojnika i nisu sve gomile na području jednake. Postoje male, srednje i velike. Njihova veličina ovisi o broju grobova koji se pod gomilom nalaze ili pak o ugledu osobe koja je ondje pokopana. S obzirom na grupiranost, nalazimo tri vrste gomila: osamljene, skupne i gomile u nizu. Osamljene gomile nalazimo na vrhovima brežuljaka ili brda. Takva se gomila nalazi na Zmijinoj glavici na kojoj se nalazi veliki stećak i na vrhu Velikog huma, visokog 138 metara te je imala obredno značenje. Sandać gomila se nalazi na brdskoj stazi koja preko Žabe vodi iz Dobranja u Vidonje. Osamljenih gomila također ima kod sv. Liberana, na Grliću, Vidonjske gomile iznad Goračića, Goračke gomile prema Galovićima te gomile iznad Galovića. Gomile u skupinama se nalaze pokraj puta za Bobovište. Među njima se nalazi gomila zvana Kod križa, koja je dobila ime po kamenom križu što se sve donedavno na njoj nalazio. Gomile u nizu nalaze se iznad stare župne kuće u Kaloperovićima. U neposrednoj blizini kuće nalazi se tzv. Popova gomila, a iznad puta nalaze se u nizu još tri. I na području Prisoja nalaze se tri prapovijesne gomile. Najljepši primjer gomila u nizu su gomile poredane bilom kose Gradine prema Kljetini i ima ih sedam.

Ilirske gradine – na nekoliko mjesta se nalaze ostaci ilirskih gradina. Gradine su se gradile na teže pristupačnim vrhuncima brda, a služile su za obranu od neprijatelja. Imale su jedan ili više obrambenih suhozidina širokih 1,5 do 2 metra koje su se podizale samo s one strane koja je bila nezaštićena, dok su strme litice koristile kao prirodna zaštita. Služile su kao skloništa za ljude i stoku u vrijeme neprijateljske opasnosti. Velike su gradine bile trajno nastanjene. Jedna gradina nalazi se na vrhu Žabe nedaleko Sandać gomile, a nadovezuje se na Adžibegov vrh. Druga se nalazi na vrhu brda Vijenac. Na vidonjskom području se nalazi šest velikih i malih gradina. To su: gradina na Velikom Čelinu, gradina na Bljuštvcu, gradina na Marinu vijencu, gradina na brdu Gradini, gradina iznad Galovića i velika i mala gradina u Glavicama.

Srednjovjekovni stećci – potječu iz kasnog srednjeg vijeka, tj. iz 14. i 15. stoljeća. Po obliku najčešće se razlikuju tri vrste stećaka: sanduk, ploča i sarkofag. Stećci u obliku sanduka i ploče uglavnom imaju istu dužinu i širinu (oko 180cm x 80cm), jedina je razlika u debljini kamenog bloka. Stećak u obliku sarkofaga znatno je manjih dimenzija. Obično je to četvrtaski veliki kamen koji ima semeljasti ili zaoštreni vrh. S gronje strane stećci najčešće imaju uklesane ukrase. Najčešći ukras je tzv. tordirano uže (dvije paralelno uklesane linije među sobom povezane poprečnim crticama). Od vjerskih ukrasa najčešći su križ, zvijezda i polumjesec, a od staleških mač i štit. Na području dobranjsko – bjelovirske župe nalazimo sva tri navedena oblika stećaka i to na tri mjesta – kod stare crkve Male Gospe, na Zmijinoj glavici i u Bobovištu. Na vidonjskom području nalazimo stećke na Lušcu, na Brestici i na Podgrliću.

Slika 11. Stećci u Dobranju

1.1.3. Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova

1.1.3.1. Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja

STRATEGIJA I PROGRAM PROSTORNOG UREĐENJA DRŽAVE

Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb, (Narodne novine, br. 50/99).

Osnovna načela i ciljevi prostornog uređenja Države i Županije zadani su već Ustavom Republike Hrvatske i Zakonom o prostornom uređenju. Strategijom su načela i ciljevi konkretizirani i razrađeni, te su određene osnove za usklađivanje i usmjeravanje prostornog razvoja i organizaciju prostora Države. Programom su utvrđene mjere i aktivnosti za provođenje Strategije, a pobliže su određeni načela i ciljevi razvoja u prostoru, kriteriji i smjernice za uređenje prostornih i drugih cjelina, te predloženi prioriteti za ostvarivanje ciljeva.

Osnovno načelo koje proizlazi iz Strategije odnosno Programa prostornog uređenja države, je postizanje održivog (trajnog) razvoja uz pažljivo korištenje prirodnih izvora, kako bi se isti sačuvali za buduće generacije. Uvažavajući smjernice Strategije, te postavke Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije, kod izrade Prostornog plana uređenja Općine Zažablje uvažavaju su se sljedeće preporuke za pojedine razvojne segmente:

- Treba težiti sprječavanju prevelike koncentracije stanovništva, odnosno ravnomjernijem razmještaju stanovništva uz korištenje, zaštitu i obnovu ruralnog i graničnog područja u svrhu demografske obnove.
- Poboljšati postojeću urbanu mrežu i postići skladni regionalni razvoj temeljen na pravilnom redu veličine gradova provodeći sljedeće smjernice: odrediti novi sustav

središnjih naselja/razvojnih središta, alokacija investicija u proizvodne i infrastrukturne objekte.

- Poticati optimalno korištenje postojećih građevinskih područja i zaustaviti njihova daljnja neopravdana širenja.
- Obnavljati ruralna naselja gdje za to postoje objektivne potrebe i mogućnosti, uključujući u to stvarno poboljšanje standarda i kvalitete življenja stanovništva.
- Povećati udio u broju i veličini stambenih, radnih, uslužnih i rekreacijskih funkcija, kako bi utjecali na povoljnija demografska kretanja i cjelokupni razvitak svojeg područja.
- Izgradnju izvan utvrđenih građevinskih područja, na poljoprivrednom zemljištu dozvoliti samo u slučajevima kada zbog reorganizacije i racionalizacije poljodjelske proizvodnje postoji potreba za izgradnjom novih ekonomskih dvorišta.
- Za naselje koja se nalaze na područjima visoko pogodnog poljodjelskog zemljišta obvezno pokrenuti postupak za određivanje novih građevinskih područja i njihovo smanjivanje ili usklađivanje sa stvarnim potrebama.
- Spriječiti svako daljnje neopravdano širenje građevinskih područja naselja i stimulirati optimalno korištenje postojećih. Ova smjernica je samo prvi korak u novom procesu redefiniranja građevinskih područja i njihovog drastičnog smanjivanja na dimenzije primjerene potrebama.
- Usmjeravati novu stambenu i drugu izgradnju u prostorne cjeline naselja koje su već opremljene komunalnom infrastrukturom (a imaju pričuve u instaliranim objektima) i objektima društvenog standarda, kao i u povijesnu graditeljsku cjelinu (radi njezine obnove i zaštite), uz osiguravanje prostornih preduvjeta za izgradnju pretežito obiteljskih kuća, s racionalnim gustoćama naseljenosti i primjerene tipovima naselja i regionalnim značajkama, a u skladu s psihološkim, sociološkim, ekološkim i ekonomskim zakonitostima i činiocima.

PROSTORNI PLAN DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE

Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije donesen je 2003. godine (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije br. 6/2003), Izmjene i dopune PPŽ-a usvojene su 2006.g..

Prostornim planom Županije definirani su elementi prostornog uređenja regionalnog značaja, te dani uvjeti i smjernice za izradu i donošenje planova užih područja (neki segmenti su utvrđeni uvjetno, a neki i nedvojbeno).

Temeljne obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja (Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije) koje treba posebno respektirati u Prostornom planu uređenja Općine Zažablje su za svaku tematsku cjelinu posebno.

STANOVNIŠTVO I DEMOGRAFSKE PROMJENE

Planom treba osigurati potrebne prostorne uvjete za provođenje poticajnih mjera populacijske politike definiranih Strategijom, podržanih zakonima i nacionalnim programima, te (nadajmo se u najskorije vrijeme) konkretiziranih i operacionaliziranih na Županijskoj razini. Pri tome posebnu pažnju treba posvetiti planskom opremanju pojedinih naselja nedostajućom komunalnom i društvenom infrastrukturom i uslugama, te migracijskoj politici (pokušati smanjiti emigraciju i pojačati dnevne migracije).

Izradom Prostornog plana uređenja treba osigurati prostorne i druge uvjete za razvoj općinskog središta Zažablje za njegovu namjenu kako je to određeno planom višeg reda.

Prema tome treba:

- poticati razvoj naselja Mlinište (prijelazno-slabije urbanizirano naselje) kao značajnijeg lokalnog središta trebalo postati nositelji svekolikog razvitka Općine, kako bi njegov razvoj bio u skladu sa planiranim mu položajem u sklopu općinskih središta, a da pri tome ne isprazni okolna naselja,
- revitalizaciju ostalih manjih naselja planirati i provoditi stupnjevano, a za naselja sa lošim demografskim karakteristikama pokušati iznaći i druge funkcije (intenzivna poljoprivreda, poljoprivredna gospodarstva, seoski turizam, rekreacija, industrija...), a prvenstveno;
 - ustrojavanjem i jačanjem mreže društvene infrastrukture i dnevnih usluga, u svrhu stvaranja ugodnog ambijenta za život,
 - jačanjem manjih centara rada.

Planom treba utvrditi tipologiju naselja, te odrediti osnovne elemente konsolidacije prostora naselja, a prvenstveno optimalnim komunalnim opremanjem naselja, revitalizacijom, rekonstrukcijom i sanacijom postojećeg građevinskog fonda i sprečavanjem neopravdanog širenja građevinskih područja.

GOSPODARSKI SUSTAVI I DRUŠTVENE DJELATNOSTI U PROSTORU

Industrija

- Dati prednost razvijanju onih industrija koje koriste komparativne prednosti područja (položaj, prirodne resurse - sirovine, sposobne radnike, tržište, kapital, tradiciju, znanje i drugo).
- Disperzija manjih jedinica s ciljem odterećivanja nekih područja i aktiviranjem do sada neiskorištenih mogućnosti integriranja u strukture naselja.

Šumarstvo

- Održati postojeće šume putem očuvanja i pravilnog gospodarenja, te održati i povećati pošumljena područja.
- Osigurati tampon i prijelazne zone.
- Stimulirati razvoj urbanog šumarstva radi ozelenjavanja naselja i rubnih dijelova naselja, turističkih područja namijenjenih uljepšavanju izgleda krajolika, sportu i rekreaciji.

Poljodjelstvo

- Osnovni bi cilj u budućnosti trebao biti očuvanje i korištenje zemljišta za poljodjelsku svrhu, usklađivanjem svih interesa u prostoru.
- Smanjiti korištenje kvalitetnog zemljišta za ne poljodjelske svrhe.
- Jače afirmirati vinogradarsku, voćarsku i povrtlarsku proizvodnju u ponudi poljodjelske proizvodnje.
- Jače afirmirati stočarsku proizvodnju (posebno kozarstvo i ovčarstvo, te ostale stoke sitnog zuba i peradarstvo)

Turizam

- Ukupne turističke potencijale Općine treba revalorizirati i usmjeriti njihovo korištenje prema kvaliteti i pravilnom korištenju atraktivnosti prostora, osobito prirodne i kulturne baštine. Posebnu pozornost treba usmjeriti regionalnim osobitostima i prostornim

vrijednostima, uključujući i tradicijske elemente načina života i djelatnosti.

- Zbog utjecaja na prostor potrebno je utvrditi odnos turizma i kulturne i prirodne baštine s gledišta očuvanja, ali i aktiviranja u funkciji turizma.

Društvene djelatnosti

- Radi postizanja većeg stupnja homogeniziranosti prostora predviđa se ekonomičniji, racionalniji i funkcionalniji razvitak, dimenzioniranje, razmještaj i struktura ove skupine središnjih uslužnih funkcija.

Društvene djelatnosti razvijaju se u skladu s predviđenim društveno-gospodarskim i demografskim razvitkom, te politikom usklađenog regionalnog i policentričnog razvitka. Sistematizaciju, razvitak i ustroj, te mrežu institucija društvenih djelatnosti treba planirati u uskoj vezi s planiranjem razvitka sustava naselja i postavljenim demografskim ciljevima i imati na umu raznolikost njihovih utjecaja u prostoru.

Planirana sistematizacija temeljnih skupina društvenih djelatnosti treba biti u skladu s posebnim planovima razvitka i prema donesenim odgovarajućim standardima za svaku pojedinu skupinu, uključujući stvarnu veličinu i potrebe njihovog gravitacijskog područja. Društvene djelatnosti će se ustrojivati s više tržišne logike i ponašanja, ali uvažavajući tržišnu ograničenost i naročito socijalnu komponentu.

U odgoju i obrazovanju veću brigu treba posvetiti osiguranju boljih materijalnih uvjeta rada učenika i učitelja, prvenstveno kroz modernizaciju školske opreme i građevina. Kao dio odgoja i obrazovanja treba prihvatiti i druge institucije koje se brinu i osiguravaju društveni standard djece i mladeži, te jače potaknuti i stimulirati izvanškolske aktivnosti kroz bolju materijalnu osnovu, naročito u području tehničke kulture i ekologije.

U svrhu podizanja kulturne razine stanovništva, te slobode kulturnog, umjetničkog, intelektualnog, tehničkog i drugog stvaralaštva, potrebno je dalje razviti sve aktivnosti u kulturi, odnosno razviti mrežu odgovarajućih institucija i ustanova. Zbog sve veće potrebe za kontinuiranim tehničkim obrazovanjem potrebno je unutar ustanova i objekata kulture jače naglasiti djelatnosti tehničke kulture i poboljšati materijalne uvjete za daljnji razvitak ove djelatnosti.

Mrežu zdravstvenih djelatnosti planirati tako da osigurava zdravstvenu zaštitu svima, uz pomirbu socijalnih i gospodarskih interesa. Primarna zdravstvena zaštita je okosnica cjelokupnog zdravstvenog sustava i budući stup stabilnosti cjelokupne zdravstvene zaštite. Pri tome u zdravstvenoj zaštiti treba prednost dati osobama i skupinama sa specifičnim potrebama. U narednom razdoblju bit će nužno osigurati uvjete za kvalitetno uređenje i održavanje građevina zdravstvenih ustanova, te njihovo suvremeno opremanje za unapređenje kvalitete pružanja zdravstvenih usluga.

Vjerskim zajednicama, koje su jednake pred zakonom i odvojene od države, te koje će slobodno uspostaviti svoje ustrojstvo, treba omogućiti obavljanje vjerskih obreda, osnivanje škola, učilišta, drugih zavoda, te socijalnih i dobrotvornih ustanova.

Za ostvarivanje Programa javnih potreba u sportu treba osigurati prostor i druge uvjete za razvijanje sportskih aktivnosti, rekreacije, zabave i odmora svim uzrastima stanovništva. Mrežu sportskih ustanova treba razviti u skladu s potrebama stanovništva, a u skladu s

propisanim prostornim uvjetima, standardima i normativima. Naročito je potrebno planirati mrežu zatvorenih sportskih objekata zbog nedostatka prostora za cjelogodišnje korištenje.

INFRASTRUKTURNI SUSTAVI

Prometni sustav

Pri odabiranju infrastrukturnih koridora obveza je zadržati postojeće sačuvane prostore kojih je sve manje i koji su od neprocjenjive vrijednosti za budućnost.

Cestovni promet

Ukupni, a osobito gospodarski razvoj ne samo Općine u direktnoj je osnovi s razvojem cestovnog prometa pa je slijedom toga prioritetna obveza:

- zadržavanje dominacije cestovnog prometa zbog prostorne razvedenosti cestovne mreže i najprikladnijeg približavanja korisnicima,
- izgradnja autoceste kao glavne poveznice županije sa ostatkom prometnog sustava Republike Hrvatske
- intenziviranje ulaganja u održavanje cestovne infrastrukture, kako bi se osigurao puni standard održavanja, te postupno rješavanje kritičnih dionica i objekata,
- uzduž državnih i županijskih cesta strogo poštivanje zakonske regulative, u cilju sprečavanja proširenja građevinskog područja uzduž županijskih cesta, čime dolazi do sniženja kategorija tih cesta.

Željeznički promet

- Unutarnja konsolidacija željezničkog prometa kojom bi se uvele nove tehnologije posluživanja roba i tereta, završila izmjena vuče na svim važnijim pravcima, izvršila modernizacija i izgradnja kolodvora i terminala.
- Racionalno korištenje i zaštitu prostora treba provesti u svim segmentima, a posebno kod izvođenja rekonstrukcije i izgradnje novih objekata. Projektirati i izvoditi zahvate po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim kriterijima, a postojeće koridore i prostore koristiti najviše što se može, sa što manjim zahtjevima za novim površinama.
- Izvođenje generalnog remonta i rekonstrukcija pojedinih dionica pruga.
- Uvođenje novih tehnologija/tehnika kombiniranog prometa na izgrađenoj i rekonstruiranoj željezničkoj mreži.

Telekomunikacijski promet

- Kontinuirano unapređivati postojeću telekomunikacijsku mrežu njenim povećavanjem i moderniziranjem postojećih kapaciteta uz sljedeće smjernice:
- Mijenjanje odredbi kojima se onemogućava istovremena izgradnja kablskih mreža sa cestovnim koridorima,
- Pri rekonstrukciji i zamjeni postrojenja zahvate izvoditi po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim kriterijima te koristiti postojeće koridore, a stare mreže zamjenjivati,
- Izgraditi preostalu mrežu odašiljača u svrhu poboljšanja čujnosti na području cijele Države.

Energetski sustav

Pored konvencionalnih izvora energije (elektroenergetska mreža i plinoopskrbni sustav – istražiti mogućnosti opskrbe plinom (plan plinifikacije Dalmacije)) na području Općine Zažablje kao i na području Dubrovačko-neretvanske županije postoje mogućnosti korištenja alternativnih izvora energije.

Ogrjevno drvo i drvni otpad: Ogrjevno drvo i drvni otpad su obnovljivi energenti, te su mogućnosti korištenja kontinuirane. Korištenja i potrošnja ovog energenta pokazuje da za njim još postoji interes naročito u ruralnim kućanstvima, te u industrijama gdje se drvni otpad stvara u procesu proizvodnje.

Sunčeva energija: stručnjaci i znanstvenici su jednoglasni u procjeni da je Sunce najveći potencijalni izvor energije za Zemlju. Cjelokupna površina Zemlje prima svakog dana toliku količinu dozračene energije, da bi se uz sadašnju potrošnju mogle zadovoljiti petnaestogodišnje potrebe.

Energija vjetra: Energija vjetra je ekološki potpuno prihvatljiv oblik energije i potpuno besplatan, a jedino je skupa investicija po dobivenom kWh.

Pri procjeni mogućnosti i ograničenja treba imati u vidu vremensko kolebanje vjetra, a time i nemogućnost planiranja te malu koncentraciju energije obzirom na visinu investicije. Međutim, vjetar ima i dodatnu osobinu, a to je da puše najjače i najčešće u hladnim godišnjim dobima kad je energija najpotrebnija.

Vodnogospodarski sustav

Vodoopskrba

- Vodoopskrbni sustavi se trebaju planirati prema konceptu “održivog” gospodarenja vodama i upravljanja vodoopskrbom, a zaštitnim se zonama izvorišta mora posvetiti puna pozornost te je potrebno poduzeti zahvate kako bi ih se uključilo u sklop vodnogospodarskih sustava i efikasno provela njihova zaštita.
- Prioritet izgradnje vodoopskrbnih objekata je što brže postizanje ravnomjerne vodoopskrbe, a odnosi se na rješenje distribucije u okviru minimuma dopuštenih gubitaka vode i reduciranje potrošnje vode na stvarne potrebe komunalnog standarda.

Do sada se organizirana javna opskrba vodom odvijala putem komunalnih javnih tvrtki «Komunalno poduzeće Metković, ali i putem odjela komunalnih gospodarstava u okviru općina, što se preporuča mijenjati u korist okrupnjivanja specijaliziranih i kvalificiranih tvrtki.

Povezivanje postojećih vodoopskrbnih sustava neminovna je perspektiva razvoja, jer se na taj način osigurava pokrivanje manjkova vode s područja koja imaju viškove vode uz uključenje svih naselja uz pravce povezivanja (naselja bez javne vodoopskrbe, naselja s izgrađenim vodovima čija izvorišta ne odgovaraju kriterijima za pitku vodu, naselja koja imaju resurse kvalitetne pitke vode koja se uključuju u sustav).

Odvodnja otpadnih voda

Osnovna koncepcija odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda naseljenih cjelina na području Općine Zažablje zacrtana je u okviru planova zaštite voda u slivu Neretve.

Generalno se može ocijeniti da situacija s odvodnjom i pročišćavanjem otpadnih voda na području Općine Zažablje traži izučavanje i izgradnju objekata kako cijevnog sistema tako i postavu uređaja za pročišćavanje otpadnih voda napose u planiranim zonama intenzivnijeg razvoja.

Zbrinjavanje otpada

Mjere za organizirano i kontrolirano postupanje s otpadom obuhvaćaju:

- smanjenje nastanka otpada
- recikliranje otpada
- sigurno odlaganje neiskoristivog otpada

Prioritet predstavlja izgradnja sanitarnih odlagališta s primjenom propisanih mjera sigurnosti i zaštite od štetnog djelovanja na okoliš. Za odlagališta otpada prednost imaju lokacije na područjima gdje već postoji veći izvor otpada, na područjima gdje je moguće skupa riješiti prikupljanje, skladištenje i odlaganje otpada, te koje udovoljavaju hidrogeološkim i drugim zahtjevima zaštite okoliša. Na području Županije treba utvrditi 4-5 lokacija za prikupljanje i najmanje jednu za skladištenje opasnog otpada.

Na području Općine Zažablje nije planirano zbrinjavanje otpada niti se dopušta izgradnja odlagališta.

ZAŠTITA OKOLIŠA, PRIRODNIH I KULTURNO-POVIJESNIH VRIJEDNOSTI PROSTORA

Zaštita okoliša

Plan mora sadržavati mjere za zaštitu prostora i okoliša, te mjere za sanaciju učinaka kojim se mijenja prethodno stanje, a osnovno načelo pri izradi mora biti održivi razvoj, racionalno korištenje prostora i zaštita okoliša.

Prostorno-razvojne koncepcije moraju se temeljiti na analizama ekoloških karakteristika nosivosti, kapaciteta i održivost prostora, granica njegove ugroženosti i potencijalne strukture ekoloških rizika, a oblikovane kroz optimalan razmještaj funkcija i djelatnosti, izbor tehnologija, te kroz obvezu prethodnog osposobljavanja prostora za određeni zahvat (prvenstveno s gledišta osiguranja potrebne infrastrukture).

Korisnike trasa infrastrukture treba usmjeravati u zajedničke koridore, pažljivo trasiranje u prirodno osjetljivim područjima vodeći računa o vizualnom identitetu i vrijednostima krajolika i isključiti ih iz zona koje su pod režimom zaštite prirode.

Zaštita prirodne baštine

Planom treba temeljem raspoloživih podataka predložiti za zaštitu dijelove prirode koji zaslužuju posebnu zaštitu Republike Hrvatske, a posebice u kategorijama park - šuma i zaštićeni krajolik.

U okviru zaštite prirode izvan zaštićenih područja treba sprečavati zahvate i djelatnosti posljedica kojih bi bilo degradacija staništa i smanjenje biljnog i životinjskog svijeta, a u sklopu integralne zaštite prostora (prirode, okoliša, krajolika).

Zaštićena područja bi trebala postati žarištem novih ruralnih strategija spajajući očuvanje prirode s obnovom tradicionalnog seoskog gospodarstva, uključivanjem ekoturizma i prostorno zoniranje.

Sprječavati aktivnosti koje uzrokuju degradaciju i smanjenje raznovrsnosti biljnog i životinjskog svijeta (bioraznovrsnosti).

Uskladiti odredbe Zakona o šumama i Zakona o zaštiti prirode i odgovarajućih podzakonskih akata radi preciznijih određenja i ovlaštenja zaštite i gospodarenja šumama.

Uspostava cjelovite zaštite prirodnih vrijednosti koju treba provoditi kroz istraživanje i sustavno vrednovanje prostora, određivanje zaštićenih dijelova prirode, donošenje i provođenje odgovarajućih dokumenata prostornog uređenja i unapređenje pravne osnove zaštite.

- pratiti i provoditi međunarodnu konvenciju o zaštiti prirode

Zaštita kulturne baštine

Obzirom na sadašnju situaciju Planom prvenstveno treba voditi brigu oko zaštite graditeljske kao dobra od općeg interesa:

- prije definitivnog utvrđivanja, sve planske postavke provjeriti i prema njihovom utjecaju na kulturna dobra,
- do proglašenja kulturnim dobrom prostorno-planerskim mjerama maksimalno zaštititi evidentirana kulturna dobra, a prvenstveno nacionalnog i regionalnog značaja,
- odgovarajuće vrednovati i obzirno koristiti čitav prostor, a ne samo pojedine iznimne prostore.
- poticati istraživanja graditeljske baštine, a osobito arheoloških zona i lokaliteta na područjima koja se namjenjuju intenzivnom razvoju infrastrukture ili određenih djelatnosti.

Krajolik

Do donošenja krajobrazne osnove (prostorno-planerske podloge integralne zaštite raznolikosti i identiteta krajolika te prirodnih i kulturno-povijesnih vrijednosti prostora) temeljem dostupnih podataka i obilaska terena treba obaviti vrednovanja krajolika bar na razini manjih područja i cjelina.

Planiranim zahvatima u prostoru treba što manje mijenjati cjelokupni krajolik (a naročito krajobrazno vrednijih prostora) kako bi se očuvale lokalne posebnosti, te posebno treba:

- spriječiti napuštanje i propadanje naselja s jedne strane, te nepotrebno širenje građevinskih područja i arhitektonski i urbanistički neprikladnu izgradnju s druge strane,
- spriječiti neprikladnu izgradnju na pejzažno eksponiranim lokacijama,
- optimalizirati geometrijsku regulaciju vodotoka i agromeliorativne zahvate u svrhu očuvanja preostalih poplavnih površina i močvara
- spriječiti napuštanje i zarastanje u šumsku vegetaciju manjih poljoprivrednih površina (voćnjaka, vinograda, livada)
- planirati infrastrukturu na način da se koriste postojeći koridori i formiraju zajednički za više vodova i to tako da izbjegavaju šume, poljoprivredno zemljište, da ne razaraju cjelovitost prirodnih i stvorenih struktura, uz provedbu načela i mjera zaštite okoliša.

1.1.3.2. Ocjena postojećih prostornih planova

1. Pokrivenost područja Općine prostornim planovima

Prostor Dubrovačko-neretvanske županije, površine 1.790,39 km² u cijelosti pokrivaju prostorni planovi bivših Općina Dubrovnik, Korčula, Metković, Ploče i Lastovo. Okosnica izrade svih prostornih planova bio je Prostorni plan Republike Hrvatske iz 1974., koji je prema novim zakonskim propisima izmijenjen 1989.

Prostor Županije bio je obuhvaćen Prostornim planom zajednice općina Split, kao osnovnim strateškim dokumentom uređenja razvitka. Ukidanjem Zajednice općina, Prostorni plan zajednice općina je prestao važiti, ali su ostali na snazi Prostorni planovi općina Dubrovnik, Korčula, Metković i Ploče, dok je Prostorni plan općina Lastovo danas izvan snage.

Prostorni plan (bivše) Općine Metković

Prostorni plan (bivše) Općine Metković obuhvaća područje bivše Općine Metković površine 279 km², a donesen je i objavljen u Neretvanskom glasniku br. 5/89.

Izmjene i dopune Prostornog plana (bivše) općine Metković su donesene 1989. godine na 19. sjednici Vijeća udruženog grada održanoj 14. 06. 1989. i 21. sjednici Vijeća mjesnih zajednica održanoj 21. 09. 1989. godine s Odredbama za provođenje plana i granicama građevinskih područja za sva naselja.

Planske postavke prostornih planova počivaju na tadašnjim prostorno-teritorijalnim i administrativnim jedinicama, gospodarskim i društvenim projekcijama tadašnjeg društveno-ekonomskog sustava. Ova činjenica danas predstavlja ograničavajući faktor u primjeni i provedbi dokumenata prostornog uređenja i ukazuje na potrebu što hitnijeg usklađivanja s novom situacijom. Uz to, u razdoblju od donošenja planova do danas dva puta se promijenila i zakonska regulativa u području prostornog uređenja, doneseni su novi zakoni koji reguliraju vlasničke odnose nad zemljištem, komunalne djelatnosti, zaštitu prirode i čovjekova okoliša.

Uzimajući u obzir vremensku distancu i potpuno izmijenjenu političku i gospodarsku situaciju te promjene izazvane Domovinskim ratom ocjenjuje se da je potrebno preispitati gotovo sve parametre koji su služili kao ulazni podatak pri izradi prostornih planova.

U primjeni planova ukazala se potreba za izmjenama, osobito planova razvoja infrastrukturnih sustava (energetskog, telekomunikacijskog i prometnog), odredaba za provođenje s ciljem njihovog usklađivanja sa Zakonom o prostornom uređenju, te građevinskih područja naselja. Svi planovi su mijenjani i dopunjavani.

Ocjena postojećih prostornih planova sadržana je i u Zakonu o prostornom uređenju, kojim je utvrđena potreba izrade novih prostornih planova uređenja svih općina na području Države, u zakonom utvrđenom roku.

Zahvati u prostoru izvode se temeljem kartografskih prikaza ovog plana (granice građevinskih područja) i Odredbi za provođenje. Ovaj plan ostaje na snazi sve do donošenja Prostornog plana uređenja Općine Zažablje.

1.1.4. Ocjena stanja, mogućnosti i razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke, te prostorne pokazatelje

Područje Općine Zažablje možemo razmatrati kroz dva aspekta prema tipizaciji prostora županije iz Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije.

Prema toj tipizaciji nizinski dio uz rijeku Mislinu, odnosno područje općinskog središta Mlinište, možemo svrstati u prijelazna područja dok veći dio (po prostornom obuhvatu) pripada brdskim predjelima (ostala naselja na području Općine svrstavamo u ruralna područja).

Prijelazna područja karakterizira oskudna opremljenost i tehnološkom i društvenom infrastrukturom. Zbog toga bi opća označnica daljnjeg pravca preobrazbe morala biti: infrastrukturna rekonstrukcija. Program bi tada imao četiri glavna cilja:

- olakšati tamošnjem pučanstvu pristup društvenim dobrima i institucijama
- povećati svakodnevnu ekološku i funkcionalnu sigurnost područja
- poduprijeti i poboljšati osobnu i obiteljsku perspektivu stanovnika tih područja
- proširiti mogućnost individualizacije lokalnog načina života.

Najopćenitije, ruralna područja moraju se revitalizirati. Uporaba riječi revitalizacija, opravdana je zbog ukupne civilizacijske, kao i zbog demografske i socijalne iscrpljenosti. Budući da je seosko područje u Hrvatskoj prostrano i, osim na nekoliko manjih odsječaka, uglavnom rijetko naseljeno, napose sa skupinama i pojedincima sposobnim za odgovorniji i poduzetniji razvitak, teško je zahtijevati da se revitalizira odjednom cijelo područje. Kojim posebnim područjima treba dati prioritet ovisi o nekoliko okolnosti. Među njima su najvažnije ove:

- prisutnost posebno vrijednih, nacionalnih ili regionalnih, resursa na području
- vrijednost područja u obrambenoj strategiji zemlje
- infrastrukturna opremljenost područja
- prisutnost posebnih društvenih skupina ili aktera navlastito zainteresiranih za revitalizaciju pojedinog lokalnog područja
- vrijednost područja u nacionalnom pamćenju i nacionalnoj tradiciji.

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja

Glavna razvojna usmjerenja u europskim relacijama temelje se na pripadnosti Hrvatske mediteranskom i srednjoeuropskom podunavskom prostoru. Posebnim vrijednostima hrvatskog prostora smatraju se: zaštićena područja prirode, spomenici graditeljskog nasljeđa, prirodne šume velike biološke raznolikosti, nezagađena tla, rezerve pitke vode, termalni izvori, ležišta mineralnih sirovina i očuvan krajolik. Hrvatska ima povoljan prometno-geografski, ali veoma osjetljiv geostrateški položaj. Vrijednost prometno-geografskog položaja i važnost geostrateškog položaja Hrvatske, kao jednog od trajnih razvojnih resursa, određena je činjenicom da se ona nalazi na dodiru velikih prostornih cjelina Europe: Mediterana, Podunavlja, Alpa i Balkana.

Od velike važnosti je uspostaviti mreže infrastrukturnih sustava na području Republike Hrvatske s ciljem: prometnog povezivanja njenog cijelog područja i povezivanja s Europom, osiguranja opskrbe vodom, te zaštite voda od zagađivanja, zadovoljenja energetske potreba i štednje energije. Planski elementi cjelovitih sustava i pripadnost većim cjelinama odnose se osobito na: transeuropske magistralne i regionalne prometne pravce istok-zapad, poboljšanje poprečnih veza na središnjem prostoru, poriječja velikih rijeka kao područja cjelovitog uređenja i korištenja voda uz državnu granicu, podunavski prometno-gospodarski sustav, prometno i gospodarsko uključivanje južne Dalmacije u glavne razvojne sustave.

Temeljem Ustava Republike Hrvatske i pojedinih zakona, Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske, kao opći cilj određeno je postizanje višeg (objektivno mogućeg) stupnja sigurnosti i razvijenosti Države, povećanje kvalitete života stanovništva na svim područjima, povećanje vrijednosti Hrvatskog prostora i uključivanje u europske razvojne sustave. U sklopu istoga Programom su posebno istaknuti glavni prostorno-razvojni ciljevi:

- ubrzani, ali održivi razvoj prema svjetskim mjerilima gospodarske učinkovitosti i zaštite okoliša, a u skladu s nacionalnim interesima,
- osnaživanje prostorno razvojne strukture Države kroz uravnotežen i realan policentričan razvitak, uspostavu snažnih okosnica i težišta razvitka temeljenih na definiranim i potencijalnim prometnim pravcima, mreži gradova (osobito srednjih i malih) i unapređenja opremljenosti infrastrukturom kao uvjetom za kvalitetan razvoj,
- kvalitetna preobrazba prostornog razvoja koja će uvažiti svjetska mjerila ali i osobitosti hrvatskog prostora, posebno prirodnu i kulturnu baštinu, smatrajući ih razvojnim potencijalom i ključnim čimbenikom postizanja nacionalnog prostornog identiteta.

Uvažavajući prostorna i financijska ograničenja, te računajući na potrebu ubrzanog razvoja i kvalitativne preobrazbe, Strategijom i Programom su određeni prioriteti koji se odnose na programe koji će brzo dati pozitivne ekonomske učinke i utjecati na zaustavljanje negativnih kretanja u prostoru:

- tehnološka i organizacijska poboljšanja (gospodarstva i industrije),
- korištenje rezervi postojećih struktura za djelatnosti i stanovanje,

- usmjeravanje izgradnje u zone s dovoljnim kapacitetima postojeće infrastrukture, te izgradnja potrebne infrastrukture radi stvaranja uvjeta za razvoj, osobito na područjima oživljavanja gospodarstva i naseljavanja,
- izvedbu onih sustava i dionica o kojima ovisi uključivanje u europske (i državne) razvojne sustave i onih koje imaju višestruke generativno razvojne učinke,
- kontroliranje područja pojačanog interesa za ulaganja (prigradska, formirani razvojni koridori, ali i neizgrađena područja dobro opskrbljena komunalnom infrastrukturom te u posljednje vrijeme i veći kompleksi poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu,...),
- uspostavu intervencijskih mjera za područja s ograničenjima u razvoju (depopulacijska područja, ruralna, ...),
- korištenje alternativnih, lokalnih i posebnih oblika prometa, vodoopskrbe, energije i odvodnje na područjima rijetke naseljenosti i ograničenja razvoja,
- prilagođavanje uslužnih i društvenih djelatnosti prostornim ograničenjima (mobilni, disperzirani oblici, planirane dnevne migracije),
- sanaciju područja i mjesta izrazite ugroženosti okoliša (utvrđivanje izvora i intervencije na licu mjesta),
- rezervaciju i ograničeno korištenje prostora potencijalnog razvoja koji se ne može realizirati u predvidivom razvoju i za koje ne postoji dovoljan stupanj istraženosti.

Temeljem utvrđenih ciljeva, načela i prioriteta, Strategija i Program su razradili prostorno-razvojnu strukturu Države, tako da su u stvari obvezama iz Programa relativno detaljno zadani ciljevi regionalnog, državnog i međunarodnog značaja na području županije.

Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije isti su operacionalizirani, dodatno određeni i manjim dijelom korigirani obzirom na specifičnosti Županije.

2.1.1. Razvoj općinskog središta i naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava

RAZVOJ OPĆINSKOG SREDIŠTA I NASELJA POSEBNIH FUNKCIJA

Dokumentima prostornog uređenja šireg područja utvrđen je sustav središnjih naselja do razine lokalnih središta, te smjernice za planiranje pravaca razvoja i preobrazbe svih naselja, sve u cilju uspostave policentričnog sustava i što ravnomjernijeg razvoja prostora Županije i pojedinih jedinica lokalne samouprave.

Obzirom na sve u Polazištima utvrđeno, a prvenstveno u odnosu na sadašnju mrežu naselja, ciljani model je:

- općinsko središte Mlinište i naselje Bijeli Vir
- četiri ostala naselja Badžula, Dobranje, Mislina, i Vidonje

Posebnu pažnju trebati posvetiti:

- Uravnotežiti razvoj središnjih funkcija naselja Mlinište s ciljevima zadovoljavanja raznolikih potreba stanovništva i poboljšanja svakodnevne kvalitete življenja.
- Osobitu pozornost usmjeriti na funkcionalnu strukturu općinskog središta Mlinište je postići skladnu polifunkcionalnu strukturu, te izbjegavati pre naglašeno funkcionalno usmjeravanje ili specijalizaciju na samo određenu djelatnost.
- Ispitivanju mogućnosti gradnje poslovno servisne zone u općinskom središtu Mlinište.

- Oživiti seosku ekonomiju temeljem kreativne integracije suvremenih potrošačkih i proizvodnih trendova, te lokalne baštine, resursa, kulture i vještine.
- Urbanom obnovom treba očuvati graditeljski identitet povijesnog središta naselja i dati prioritet održavanju ili uređenju postojećeg stambenog fonda. Strateški je interes da se površine za razvoj i nove programe traže prvenstveno unutar formiranog prostora naselja.
- Novu gradnju treba prvenstveno provoditi u nedovoljno ili ne racionalno izgrađenim dijelovima naselja, te prioritarno koristiti dijelove građevinskih područja naselja koja su već opremljena komunalnom infrastrukturom.

RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH SUSTAVA

PROMETNI SUSTAV

Cestovna mreža Općine Zažablje nastala je u prošlosti uglavnom spontano kao izraz potrebe za povezivanjem manjih ili većih koncentracija stanovništva i aktivnosti područja, a pojedini potezi iste slijedili su u pravilu terenski, najpovoljnije linije povezivanja.

U svrhu razvoja prometnog sustava treba ostvariti sljedeće ciljeve:

- Omogućiti povezivanje prometnog sustava Općine u prometni sustav Županije, u smislu valorizacije postojećih i novih prometnih pravaca
- Modernizirati i korigirati loše tehničke elemente na postojećim državnim i županijskim cestama
- Intenzivirati ulaganja u održavanje cestovne infrastrukture
- Ubrzati izgradnju autocesta, polucesta i brzih cesta na osnovnim međudržavnim magistralnim pravcima
- U izgradnji cesta primjenjivati stroge kriterije zaštite

Željeznički promet Jadranska orijentacija Hrvatske podrazumijeva da se i u željezničkom prometu osiguraju optimalni prometni koridori koji iz Europe vode prema hrvatskim jadranskim lukama. Na području Dubrovačko-neretvanske županije to se očituje planiranom izgradnjom brze uzdužjadranske željeznice, početak izgradnje planira se iza 2020., koja bi trebala ići od Istre preko Hrvatskog Primorja i Dalmacije prema Crnoj Gori i Albaniji. Brza uzdužjadranska željeznica bi morala imati elemente brze dvokolosiječne željeznice od 250 km/h.

Pošta i telekomunikacije U svrhu brže i kvalitetnije izgradnje kableske mreže potrebno je redefinirati odnos prometne infrastrukture te osigurati koridore, uz ceste i željezničke pruge, uz koje će se polagati cijevi za uvlačenje TK kabela.

U svrhu još boljeg povezivanja sa svijetom, treba pojačati telekomunikacijsku mrežu prema zapadnoj Europi (vezama preko Mađarske i Jadranskog mora/dio sustava je izgrađen, Adria 1) te izgraditi zemaljsku satelitsku stanicu (TT i RTV veze).

Usluge klasične državne poštanske službe u konkurenciji sa alternativnim sustavima dostave i razvojem telekomunikacijske tehnologije trebaju se reorganizirati tako da se ostvare slijedeći ciljevi:

- Poboljšati poštanske usluge mještanima naselja tako da usluge pošte budu usklađene sa potrebama mještana
- Sigurna isporuka i dostava svih poštanskih pošiljaka
- Poboljšati usluge jedinice Poštanske banke

- Organiziraju nove funkcije u prometu pisanih poruka i dostavi pošiljaka u konkurenciji sa ostalim sustavima dostave "od praga do praga"
- Omogućiti uvođenjem tržišne konkurencije u sustav telekomunikacija, cjenovno prihvatljivije usluge i time povećanje broja priključaka na
 - 50 priključaka u fiksnoj
 - i > 30 priključaka u mobilnoj telefoniji na 100 stanovnika,
 - kao i višestruko povećanje broja korisnika Interneta tako da barem 80 % stanovnika može imati svoju elektroničku adresu
- Osigurati kapacitete veza i uređaja u skladu sa predvidivim višegodišnjim potrebama
- Osigurati sigurnost uspostave, trajanja i privatnosti na telekomunikacijskim vezama
- Modernizirati sustav uvođenjem novih tehnologija i time biti osnovna infrastrukturna podrška razvoju gospodarstva, uprave, obrazovanja, kulture, zdravstva, turizma i svakako vojne i policijske zaštite

ENERGETSKI SUSTAV

Razvitak distribucijske mreže, čime će se poboljšati naponske prilike u srednjenaponskoj mreži Dubrovačko-neretvanske županije, temeljit će se na uvođenju izravne transformacije 110/10(20) kV i odumiranju 35 kV mreže, što je u skladu i s praksom europskih zemalja. Postojeći 10 kV dalekovodi će se postupno zamjenjivati 20 kV vodovima.

Strateški cilj na nivou Županije je razvitak energetike u kojem bi se promovirale čiste tehnologije, plinifikacija, energetska učinkovitost, korištenje obnovljivih izvora energije, razvitak poduzetništva i zaštita okoliša.

U suvremenom sustavu elektroinstalacija koji je organiziran na državnom i županijskom nivou, na području općine treba ostvariti slijedeće ciljeve:

- Osigurati takve uvjete da dobava električne energije do svakog potrošača bude sigurna, dostatna, kvalitetna i jeftina
- U naseljima zamijeniti zračnu električnu mrežu podzemnim energetskim kablovima
- Osigurati pravovremenu izgradnju novih trafo-postrojenja u novim dijelovima naselja i drugdje gdje se planira povećani intenzitet potrošnje
- Distribucijski sustav uključivo sa centrom za nadzor i upravljanje izgrađivati odnosno prilagođavati tako da se sustav srednjeg napona postupno prebaci sa 10 kV na 20 kV
- Osigurati trase za dalekovode distribucijskih (20 i 35 kV) i viših elektroprijenosnih nivoa koji su od županijskog, državnog i međunarodnog značaja (110 kV)

VODNOGOSPODARSKI SUSTAV

Vodoopskrbni sustav

Opskrbljenost stanovništva Županije je velika i sada dostiže 85-90 %. Međutim vodoopskrbni sustavi su vezani za gradove i veća naselja, dok su velika područja Županije nepokrivena vodoopskrbnom mrežom.

Stoga prioritet u Dubrovačko-neretvanskoj županiji na razvitku vodoopskrbe predstavlja izgradnja započetih i dijelom izgrađenih sustava radi širenja vodovodne mreže na bezvodna područja.

Dubrovačko-Neretvanske županije organiziran je sa proizvodnim i distribucijskim jedinicama, cjevovodima i uređajima kao županijski sustav u okviru kojeg je potrebno ostvariti slijedeće ciljeve:

- Osigurati zadovoljavajući kapacitet računajući pritom i na protupožarnu zaštitu
- Osigurati dobavu dostatne količine za neumitni stalni porast potrošnje i mogućnost priključenja u dijelovima naselja koja se planira namijeniti stambenim i gospodarskim potrebama ili gdje se planira povećani intenzitet potrošnje
- Održati visoku kvalitetu pitke vode crpilišta povećanjem zaštitne zone uz primjenu strogog režima zaštite
- Smanjiti značajne gubitke u cijevnoj mreži rekonstrukcijom dijela najstarijih opskrbnih i magistralnih vodova
- U rekonstrukcijama i novoj izgradnji osigurati kvalitetnu protupožarnu zaštitu ugradnjom dovoljnih profila cjevovoda i hidranata

Ciljevi u korištenju voda koje ne sudjeluju u vodoopskrbnom sustavu su prvenstveno na očuvanju kakvoće i bogatstva podzemnih voda, zadržavanju nadzemnih voda u šumskom i močvarnom području radi ekoloških i turističkih i gospodarskih potreba:

- Omogućiti izgradnju privrednih i športskih ribnjaka
- Osigurati uvjete za izgradnju ribnjaka uz kanale i akumulacije
- Planskim mjerama zaštititi podzemne vode od daljnjeg zagađenja na cjelokupnom teritoriju Općine, kako bi taj vodni resurs mogli iskoristavati u skorijoj i daljnjoj budućnosti, a postojeća odlagališta otpada (divlja) sanirati

Otpadne vode naselja i industrije su značajne za kvalitetu života i stanje prirode te se u daljnjem razdoblju u planskom uređenju prostora postavljaju slijedeći ciljevi:

- U recipijente ispuštati samo pročišćene vode koje zadovoljavaju uvjete kategorizacije tih vodotoka
- Kod prikupljanja otpadnih voda uvoditi gdje god je moguće razdjelnu kanalizaciju radi ekonomičnijeg pročišćavanja
- Otpadne vode mljekarske industrije, stočarskih farmi i drugih sličnih pogona odvojeno prikupljati i pročišćene iskoristavati u poljoprivredi
- Na planirane uređaje za pročišćavanje dovesti otpadne vode svih naselja izgrađujući pritom sabirne i transportne kolektore i mrežu kanalizacije tih naselja
- Prikupljati i pročišćavati i sve ostale otpadne ili zagađene vode na uređajima za pročišćavanje specijalne namjene (centralna deponija)
- Težiti izgradnji internih (zasebnih) uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u industrijskim pogonima do nivoa standarda otpadnih voda domaćinstava, kada je i gdje je to moguće tako pročišćene vode odvesti na mjesni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda. Kada taj uvjet spajanja nije ostvariv, tada industrijsku otpadnu vodu treba pročistiti do nivoa koji je propisan za prijemnik u koji će te vode biti upuštene
- Smanjiti do najmanje moguće mjere utjecaj otpadnih voda zone gospodarsko-proizvodne namjene "Nova Sela", te se u tu svrhu predviđa izvedba uređaja za pročišćavanje otpadnih voda na kojeg se mogu priključiti i pojedina stambena područja ukoliko to tehničke mogućnosti dopuštaju.

Zaštita od štetnog djelovanja voda i uređenje vodotoka

Na županijskom i općinskom nivou regulacija vodotoka i obrana od poplave je jedinstvena. Zbog toga u daljnjem razdoblju treba težiti ostvarenju slijedećih ciljeva:

- Prihvatiti i kontrolirano sprovesti velike vode sustavom vodotoka
- Regulirane vodotoke, obrambene nasipe, brane i ispusne uređaje na njima održavati u primjerenom stanju kako ne bi nastajale neprilike za vrijeme velikih voda
- Preostale vodotoke ili njihove dijelove, koji još nisu regulirani (pretvoreni u kanale) zadržati u prirodnom obliku, osiguravajući samo nužnu protočnost za velike vode

Da bi se područje Općine Zažablje zaštitilo od štetnog djelovanja voda, potrebno je hidromelioracijske sustave stalno dograđivati i kontinuirano održavati, jer u protivnom i kvalitetno izvedbena rješenja ne daju očekivane rezultate. Nažalost iskustva pokazuju da je održavanje hidromelioracijskog sustava u razdoblju 1991.-1995. godina, potpuno zamrlo. Zakonom o vodama (Narodne Novine br. 107/95.) prema članu 97., vodne građevine za melioracionu odvodnju se dijele na:

- osnovni melioracijski objekti za odvodnju (melioracijski objekti I reda i melioracijski objekti II reda). Ove osnovne melioracijske objekte održavaju Hrvatske vode.
- detaljni melioracijski objekti za odvodnju (melioracijski objekti III reda, melioracijski objekti IV reda i ostali objekti na melioracijskim kanalima). Detaljne melioracijske objekte u cijelosti dužni su održavati korisnici .

Održavanje hidromelioracijskog sustava je propisano Pravilnikom o tehničkim, gospodarskim i drugim uvjetima za uređenje sustava melioracione odvodnje, te osnovama za tehničko i gospodarsko održavanje sustava (NN br. 4/98.). Ovim Pravilnikom bliže se određuju tehnički, gospodarski i drugi uvjeti za uređenje sustava melioracijske odvodnje i osnove za tehničko i gospodarsko održavanje toga sustava.

Hrvatske vode daju upute za održavanje i obavljaju stručni nadzor nad održavanjem detaljnih melioracijskih objekata.

Zbrinjavanje otpada Način zbrinjavanja otpada u Županiji je nezadovoljavajući. Otpad iz gradskih naselja se organizirano prikuplja, međutim odlaže se na nesanitarnim odlagalištima koja potom predstavljaju poaarnu opasnost i ugrožavaju podzemne vode, tlo i zrak. Za optimalno rješenje zbrinjavanja otpada potrebno je utvrditi plan postupanja s komunalnim otpadom te dati prijedlog gospodarenja otpadom te odrediti makrolokacije budućih sanitarnih odlagališta i objekata u sustavu gospodarenja otpadom.

Društvena infrastruktura Za razvitak društvene infrastrukture neophodno je osigurati približno iste mogućnosti korištenja sadržaja javnih funkcija centraliteta svih stanovnika Županije i gravitacijskog područja. Stoga mora se predložiti određena struktura, sastav, kvaliteta objekata društvenog standarda za razvitak mreže malih i srednjih gradova Županije, koji će nuditi suvremene i optimalne vrlo visoke uvjete ugodnog života i rada u Županiji. Za sadržaje javnih službi državne uprave, lokalne samouprave i uprave na županijskoj, gradskoj, općinskoj i mjesnoj razini te djelatnost ostalih općih službi i institucija potrebno je osigurati prostorne uvjete rada i razvoja.

2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora

Smjernice za planiranje i uređenje prostora za gradnju isključuju mogućnost umanjenja površina kvalitetnih poljoprivrednih i šumskih površina, te upućuju na povećanje stupnja zaštite vrijednosti prostora i štedljivo gospodarenje prirodnim resursima. Ograničenja korištenja prostora u smislu lociranja određenih sadržaja odnose se na zaštitu poljoprivrednih površina visoke kvalitete tla, područje uz kanale, područja uz zaštićena povijesna dobra i zaštićenu prirodu.

Ciljevi prostornog razvoja od Županijskog značaja koji se odnose na zaštitu i racionalno korištenje resursa sa područja Općine su:

- zaštita i racionalno raspolaganje vodom:
 - očuvanje rezervi pitke vode,
 - navodnjavanje i odvodnjavanje zemljišta,
 - uređenje kanala
 - zaštita od poplava,
 - otvaranje ribogojilišta,
- racionalno korištenje tla,
- iskorištavanje šuma i obnavljanje šumskih površina,
- očuvanje i zaštita krajobraza
- zaštita kulturnih dobara

Rezerve pitke vode

Podaci o zalihama podzemnih voda na području Županije pokazuju da postoje vrlo velike količine vode koje su osnovica regionalne i lokalne vodoopskrbe u vodnom području. Kvaliteta vode, zaštita okoliša, zahtjevi za većom količinom vode, racionalno korištenje izvorišta voda i općenito vodoopskrba su pitanja koja se rješavaju u više resora što znači da gospodarenje vodama mora imati interdisciplinarni pristup i rješenje.

Racionalno korištenje tla

Tlo je prirodni izvor koji nastaje u dugom vremenskom periodu, a nekontroliranom eksploatacijom (intenzivnom poljoprivredom, zagađivanjem, kontaminiranjem) gubi svoja svojstva i nestaje. Tlo se mora zaštititi s ciljem očuvanja biološke raznolikosti i ostalih povoljnih ekoloških čimbenika. Cilj racionalnog korištenja je da se tlo ne iscrpljuje, već da se obogaćuje. Potrebno je spriječiti nekontroliranu uporabu zaštitnih sredstava u poljoprivrednoj proizvodnji i pridavati veći značaj tzv. organskoj poljoprivredi koja poštuje prirodu biljaka, životinja i krajobraza u cjelini.

Šume

Gospodarenje šumama vršit će se prema novoj šumsko-gospodarskoj osnovi koja se temelji na načelima biodiverziteta i obnovljenim resursima. Potrebno je razvijati sve funkcije šume u smislu njihova učinkovitijeg korištenja. Uništene šumske površine potrebno je obnoviti pošumljavanjem.

Ciljevi prostornog razvoja šumarske struke i nadalje su usmjereni na provođenje programa Hrvatskih šuma kroz šumsko-gospodarske osnove. Neophodno je usklađivanje Zakona o zaštiti prirode i Zakona o šumama, te odgovarajućih podzakonskih akata radi preciziranja ovlaštenja i odgovornosti u upravljanju zaštićenim dijelovima prirode, odnosno u gospodarenju šumskim ekosustavima koji pokrivaju znatan dio zaštićenih područja prirode.

Prilikom izvođenja različitih zahvata u prostoru, u okviru provođenja procesa procjene utjecaja na okoliš, posebnu pozornost potrebno je pridavati mogućem negativnom utjecaju zahvata na šume i šumsko zemljište, te predvidjeti osnovne mjere za smanjenje odnosno eliminiranje štetnih utjecaja.

Očuvanje krajobraza

Osnovna zadaća planiranja krajolika je pronaći ravnotežu između prirodnih, ograničenih mogućnosti krajolika i onoga što čovjek svojim iskorištavanjem od njega zahtijeva. Rješenje zadaće leži u takvom prostornom ustrojstvu koje ograničava određene načine korištenja, a predviđa odgovarajuće mjere zaštite sastavnih dijelova krajolika. Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske naglašava da niti jedna djelatnost ne smije trajno poremetiti prirodne režime krajolika, a na prostorima gdje je krajolik oštećen treba izvršiti sanaciju (utvrđivanje izvora i intervencije na mjestu emisija).

Ciljevi racionalnog korištenja sastavnih dijelova krajobraza su:

- svim značajnijim vodoprivrednim zahvatima trebale bi prethoditi studije ukupne ekonomske opravdanosti i studije utjecaja na okoliš s predviđenim mjerama ublažavanja negativnih posljedica po okoliš, kao npr. neprirodna geometrijska regulacija vodotoka i mogući utjecaj na močvarno zemljište
- potrebno je spriječiti nelegalnu i neprikladnu izgradnju objekata (lokacijski i arhitektonski) provođenjem zakonskih odredbi i jačanjem uloge građevinske inspekcije
- sprječavanje usitnjavanja poljoprivrednog zemljišta i smanjenja biološke raznolikosti uništenjem niže šumske vegetacije (šumarci, šibljadi, živice) na rubnim i manjim površinama unutar korištene zemljišne plohe
- ukidati zastarjele tehnologije koje dugoročno onečišćuju i opterećuju prostor.

Zaštita kulturnih dobara

Zaštitu kulturnih dobara treba temeljiti na očuvanju i uspostavljanju uravnoteženog odnosa osnovnih izvornih povijesnih oblika graditeljskog nasljeđa i suvremenih graditeljskih dostignuća osobito u vrijednim povijesnim urbanim i ruralnim cjelinama. Zaštita graditeljskog nasljeđa obuhvaća obnovu i sanaciju razorene i oštećene graditeljskog nasljeđa, istraživanje i vrednovanje graditeljskog nasljeđa, recenziju konzervatorskih studija, uređenje i obnovu povijesnih građevina, zaštitu arheoloških zona i lokaliteta. Prioriteti zaštite graditeljskog nasljeđa su obnova s ciljem očuvanja nacionalnog identiteta, određivanje obveze izrade detaljnih urbanističkih planova naselja značajnih kulturno-povijesnih vrijednosti, te inventarizacija, vrednovanje i kategorizacija kulturnih dobara.

2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

Hrvatska se opredijelila za održiv razvoj, što iziskuje uspostavu "osjetljive" ravnoteže između potrebe razvoja i potrebe zaštite prirode. Prostor je ograničeno dobro koje se smije ograničeno koristiti. Prostorno planiranje mora početi od ekoloških karakteristika nosivosti, kapaciteta i održivosti prostora te u tom cilju:

- Očuvati izvornost, biološke raznolikosti prirodnih zajednica i ekološku stabilnost,
- Očuvati kakvoću žive i nežive prirode, te je racionalno koristiti,
- Očuvati i obnavljati kulturne i estetske vrijednosti krajolika,
- Unaprijediti stanje okoliša i osigurati bolje uvjete života,

- Sanirati divlja odlagališta otpada
- Djelomično uređeno odlagalište komunalnog otpada u potpunosti urediti i usuglasiti s županijskim i međuzupanijskim planom za odlaganje komunalnog otpada
- Sačuvati podzemne vode visoke kakvoće od mogućeg zagađenja.

Sve prirodne izvore treba maksimalno koristiti za brži razvoj cijelog prostora Općine, a naročito dijelova sa velikim ograničenjima, ali isključivo na principima “održivog razvoja”. Pri tom posebno pažljivo treba koristiti neobnovljive i ograničene izvore, te izvore unutar ili u blizini područja posebnih uvjeta korištenja i zaštite i područja posebnih ograničenja u korištenju. Svaku eventualnu promjenu namjene površina (pa čak i režima korištenja) mora se provoditi planski, a nakon detaljnog preispitivanja utjecaja na ukupno stanje u prostoru.

2.2. Ciljevi prostornog razvoja općinskog značaja

2.2.1. Demografski razvoj

Stanovništvo je značajan čimbenik dugoročnog društveno - gospodarskog razvitka i korištenja prostora. Ono u stabilnim prilikama postupno mijenja svoje vitalne značajke, pa se odatle uočava određena sporost demografskih tokova. Na obilježja i razvitak stanovništva djeluju biološki, društveno - gospodarski, kulturno - obrazovni, zdravstveno - socijalni, psihološki, ali i politički i drugi čimbenici. Samo njihovim pozitivnim mijenjanjem moguće je utjecati na zaustavljanje negativnih demografskih tokova i ostvariti uvijete za postizavanje pozitivnih promjena i rezultata u razvitku stanovništva.

Populacijska politika treba biti pronatalitetna i redistributivna. To znači da treba težiti ostvarivanju prirodnog priraštaja stanovništva i njegovom ravnomjernijem razmještanju.

Ciljevi

Dugoročni i prioritetni ciljevi demografskog razvitka Općine su:

- Povećati postojeći lagani rast broja stanovnika povećanjem nataliteta i smanjivanjem mortaliteta,
- Cjelokupni prostor Općine učiniti privlačnim za doseljavanje stanovništva i ostvariti pozitivnu migracijsku bilancu (više doseljenih nego odseljenih na području Općine),
- Postići ravnomjerniji razmještaj stanovništva na prostoru Općine,
- Revitalizirati demografski najugroženija područja Općine,
- Poboljšati kvalitativna obilježja stanovništva, kod čega najveću pozornost treba posvetiti poboljšanju obrazovne strukture stanovništva i prekvalificiranju nezaposlenih. Da bi se što bolje iskoristio postojeći ljudski potencijal, treba poticati i vrednovati znanje, kreativnost i iskustvo,
- Poticati povratnike iz inozemstva da se nasele na prostoru Općine i zaustaviti pretjerani odljev kvalitetnih ljudskih resursa,
- Obnova ruralnih naselja gdje za to postoje objektivne potrebe i mogućnosti.

Mjere

Samo primjenom dugoročne aktivne populacijske politike i uslijed toga zadržavanjem pozitivnih prirodnih i migracijskih tokova, uz dužan gospodarski i društveni razvitak, moguće je u dužem vremenskom razdoblju očekivati pozitivno kretanje demografskih procesa u Općini Zažablje.

Da bi se povećao natalitet, potrebno je za mlade ljude provoditi poticajnu stambenu politiku, osigurati određeni životni standard, profesionalni standard (normalni radni uvjeti) i demokratski standard (sloboda izbora). Mladim bračnim parovima posebno olakšati zaposlenje i rješenje stambenog pitanja, a posebno valja voditi računa o visokostručnom kadru.

Planom treba osigurati uvijete za povećanje pozitivnih demografskih indeksa, odnosno kao najvažniji razvojni cilj postaviti demografsku obnovu područja Općine. Da bi se taj cilj ostvario potrebno je osigurati kvalitetne razvojne uvijete koji će život na području Općine Zažablje učiniti atraktivnijim na svim razinama. Ti razvojni uvjeti mogu se prema prioritetima klasificirati u tri skupine.

Prva uključuje fleksibilne prostorne uvijete za razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koja su najrealniji osnova za ostvarivanje kvalitetnih životnih uvjeta. Kvalitetno zemljište, očuvanost okoliša i bogata lokalna tradicija života na zemlji osnova su za budući razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava kojima treba omogućiti širenje i uvođenje novih proizvodnih tehnologija.

Drugi uvjet je planiranje gospodarskih sadržaja koji će omogućiti zapošljavanje, uz uvažavanje potrebe zaštite najkvalitetnijih poljoprivrednih površina, te zaštitu okoliša od zagađenja.

Treći uvjet je podizanje razine komunalnih i javnih usluga, te podizanje opće razine uređenja naselja. To se primarno odnosi na poboljšanje osnovne komunalne infrastrukture, podizanje razine obrazovanja, bolju zdravstvenu zaštitu, izgradnju novih javnih i društvenih sadržaja, te uređivanje središta naselja.

2.2.2. Odabir prostorno razvojne strukture

U cilju odabira optimalne prostorne i gospodarske strukture potrebno je predložiti pravce gospodarskog razvitka u odnosu na prirodne uvjete i komparativne prednosti pojedinih područja tako da se prilagodi razvitak proizvodnih procesa novonastalim uvjetima. Moraju se zaustaviti uočeni procesi koji nisu u suglasju s iznimno vrijednim resursima područja Općine, a to je značajan pad udjela ugostiteljstva i turizma u gospodarskoj strukturi, odumiranje obrta, te izrazit rast trgovine. Potrebno je predložiti strukturu, veličinu, specifična obilježja, (kvalitetom i kapacitetom) turističke ponude kao osnovnog pokretača gospodarskog razvitka i društvene preobrazbe Općine.

Nužno je poticati razvoj malih privrednih pogona radi smanjenja turističke jednoznačne orijentacije i to u prostorima naselja Mlinište, kao nositelja razvoja u prostoru Općine, te rezervirati prostor u svrhu ispitivanja mogućnosti formiranja poslovno servisne zone na tom području. Mora se računati s lokalnom radnom snagom, ekološkim standardima u nenarušavanju ekološke ravnoteže i s malim i srednjim ulaganjima pojedinaca putem poslovnih banaka.

Temeljne odrednice razvitka gospodarskih djelatnosti definirat će tržište i poduzetničke interese tako da je realno očekivati nove, dosad u gospodarskoj strukturi nezastupljene gospodarske grane iako će budući gospodarski razvitak biti usmjeren na razvitak tradicionalno važne i tržišno potvrđene djelatnosti - poljoprivrede, posebice uzgoj mandarina i vinogradarstva, zatim ribarstva i akvakulture, ugostiteljstva i turizma te ekološki besprijekorne proizvodnje. Trgovina, građevinarstvo, financijske usluge, obrtništvo - prateće djelatnosti svoj razvoj temeljit će na razvitku gospodarskih djelatnosti-nositelja razvitka Općine.

Polazeći od današnje strukture gospodarstva i dostignutog stupnja razvitka te uzimajući u obzir tendencije u svijetu i u nas, grane od posebne važnosti za Općinu Zažablje su:

- Poljoprivreda
- Prehrambena industrija
- Razvoj turizma
- Razvoj komunalne infrastrukture
- Razvoj djelatnosti u tercijarnom i kvartalnom sektoru

POLJODJELSTVO

- Osnovni cilj politike u poljodjelstvu je razvijanje suvremenog, djelotvornog, konkurentnog i ekološki čistog poljodjelstva, te ostvarivanje poljodjelskih proizvoda na način da se u najvećoj mjeri zaštite prirodni potencijali zemlje.
- Obzirom da će poljodjelstvo i dalje biti značajnija gospodarska grana Općine Zažablje, te zbog rastuće potražnje za zemljištem valja štiti vrijedna obradiva zemljišta od moguće nekontrolirane izgradnje. Stoga treba u najvećoj mogućoj mjeri čuvati i koristiti zemljišta za poljodjelsku svrhu, a trenutačno neobrađene i zapuštene poljodjelske površine privesti njihovoj svrsi.
- Da bi se povećale plodne poljoprivredne površine, potrebno je gdje je to moguće, pristupiti melioraciji. Kod planiranja gradnje velikih infrastrukturnih objekata trebat će nastojati što više izbjegavati kvalitetne poljoprivredne površine.
- Osnova razvitka poljoprivredne proizvodnje mogu biti samo snažna obiteljska gospodarstva, specijalizirana za određenu proizvodnju. Potrebno je riješiti problem distribucije poljoprivrednih proizvoda. Kod poljoprivredne proizvodnje treba voditi računa o nezagađenosti tla i sačuvati ga kako bi se mogla proizvoditi pretežito autohtona hrana (pod kontrolom).
- Posebno važne grane poljodjelstva trebaju biti voćarstvo, vinogradarstvo, maslinarstvo i povrtlarstvo koje imaju velike pogodnosti za intenzivan razvitak kao i program razvoja ribogojilišta (akvakultura).

INDUSTRIJA, OBRITNIŠTVO I MALO PODUZETNIŠTVO

Na području Općine Zažablje nema značajnijih industrijskih objekata. Za razvoj manjih industrijskih pogona i obrta predviđeno rezerviranje prostora za gradnju poslovno servisne zone u naselju Mlinište na površini od cca 5 ha.

U slučaju realizacije, izuzetni geoprometni položaj rezerviranog prostora planirane poslovno servisne zone može ju uvrstiti u privredni resurs koji nadilazi općinske okvire i koji će

predstavljati značajni pokretač privrednog razvoja šireg područja, jer će biti orijentiran i na veća središta kao što su Metković, Opuzen, a naročito luku Ploče.

TURIZAM

Strateški resurs turizma je visoko vrijedan prostor, čija će vrijednost dugoročno rasti. Potrebno je stvoriti turistički identitet ovog prostora. Razvoj turizma jedan je od načina revitalizacije ruralnog prostora Općine, a time će se poboljšati životni standard stanovništva. S obzirom na potencijal Općine u smislu krajobraznih vrijednosti potrebno je potencirati razvitak sljedećih vrsta turizma:

- Sportsko-rekreacijski
- Izletnički
- Seoski
- Znanstveni

Turističku ponudu uklopiti u cjelokupnu turističku ponudu Dubrovačko-neretvanske županije, pri čemu osobitu pozornost treba usmjeriti prostornim vrijednostima s prepoznatljivim identitetom ovog područja (proglašenje Parka prirode, Posebni rezervat – ornitološki, močvarno područje značajno u europskim razmjerima).

Razvijati lovni turizam kao prioritetan zbog adekvatnih mogućnosti i atraktivnosti prirodnog prostora uz proširenje i poboljšanje kvalitete postojećeg matičnog fonda divljači, modernizaciju objekata i prosperitetne razvojne strategije.

Seoski turizam (enogastronomsko-ekološka ponuda, uključivanje posjetioca u svakodnevnicu života na imanju, mogućnost noćenja) usmjeriti kao prateću funkciju (servis) lovnog ili drugog vida turizma. Razvijati turističku ponudu na bazi enogastronomskih ugostiteljskih izletišta oblikovanih u skladu s lokalnim ambijentom, koja će pružati širi spektar ponude.

Potencirati razvoj ostalih vidova turizma baziranih na specifičnostima prostora Općine Zažablje, koji moraju biti svrsishodni kao neizostavni popratni sadržaj uz navedene značajnije vidove turističke ponude.

2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture

2.2.3.1. Razvoj naselja

Mreža i funkcija naselja moraju biti u funkciji stvaranja policentričnog sustava. Prema sustavu središnjih naselja i razvojnih središta Zažablje se tretiraju kao područno i malo lokalno središte.

U planiranju sustava središnjih funkcija polazi se od stava da će u općinskim središtima svoje potrebe zadovoljavati stanovništvo samog naselja i ostalih naselja koja pripadaju općini u dijelu osnovnog obrazovanja, primarne zdravstvene zaštite, upravnih poslova kao i osnovnih kulturnih potreba.

Mlinište je općinsko središte i ima gravitacijsko područje – Badžula, Bijeli Vir, Dobranje, Mislina i Vidonje.

Ustrojstvom upravnih funkcija od općinske kao najniže do županijske kao znatno više razine, polazi se od toga da će postojati potrebe, a najviše iz prostornih razloga, objediniti određene upravne funkcije za nekoliko općina na jedno mjesto, primjerice uređenje prostora i sudstvo. Isto tako postoji potreba pružanja ostalih usluga više razine, a to bi se moglo locirati u naselja više kategorije centraliteta. To se odnosi na srednje obrazovanje, specijalističke zdravstvene usluge, rješavanje socijalne skrbi.

Osnovni ciljevi urbanog razvoja

- Glavni cilj je održivi razvitak naselja odnosno kvaliteta življenja stanovnika u njima, što znači kvalitetne usluge, opskrbu, obrazovanje, kulturu, socijalne i zdravstvene usluge, komunalnu opremljenost i rekreacijsko-športske sadržaje uz očuvanje prirodnih resursa.
- Unapređenje kvalitete osnovnih vrijednosti fizičke, prostorno-gospodarske i socijalne sfere u kojoj ljudi žive.
- Vrednovanje i poštivanje brojnih različitosti i posebnosti pojedinih prostornih cjelina.
- Racionalizacija granica građevinskih područja sa svrhom racionalnog korištenja prostora.
- Unapređivanje fizionomskih obilježja naselja poticanjem, održavanjem i stvaranjem urbanih elemenata u općinsko središtu, te zaštitom vrijednih ruralnih elemenata na području Općine. Očuvanje i unapređivanje sadržajne strukture naselja.
- Aktivno treba provoditi mjere zaštite prirode, a osobito područja uz kanale i rubove šumskih predjela.
- Do zaživljavanja mjera, poticanja i boljeg iskorištenja građevinskog zemljišta, proširenja građevinskih područja odobravati na temelju konkretnih programa, a ne kao ponudbenu opciju.

2.2.3.2. Razvoj društvene infrastrukture

Cilj razvoja društvene infrastrukture, odnosno središnjih uslužnih funkcija je podizanje standarda i kvalitete života stanovništva koje koristi njezine usluge. Ekonomičnijim, racionalnijim i funkcionalnijim prostornim rasporedom tih funkcija postići će se veći stupanj homogeniziranosti prostora.

OBRAZOVANJE

Predškolski odgoj

Na području Općine Zažablje nema predškolskih ustanova, a cilj je izgraditi ustanove predškolskog obrazovanja, ponajprije u naseljima Bijeli Vir i Mlinište.

Osnovna škola

Planirana mreža osnovnih škola treba biti u skladu s posebnim planovima razvitka i prema donesenim odgovarajućim standardima Ministarstva prosvjete i športa uključujući stvarnu veličinu i potrebe njenog gravitacijskog područja.

Veću brigu treba posvetiti osiguranju boljih materijalnih uvjeta rada učenika i učitelja, prvenstveno kroz modernizaciju školske opreme i građevina.

Predviđeno je obnavljanje škola u naseljima Strižići, Vidonje i Badžula.

Kao dio osnovnog školstva treba prihvatiti i druge institucije koje se brinu i osiguravaju društveni standard djece i mladeži, te jače potaknuti i stimulirati izvanškolske aktivnosti kroz bolju materijalnu osnovu.

Permanentno obrazovanje

Stanovništvu Općine Zažablje treba omogućiti permanentno obrazovanje otvaranjem Pučkog otvorenog učilišta u općinskom središtu Mlinište.

KULTURA I TEHNIČKA KULTURA

U svrhu podizanja kulturne razine stanovništva, te slobodnog kulturnog, umjetničkog, intelektualnog, tehničkog i drugog stvaralaštva, potrebno je dalje razviti sve aktivnosti u kulturi. Zbog sve veće potrebe za kontinuiranim tehničkim obrazovanjem potrebno je unutar ustanova i objekata kulture jače naglasiti djelatnosti tehničke kulture i poboljšati materijalne uvjete za daljnji razvitak ove djelatnosti.

Poboljšanjem obrazovne strukture i kulturne razine stanovništva, povećat će se i potreba za kulturnim, umjetničkim, informacijskim i tehničkim aktivnostima.

Za potrebe afirmacije kulturnih sadržaja poboljšati polivalentne prostore kako u općinskim središtu tako i u ostalim naseljima, te eventualno planovima nižeg reda predvidjeti gradnju novih.

SPORT I REKREACIJA

Za razvoj sporta kao višestruko značajne društvene aktivnosti, posebice za mlađu populaciju stanovništva, potrebno je osigurati prostore i druge uvjete za razvijanje sportskih aktivnosti, rekreacije i odmora. Prirodni resursi Općine omogućavaju znatniji razvoj sportsko-rekreacijskih aktivnosti i odmora stanovništva i gostiju, pa je potrebno unaprijediti i nadograditi mrežu sportskih objekata i izletišta.

Osnovni ciljevi afirmacije sportske kulture su:

- Razvoj i širenje sportsko-rekreacijske kulture treba omogućiti poticanjem rada sportskih klubova i društava.
- U okviru Osnovnih škola organizirati školske sportske klubove
- Planirati poboljšanje usluge postojećih sportskih terena, izgradnju novih
- Kod planiranja sportsko-rekreacijskih centara paziti da ponuda bude raznolika i pogodna za masovni sport. Najveći potencijal za rekreaciju su sačuvani prirodni kompleksi
- U okviru ugostiteljsko-turističke i sportsko-rekreacijske zone planirati veći broj sadržaja sportskog karaktera.

ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB

Sustav zdravstvene zaštite na području Općine Zažablje ustrojen je tako da mreža zdravstvenih ustanova prati ustroj zdravstva na nivou države.

Potrebni prostorni uvjeti za funkcioniranje i razvoj zdravstva postoje, a strukturne i funkcionalne promjene koje su se dogodile pri reorganizaciji i privatizaciji zdravstvenih

ustanova ne iziskuju osiguranje novih prostora, već će trebati osigurati uvjete za kvalitetno uređenje, održavanje i suvremeno opremanje postojećih građevina.

Planirana je izgradnja ambulante u naselju Bijeli Vir.

Ustroj i mreža socijalne skrbi prati ustroj socijalne skrbi na nivou države. Najveći dio problema proistječe iz psihofizičkih hendikepa, psihičkih oboljenja te bolesti uopće, odnosno ovisnosti o alkoholu, drogi i sl., pa se socijalna skrb osobito mora povezati sa zdravstvenim ustanovama i surađivati u iznalaženju rješenja ovakvih problema.

Ovim planom predviđa se izgradnja objekata Doma umirovljenika u naselju Bijeli Vir.

UPRAVA I ADMINISTRACIJA

Za sadržaje javnih službi lokalne samouprave na općinskoj razini treba osigurati prostore za nesmetani rad i razvoj.

UDRUGE GRAĐANA

Udruge građana, političke stranke i druge organizacije rezultat su prava građana na slobodno interesno udruživanje s ciljem zadovoljavanja nekih svojih potreba. Za tu svrhu treba osigurati prostor ili slobodni termin u okviru polivalentnih prostora, te eventualno planovima nižeg reda predvidjeti gradnju novih.

Vjerskim zajednicama, koje su jednake pred zakonom i odvojene od države, te koje će slobodno uspostaviti svoje ustrojstvo, treba omogućiti obavljanje vjerskih obreda, osnivanje škola, učilišta, drugih zavoda, te socijalnih i dobrotvornih ustanova.

2.2.3.3. Razvoj prometne i komunalne infrastrukture

Za nesmetani razvoj naselja na području Općine Zažablje neophodno je, kako u okvirima Dubrovačko-neretvanske županije tako i na općinskoj razini, razvijati prometnu i komunalnu infrastrukturu.

2.2.4. Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina

Suvremena zamisao očuvanja prirodnih, krajobraznih i kulturno-povijesnih (graditeljskih) vrijednosti polazi od pretpostavke sveobuhvatne (cjelovite, integralne) zaštite pri čemu je nemoguće utvrditi njihovu međusobnu granicu. Prirodne, krajobrazne i graditeljske vrijednosti međusobno se isprepleću, često i međusobno uvjetuju. Iako se zaštita provodi po posebnim (različitim) zakonima, prostorni plan je prilika za sveobuhvatno sagledavanje i cjelovitu zaštitu.

U cilju sustavne skrbi za zaštitu graditeljske baštine, kako je određeno u Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, osnovna opredjeljenja su slijedeća:

- Uspostava cjelovitog i usklađenog sustava zaštite prirodnih i kulturnih vrijednosti prostora
- Neprekidno istraživanje i vrednovanje graditeljske baštine te poticanje temeljne stručne i znanstvene obrade radi djelotvornije zaštite, ali i radi uključivanja u razvojne programe
- Zaštita arheoloških predjela i mjesta u skladu s načelima arheološke struke i konzervatorske djelatnosti
- Uspostava uravnoteženih odnosa između osnovnih izvornih povijesnih oblika graditeljske baštine i suvremenih graditeljskih pojava, osobito na području povijesnih urbanih i ruralnih cjelina, radi očuvanja njihovih povijesnih vrijednosti koje svjedoče o identitetu područja kojemu pripadaju
- Očuvati mediteransku fizionomiju starih naselja, kako pažljivim smještanjem novih objekata, tako i poštivanjem lokalne tradicijske arhitekture,
- U sklopu modela revitalizacije seoskih cjelina primijeniti integralne oblike zaštite, te poticati osnivanje muzeja na otvorenom i predstavljanja narodnoga stvaralaštva radi odgojno obrazovnih, ekoloških i turističkih učinaka.

U suvremenom pristupu zaštiti baštine uveden je pojam «prostorna baština» koji podrazumijeva “topografski definirana područja u kojima je osobito izražen kvalitetan suživot kulturne baštine i prirodnih osobitosti sredine, odnosno kao cjelina je znatnih povijesnih, arheoloških, umjetničkih, kulturnih, znanstvenih, socijalnih i tehničkih vrijednosti”. Uz tradicijski pojam zaštite spomenika kulture i prirode, ravnopravno se pojavljuje i zaštita kulturnih i prirodnih dobara ili zaštita kulturnih, prirodnih i krajobraznih vrijednosti, odnosno vrednovanje svih oblika proizvoda prirode i ljudske stvaralačke djelatnosti.

Osnovne postavke prostornog planiranja u smislu zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina su:

- Prirodne krajolike treba sačuvati, osigurati prirodnu raznolikost i zaštititi biotički potencijal, naročito onaj koji je osobnost ovog područja.
- Sačuvati prirodne vodotoke izvan i unutar naselja kao vrijedne pejzažne elemente sa svim prirodnim elementima.
- Posebno štititi šume na prostoru Općine Zažablje
- Trase infrastrukturnih objekata valja usmjeriti i voditi tako da se koriste zajednički koridori, te da se isključe iz zona koje su pod posebnim režimom zaštite prirode.
- Očuvati spomenike kulturne baštine u neokrnjenom i izvornom stanju.
- Spriječiti svaku vrstu radnji koje bi mogle neposredno ili posredno promijeniti svojstvo, oblik, značenje ili izgled spomenika kulturne baštine, a time umanjiti i njegovu vrijednost.

2.3. Ciljevi prostornog uređenja naselja na području Općine

2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora

Racionalnim korištenjem i zaštitom prostora mora se postići učinkovitija funkcionalna organizacija i štednja resursa. Ovo se u prvom redu odnosi na zaustavljanje nepotrebnog zauzimanja prostora za izgradnju naselja, ali i planiranje građenja izvan građevinskih područja, vođenja infrastrukture i gospodarskih djelatnosti u prostoru.

Uređenje prostora naselja treba temeljiti na optimalnim gustoćama koje neće biti manje od postojećih u izgrađenim dijelovima naselja, planiranju odgovarajućih prostora za javne sadržaje, te opremanju zemljišta komunalnom infrastrukturom.

- Planiranje i uređenje prostora naselja mora obuhvatiti ne samo prostor i njegovo funkcionalno uređenje, već i sve pojave okoliša koje se pojavljuju u tom prostoru (vode, zrak, tlo, vegetacija, mineralne sirovine) i to ne samo kao površine nego i kao supstancu i međusobno djelovanje.
- Koristiti prostor i okoliš tako da ne dođe do njegovog nepovratnog uništenja, odnosno da se neobnovljivi i obnovljivi resursi koriste tako, da se omogući trajan i kvalitetan održiv razvoj i u vrijeme kada će ih koristiti i buduće generacije.
- Zaustavljanje nepotrebnog zauzimanja prostora za izgradnju naselja, odnosno građevinskog područja te na gradnju, rekonstrukciju i modernizaciju infrastrukturnih mreža,
- Prioritetno lociranje gospodarskih djelatnosti u već formiranim zonama tih djelatnosti, po potrebi uz nužna proširenja i tamo gdje infrastruktura to omogućava (povećanje građevnog područja u dubini parcele),
- Planiranje infrastrukturnih koridora uz prethodno ispitivanje kapaciteta i funkcionalnosti postojećih, s ciljem da se oni maksimalno iskoriste i poboljšaju. U slučaju odabira novih, potrebno je izbjegavati zauzimanja površina vrijednijih resursa.
- Građenje građevina izvan građevinskog područja mora biti tako da ne mogu nastajati nova naselja, ulice i grupe građevina, građevine uz obalu vodotoka, uz prometnice, uz vrijedno uređeno poljoprivredno i šumsko zemljište
- Građenje izvan građevinskih područja mora biti uklopljeno u krajolik s ciljem očuvanja prirodnog prostora – njegove konfiguracije, šuma, vrijednog poljoprivrednog zemljišta. Za takvo građenje je potrebno osigurati uvjete zaštite okoliša, a posebno odvodnje i zaštite voda, te zbrinjavanje otpada.

2.3.2. Utvrđivanje građevinskih područja naselja

Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije definirao je način utvrđivanja građevinskih područja temeljem sljedećih kriterija:

Granice građevinskih područja utvrditi će se prostornim planom uređenja općina na temelju detaljne analize demografskog i gospodarskog potencijala, određenih prostornih pokazatelja i iskaza površine izgrađenog i neizgrađenog dijela, uvažavajući sljedeće smjernice:

- ispitati mogućnost gradnje unutar postojećih granica građevinskog područja, a posebno unutar nedovršenih dijelova te u odnosu na kapacitet postojeće infrastrukture,

- povećati površinu građevinskog područja samo ako je iscrpljena mogućnost gradnje unutar postojećih granica tih područja i na temelju argumentiranih razvojnih potreba (porast broja stanovnika, središnje funkcije, razvoj gospodarstva), koje prati program izgradnje i uređenja zemljišta, a prijedlozi za povećanje moraju sadržavati podatke o iskorištenosti postojećeg građevinskog područja, osobito kada je neizgrađena površina veća od 10% ukupne površine građevinskog područja,
- prilagoditi gustoću stanovanja i gustoću stanovništva prema tipu naselja sukladno pripadnosti prostoru određenom u ovim Provedbenim odredbama,
- oblikovati građevinska područja primjereno geomorfološkim značajkama kao naseljsku cjelinu, odvojeno od druge takve cjeline.
- u građevinskim područjima brdsko-planinskog područja (Općina Zažablje) primjenjuju se odredbe za gradnju određene za prostore srednjeg intenziteta korištenja što znači da zauzetost prostora iznosi 400-450 m²/st neto (u odnosu na građevinska područja stambene izgradnje), odnosno 670-750 m²/st bruto (u odnosu na ukupna građevinska područja - zbroj ukupne stambene izgradnje, industrijskih kapaciteta, rekreativnih zona, poslovne izgradnje i turističkih kapaciteta).

2.3.3. Unaprjeđenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

UNAPRJEĐENJE UREĐENJA NASELJA

Glavni cilj i obveza vezani za unaprjeđenje uređenja naselja preuzeti iz Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije odnose se na racionalno korištenje prostora za izgradnju naselja, odnosno određivanje građevinskog područja. Prostor za razvoj naselja mora biti utemeljen na nekoliko kriterija, od kojih su posebno važni optimalna gustoća stanovanja, argumentirane demografske i razvojne perspektive, očuvanje poljodjelskih, šumskih i vodnih resursa i optimalna organizacija naselja s naglaskom na uvjetovanost komunalnog infrastrukturnog opremanja. Ključni pravac preobrazbe općinsko središta je urbana obnova.

Unaprjeđenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture podrazumijeva za svaki tip naselja odrediti primjeren pravac preobrazbe.

Strateški ciljevi i usmjerenja za unaprjeđenje uređenja naselja su:

- utvrditi kriterije i mjere za racionalno planiranje prostornih obuhvata građevinskih područja svih tipova i veličina naselja, sukladno potrebama smještaja stanovništva i gospodarskih djelatnosti u njima
- utvrditi nužan broj i strukturu stalnih stanovnika važnijih naselja (vodeći računa o elitnim razvojnim skupinama i o sociološkim, kulturološkim, psihološkim i gospodarstvenim uvjetovanostima i zakonitostima), koja jesu ili trebaju postati, u urbanoj mreži županije, inicijalna žarišta razvitka svoga područja
- povećati udio u broju i veličini stambenih, radnih, uslužnih i rekreacijskih funkcija u manjim središtima, kako bi utjecali na povoljnija demografska kretanja i cjelokupni razvitak svojeg područja
- voditi djelatnu politiku uređenja seoskih naselja s povećanjem stambenih, komunalnih i drugih standarda
- obnoviti i/ili uređivati povijesna središta naselja, kao jedinih mjesta tradicijskog graditeljskog identiteta s funkcijama usluga, kulture, kvartarnih djelatnosti i stanovanja

- pratiti organizacijom prostora izgradnju stambenih objekata i objekata društvenog standarda, te komunalnom opremljenošću dinamiku gospodarskog rasta u smislu stalnog i stabilnog rasta životnog standarda
- usmjeravati stambenu novogradnju u naselja opremljena komunalnom infrastrukturom i objektima društvenog standarda
- osigurati čuvanje i obnovu postojećeg stambenog fonda, posebno u vrijednim povijesnim jezgrama i naslijeđenim planski izgrađenim naseljima.

Smjernice za daljnju izgradnju su:

- izgradnja stambenih objekata i objekata društvenog standarda mora biti rezultat organizacije prostora, te programa komunalnog opremanja sukladno dinamici gospodarskog rasta u smislu stalnog i stabilnog rasta životnog standarda i potpunijeg zadovoljavanja osobnih i zajedničkih potreba;
- osiguranje prostora za izgradnju obiteljskih kuća mora se temeljiti na racionalnim gustoćama naseljenosti i primjerene tipovima naselja i regionalnim značajkama, a u skladu s psihološkim, sociološkim, ekološkim i ekonomskim zakonitostima i činiocima;
- aktivnostima očuvanja i obnove (rekonstrukcija, sanacija) postojećeg stambenog fonda treba davati isto značenje kao i novim stambenim gradnjama (osobito u povijesnim urbanim cjelinama) i treba ih razvijati kao kontinuiranu i programiranu djelatnost;
- utvrđivati realne troškove uređivanja građevinskog zemljišta, osobito u naseljima, i ostvarivati objektivnu ekonomsku naknadu za uređeno zemljište i položajnu rentu. Intenzivirati sređivanje i ažuriranje evidencija o zemljištu, osobito u građevinskim područjima, s ciljem omogućavanja izrade planova nižeg reda za naselja;

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. Prikaz prostornog razvoja na području Općine u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Županije

Osnove za planiranje i usklađivanje prostornog razvitka Republike Hrvatske utvrđene su Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske. Strategijom se prostor Države sistematizira na glavne prostorne cjeline i sustave.

Na temelju razvojnih opredjeljenja utvrđenih Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske, te ciljeva prostornog razvoja i uređenja prostora državnog i županijskog značaja planiran je razvoj prostornih struktura Županije.

U izradi plana polazi se od utvrđenih prostornih osobitosti, problema, ograničenja i mogućnosti prostornog razvoja.

Za ostvarenje utvrđenih ciljeva, smjernica i utvrđene politike, među ostalim, država, lokalna uprava i samouprava moraju poduzeti brojne aktivnosti i donijeti mjere za unapređenje stanja u prostoru, među kojima se smatra da su glavne i najhitnije:

- otkupiti od sadašnjih vlasnika neobrađeno plodno zemljište i pašnjake i dodijeliti ga doseljenom poljodjelskom stanovništvu radi obrade i korištenja,
- stvarati pozitivno duhovno, kulturno i civilizacijsko ozračje u Županiji radi zadržavanja postojećeg i privlačenja novog stanovništva,
- razraditi program naseljavanja ne samo unutar postojećih naselja, već ga i uskladiti s razmještanjem gospodarskih sadržaja i mogućih novih radnih mjesta, odnosno provoditi poticanjem obiteljskog načina života i rada putem obiteljskog poduzetništva, farmerskog i rančerskog načina života i tipa naseljavanja, posebno u nerazvijenom zaleđu i gdje za to postoje pogodni uvjeti,
- osloboditi od plaćanja poreza na duže razdoblje poslodavce koji će razvijati gospodarske djelatnosti koje imaju komparativne prednosti u tim krajevima i zapošljavaju radno domaće stanovništvo,
- stipendirati učenike i studente i tako osigurati školovane kadrove za rad u tim područjima,
- stimulirati jeftiniju stambenu izgradnju, pojednostavniti proceduru za stambenu izgradnju i osigurati potrebne parcele doseljenom stanovništvu za stambenu i poslovnu izgradnju,
- pomoći izgraditi svu potrebnu suvremenu infrastrukturu (ceste, elektriку, vodovod, kanalizaciju, telekomunikacije i drugo),
- razviti mrežu potrebnih središnjih javnih (uslužnih) funkcija za potrebe lokalnog stanovništva unutar odgovarajućeg sustava središnjih naselja,
- obnoviti oštećene zaštićene objekte prirode i graditeljstva u skladu s osobinama i tradicijom područja te ih što prije uključiti u gospodarski razvitak,
- provoditi u praksi nove zakona iz obiteljske, socijalne i zdravstvene zaštite obitelji kao sastavni dio provođenja aktivne i stimulativne pronatalitetne populacijske politike,
- predlagati i provoditi druge poticajne mjere vezane za populacijsku politiku i popravljavanje demografske slike županije.

Temeljni dokumenti iz kojih treba crpsti usmjerenje za izradu smjernica, te za razradu mjera i akcija u poticanju demografskog razvitka su “Nacionalni program demografskog razvitka Republike Hrvatske” i “Nacionalni program razvitka otoka” koji su poslužili za izradu poticajnih mjera populacijske politike u Republici Hrvatskoj.

(Izvod iz Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije).

Glavni cilj izrade Plana je bio stvoriti prostorne pretpostavke za postizanje održivog (trajnog i obzirnog) razvoja čitavog prostora Općine, maksimalno koristeći sve prostorno razvojne prednosti i rješavajući ili bar smanjujući na najmanju moguću mjeru (vodeći računa o racionalnosti rješenja) utjecaje prostorno razvojnih problema i ograničenja.

Stoga je ocjenjeno da bi maksimalne rezultate mogla dati koncepcija slijedećeg sustava naselja:

- jedno centralno naselje (Mlinište),
- pet izdvojenih naselja (Badžula, Bijeli Vir, Dobranje, Mislina i Vidonje)

Mrežom općinskih središnjih naselja uspostavlja se policentrični sustav, a za njegov razvoj u postojećoj mreži postoje dobri preduvjeti. Usmjerenjima i ciljevima gospodarskog razvitka i osiguravanjem prostornih mogućnosti za smještaj gospodarskih djelatnosti, stvaraju se povoljni preduvjeti za razvoj polifunkcionalne strukture središnjih naselja. Dobra prometna povezanost okolnih naselja sa središnjim naseljem, a osobito susjednim gradom, otvara mogućnost jačanja dnevnih migracija.

Dubrovačko-neretvanska županija sastoji se iz tri prostorno odvojena i po problematici različita područja

- **priobalno**: gradovi Dubrovnik, Ploče i Opuzen, te općine Konavle, Župa dubrovačka, Dubrovačko primorje i Slivno
- **otočno**: Grad Korčula te općine Lastovo, Vela Luka, Blato, Smokvica, Lumbarda, Mljet, Orebić, Trpanj, Janjina i Ston
- **zagorsko**: Grad Metković i općine Pojezerje, **Zažablje** i Zažablje

3.2. Organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje površina

Prostorni plan uređenja Općine Zažablje je prvi i temeljni prostorni plan i za čitav prostor Općine jedini plan, temeljem kojega će se provoditi sve intervencije u prostoru. Usklađen je sa Prostornim planom Dubrovačko-neretvanske županije, te kao takav ne prenosi već detaljnije razrađuje i konkretizira njegove odredbe koje proizlaze kao obveza iz plana šireg područja, te određuje druge elemente od važnosti za uređenje, korištenje i zaštitu područja Općine.

Osnovna namjena površina određena je temeljem osnovne ocjene da Općina ima povoljnu prostornu strukturu i razmještaj temeljnih kategorija korištenja prostora u odnosu na glavne razvojne ciljeve, koja racionalnim korištenjem može polučiti zadovoljavajuće učinke u svakom pogledu (ne samo ekonomskom), te da shodno tome Planom ne treba (bitno) mijenjati bilancu i raspored osnovnih resursnih kategorija.

Organizacija prostora određuje osnovne kategorije korištenja: poljoprivredne, šumske i vodne površine, površine naselja i površine prometno-infrastrukturnih koridora, unutar kojih se utvrđuju namjena i uvjeti uređenja i korištenja prostora, ovisno o njegovim značajkama. Osnovu prostorne organizacije čini općinsko središte Mlinište sa svojom prometnom mrežom

(veza s ostalim naseljima općine) te poljoprivredna zemljišta kao najznačajniji razvojni resursi Općine i djelomično šumsko područje.

Prostor Općine Zažablje se prema načinu korištenja dijeli na sljedeće kategorije:

1. Gradive površine

1.1. Građevinska područja naselja unutar kojih se omogućuje gradnja

1.1.1. Stambene zgrade

1.1.2. Pomoćne građevine

1.1.3. Poslovne građevine

1.1.4. Gospodarske građevine bez izvora zagađenja

1.1.5. Gospodarske građevine s izvorima zagađenja

1.1.6. Zgrada za javne potrebe

1.1.7. Športske i rekreacijske građevine R1

1.1.8. Turističke i ugostiteljske građevine T1

1.1.9. Građevine i uređaji prometne i komunalne infrastrukture

1.1.10. Parkovi, zaštitno zelenilo i dječja igrališta Z

1.1.11. Gospodarske građevine – proizvodne (pretežno industrijske) I1

1.1.12. Gospodarske građevine – proizvodne (pretežno poljoprivredne) IP

2. Negradive površine

2.1. Poljoprivredne površine

2.1.1. Vrijedno obradivo tlo P2

2.1.2. Vrijedno obradivo tlo – istražno područje melioracije PM

2.1.3. Ostala obradiva tla P3

2.2. Šumske površine

2.2.1. Šume gospodarske namjene Š1

2.3. Ostale poljoprivredne i šumsko zemljište PŠ

2.4. Vodne površine V

3. Gradnja na negradivim površinama

Građevine, što se u skladu s člankom 42. Zakona o prostornom uređenju mogu ili moraju graditi izvan građevinskog područja, moraju se projektirati, graditi i koristiti na način da ne ometaju poljoprivrednu i šumsku proizvodnju, korištenje drugih objekata, te da ne ugrožavaju vrijednosti čovjekovog okoliša i krajolika.

Izvan građevinskog područja naselja, na području Općine Zažablje može se odobriti izgradnja građevina koje po svojoj namjeni zahtijevaju izgradnju izvan građevinskog područja, kao što su:

- stambene i gospodarske građevine u funkciji obavljanja poljoprivrednih djelatnosti:
 - stambeno - gospodarski sklopovi (farme Ip);
 - stambene građevine za potrebe stanovanja vlasnika i uposlenih djelatnika,
 - gospodarske građevine za potrebe biljne i stočarske proizvodnje,
 - poslovno turističke građevine za potrebe seoskog turizma,
 - industrijske građevine za potrebe prerade i pakiranja poljoprivrednih, proizvoda koji su u cijelosti ili pretežno proizvedeni na farmi (npr. klaonica, mesna industrija),
 - građevine za uzgoj životinja (tovilišta),

- spremišta u vinogradima i spremišta voća u voćnjacima,
- ostave za alat, oruđe, kultivatore i sl.,
- spremišta drva u šumama,
- šumske, lugarske i lovačke građevine,
- staklenici i plastenici,
- pilane,
- prostori za sajmove stoke i prateći sadržaji,
- kompleksi solarnih kolektora i vjetrenjača,
- skladišta građevnog materijala.
- sportske, rekreacijske i zdravstvene građevine;
- građevine za istraživanje i iskorištavanje mineralnih sirovina;
- infrastrukturne građevine (prometne i komunalne);
- vojne i druge građevine od interesa za obranu zemlje i zaštitu od elementarnih nepogoda;
- groblja;

Iznimno, izvan građevinskog područja može se odobravati adaptacija, sanacija i rekonstrukcija postojećih stambenih i gospodarskih građevina koje su izgrađene na temelju građevinske dozvole, posebnog rješenja ili prije 15. 02. 1968., a ovim planom tretiraju se kao postojeća izgradnja izvan građevinskog područja.

3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina

Pregled gradivih i negradivih površina prema namjeni dan je u sljedećoj tablici:

TABLICA 3

ISKAZ PROSTORNIH POKAZATELJA ZA NAMJENU POVRŠINA					
		oznaka	ha	%	stan/km ²
	OPĆINA ZAŽABLJE – UKUPNA POVRŠINA		6060,00	100	15,00
1.	GRAĐEVINSKO PODRUČJE NASELJA:				
1.1.	Stambeno mješovita namjena	M			
	Bijeli Vir		19,98	0,329	
	Dobranje		4,22	0,069	
	Mlinište		12,94	0,213	
	Mislina		6,50	0,107	
	Vidonje		5,86	0,096	
	Badžula		7,76	0,128	
	UKUPNO:	M	55,28	0,910	
2.	IZDVOJENA GRAĐ. PODRUČJA IZVAN NASELJA				
2.1.	Poslovno-servisna namjena	I	5,00	0,083	
2.3.	Eksploatacija min.sirovina	E	7,40	0,122	
2.4.	Groblja	G	1,00	0,051	
	UKUPNO:		13,40	0,220	

3.	IZVAN GRAĐEVINSKO PODRUČJE:				
3.1.	Poljoprivredne površine	P	619,13	10,217	
3.2.	Šumske površine				
	Šume gospodarske namjene	Š1	127,88	2,110	
3.3.	Vodne površine	V	1792,52	29,53	
3.4.	Ostalo poljoprivredno tlo	PŠ	3357,73	55,40	
3.5.	Infrastrukturne površine	IS	93,36	1,540	
	UKUPNO:		6006,62	99,12	

Ukupna površina građevinskog područja naselja Općine Zažablje iznosi 55,28 ha što predstavlja povećanje istoga u odnosu na Prostorni plan «bivše» općine Metković, koji je povećano zbog planiranog rasta stanovništva, kao posljedica uspostave buduće poslovne zone i planiranim razvojem gospodarstva na području općine. Kao izdvojena građevinska područja izvan naselja planirani su prostori za poslovno servisnu zonu u Mliništu ukupne površine 5,00 ha, za postojeće eksploatacijsko polje u Bijelom Viru rezervirana je površina od 7,4 ha, a groblja zaprimaju oko 1,0 ha.

Kako područje Općine Zažablje uglavnom spada u brdsko i močvarno područje, najveći dio područja su vodne površine (1792,52 ha) i ostalo poljoprivredno tlo u koje spadaju šikare, šibljaci, kamenjaci i močvare (3357,73 ha).

U područjima naselja ne očekuje se značajnije intenziviranje izgradnje, a obveza izrade urbanističkog plana uređenja za naselje Mlinište i Bijeli Vir odnosi se na obnovu tih naselja u smislu revitalizacije postojeće gradnje te pružanja usluga u turizmu. Tom cilju treba prilagoditi i kompletnu prometnu i komunalnu infrastrukturu.

Kod ostalih naselja uglavnom su popunjavana neizgrađena područja opremljena prometnom i komunalnom infrastrukturom.

GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA

Za uređenje i razvoj naselja temeljem sadašnje zakonske regulative namijenjene su površine građevinskih područja naselja, koja su kao i njihovo razgraničenje na izgrađeni i neizgrađeni dio i po namjeni, utvrđena ovim Planom na kartografskom prikazu broj 1. «Korištenje i namjena prostora i površina», te na kartografskim prikazima 4.1. do 4.8. «Građevinska područja naselja».

Građevinska područja su ovim Planom osim na izgrađeni i neizgrađeni dio razgraničena i po osnovnim namjenama (prvenstveno radi lakšeg sprečavanja miješanja namjena i sukoba interesa pojedinih korisnika prostora), a obzirom da za većinu naselja na području Općine u dogledno vrijeme najvjerojatnije neće biti izrađivani planovi nižeg reda (izuzev općinskog

središta Mlinište) te da će se u njima svi zahvati u prostoru provoditi temeljem odredbi, smjernica i kriterija ovog Plana i posebnih propisa.

Sve namjene u pravilu su utvrđene kao osnovne (a samo iznimno isključive), kako bi se unutar njih mogu temeljem odredbi, smjernica i kriterija ovog Plana i posebnih propisa mogle utvrditi i površine drugih namjena.

Kako su od svih dijelova Plana građani najviše zainteresirani upravo za građevinska područja naselja, te da ih u pravilu zbog "navike" izgradnje na vlastitom zemljištu i podizanja cijene vlastitog zemljišta žele maksimalno proširiti, utvrđivanje građevinskih područja svih naselja je u cilju smanjivanja utjecaja subjektivnih prosudbi i vanjskih pritisaka provedeno kroz tri faze:

- određivanje izgrađenih dijelova,
- određivanje ukupno potrebne veličine,
- određivanje razmještaja i oblika neizgrađenih dijelova te namjene ukupnog građevinskog područja.

Zatečeno stanje, ako i koliko je uopće bilo moguće, pokušalo se korigirati ovim Planom i kroz utvrđivanje građevinskih područja naselja optimalne veličine i oblika, a zbog omogućavanja neometanog ali održivog razvoja naselja, bez negativnih posljedica po naselje, okolni krajobraz i ukupni okoliš.

Prije, odnosno za potrebe određivanja ukupno potrebne veličine građevinskih područja za svako naselje utvrđeni su naročito:

- izgrađeni dijelovi građevinskog područja,
- planirani položaj u sustavu naselja,
- planirani demografski pokazatelji,
- gospodarski i razvojni pokazatelji,
- stanje i iskorištenost postojećeg građevinskog fonda,
- pravci preobrazbe i razvoja,
- smjernice i kriteriji iz Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije,
- autonomne motivacije i vrijednosti lokalnih i privatnih aktera,
- sadašnja i planirana brutto gustoća stanovanja,...

Shodno utvrđenim pravcima preobrazbe i razvoja ovim Planom su i za naselja u procesu izrazitog nazadovanja utvrđeni veličina građevinskih područja i drugi elementi uređenja naselja, kao da će sva opstati u više manje neizmijenjenoj veličini i obliku, ali su dane i smjernice za njihovu eventualnu preobrazbu u skladu sa budućim koncepcijama razvoja rijetko i disperzno naseljenih područja.

Prije, odnosno za potrebe određivanja razmještaja i oblika neizgrađenih dijelova te namjene ukupnog građevinskog područja za svako naselje utvrđeni su:

- izgrađeni dijelovi građevinskog područja,
- ukupno potrebna veličina građevinskog područja,
- povijesna, zatečena i planirana morfologija naselja,
- topografski i reljefno - klimatski činitelji,
- sadašnji i planirani stupanj urbanizacije,
- sadašnji i planirani tipovi poljoprivrednih gospodarstava te zatečeni i anticipirani razmještaj građevina na parcelama,
- posebni uvjeti korištenja (prirodna i kulturna baština te krajobrazne vrijednosti),

- posebna ograničenja u korištenju (zaštitni i inundacijski pojas),
- posebne mjere uređenja i zaštite,
- naznačeni i ostali mogući pravci i načini širenja (ili sažimanja) naselja,
- pokrivenost pojedinih dijelova naselja prometnom i ostalom infrastrukturom,
- pružanje uz državne i županijske ceste čije se trase neće izmicati,
- autonomne motivacije i vrijednosti lokalnih i privatnih aktera,
- obveza izrade prostornih planova uži područja, načini usmjeravanja izgradnje u pojedina područja, pripreme i uređenja zemljišta za izgradnju,...

Dubina građevinskog područja određivana je varijabilno, od naselja do naselja (od minimalnih 30,00 m pa do maksimalnih 50,00 m), a prvenstveno temeljem analiza:

- morfologije naselja,
- tradicijske širine, dubine i organizacije parcele,
- reljefa,
- planirane namjene.

RAZVOJ I UREĐENJE POSTORA IZVAN NASELJA

Odredbama članka 42. Zakona o prostornom uređenju (NN, br. 30/94, 68/98 i 100/04) određene su građevine koje je moguće izgraditi van građevinskog područja. Stoga su u nastavku navedene slijedeće postojeće i planirane strukture koje je moguće graditi van građevinskog područja izuzev građevina proizvodno-poslovne namjene.

Prostornim planom uređenja Općine Zažablje su na kartografskom prikazu broj 1. «Korištenje i namjena prostora i površina» u pravilu utvrđeni prostori osnovne ili dominantne (a samo iznimno isključive) namjene.

Poljoprivredna tla isključivo osnovne namjene

Poljoprivredna tla isključivo osnovne namjene različitih karakteristika zauzimaju površinu od 619,13 ha odnosno 10,217% prostora Općine Zažablje.

Prema kvaliteti tla na području Općine Zažablje razlikujemo tri vrste tala pogodnih za obradu:

- vrijedno obradivo tlo
- vrijedno obradivo tlo – istražno polje melioracije
- ostale obradive površine.

Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumska zemljišta

Na području Općine Zažablje kategorija ostalih tala, učestvuje sa 3373,73 ha., odnosno 55,67% ukupne površine.

U ostale poljoprivredne i šumske površine ubrojene su neobradive površine, manji šumarci – gajevi i močvare, koje se ovim planom i dalje zadržavaju radi zaštite identiteta vrijednog prirodnog krajolika.

Prenamjena ostalih poljoprivrednih tala, šuma i šumskog zemljišta, je dozvoljena u ovim Planom planirane svrhe, te pošumljavanje i izgradnju drugih objekata izgradnja kojih se temeljem posebnih propisa može planirati izvan građevinskih područja, ali isključivo temeljem odredbi, smjernica i kriterija ovog Plana.

Šumske površine

Na području Općine Zažablje šume zauzimaju 3617 ha, od čega na šume gospodarske namjene otpada 127,88 ha ili 2,11 %, ukupne površine Općine

Vodne površine

Na području Općine Zažablje vode zauzimaju 1792,52 ha ili 29,53 % ukupne površine Općine. Najznačajnija vodna površina je rijeka Mislina i Jezero Kuti te postojeći kanali.

Površine infrastrukturnih sustava

U površine infrastrukturnih sustava ubrojene su površine koje zapremaju koridori prometnica i koridori planiranih dalekovoda, te građevine komunalne infrastrukture izvan građevinskog područja naselja što iznosi 1,54% ukupne površine.

Groblja

Na području Općine nalazi se groblja u naseljima Bijeli Vir, Dobranje, Mlinište i Vidonje.

Posebna namjena (objekti obrane)

Na području Općine nije utvrđen niti jedan prostor posebne namjene, ali se u slučaju potrebe mogu utvrditi temeljem odredbi, smjernica i kriterija ovog Plana i posebnih propisa.

3.3. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti

3.3.1. Gospodarske djelatnosti

POLJOPRIVREDA

Općina Zažablje je općina u kojoj poljoprivreda predstavlja najznačajniju gospodarsku djelatnost. Od ukupne površine Općine Zažablje poljoprivredne površine zauzimaju veći dio, ali zbog izuzetne kakvoće tla i izuzetno povoljnih klimatskih uvjeta predstavljaju značajni gospodarski resurs.

U razvoju poljodjelske proizvodnje očekuje se prijelaz s ekstenzivnog na intenzivni način proizvodnje, a u okvirima koncepta održivog razvoja. Pri realizaciji ovog cilja potrebno je voditi računa o:

- racionalnom korištenju poljoprivrednog tla,
- onemogućavanju korištenja kvalitetnog zemljišta za nepoljoprivredne svrhe,
- saniranju devastiranog poljodjelskog tla nakon eksploatacije,
- usmjeravanju i poticanju proizvodnje zdrave hrane i na tržištu prepoznatljivih proizvoda,
- unapređenju obiteljskog poljodjelskog i proizvodnog gospodarstva koji treba biti jedan od instrumenata povećanja broja stanovnika
- iskorištavanju postojećih obradivih površina i privođenju namjeni zapuštenih površina.
- melioriranjem površina povećati ukupnu površinu istih

Sitnija obiteljska poljoprivredna gospodarstva moraju težiti intenzivnoj proizvodnji kao što su povrće, voće, vinogradi, cvijeće, sitna stoka i sl. Kod svih obiteljskih gospodarstva mora se postići maksimalna iskorištenost zemlje, strojeva, radne snage, znanja, proizvodno-tehnološkog ili iskustva, jer samo takovi uvjeti proizvodnje obećavaju opstanak u evropskoj konkurenciji.

U ekonomskom pogledu mora se postići ili težiti postizavanju optimalne ravnoteže između vrste i količine proizvoda i troškova proizvodnje, jer to osigurava najprofitabilniju proizvodnju. Da bi se ovo postiglo treba pružiti i omogućiti stručno i praktično proizvodno usavršavanje. Mjere agrarne politike države, kao i kreditna politika moraju omogućiti pretvorbu postojećih u suvremena obiteljska poljoprivredna gospodarstva.

Razvoj gospodarstva na lokalnoj razini temeljit će se na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima koja će se u razvoju oslanjati na velike poduzetnike odnosno trgovačke sustave. Najveći udio na području Općine Zažablje imat će poljoprivredne i prerađivačke djelatnosti. Razvoj suvremenih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i malih fleksibilnih tvrtki čija se proizvodnja bazira na raspoloživim prirodnim resursima omogućit će efikasno korištenje ukupnih ekonomskih potencijala.

Ova načelna opredjeljenja neće se moći ostvariti primjenom rigoroznih uvjeta za gradnju objekata u funkciji poljoprivredne proizvodnje, kakvi su postavljeni u važećim planovima. Ti su rigorozni uvjeti nerijetko onemogućavali realizaciju pojedinih razvojnih programa. Stoga se u izradi Prostornog plana Općine Zažablje kao prioritet nameće rješavanje ovog pitanja, odnosno iznalaženja uvjeta za gradnju objekata u funkciji poljoprivredne proizvodnje kojima će se omogućiti realizacija razvojnih programa uz istovremenu zaštitu kvalitete življenja u susjednim objektima.

ŠUMARSTVO

Šumama gospodariti i dalje po važećim Gospodarskim osnovama i njima određenom etatu. Etat je moguća količina drvne mase za sječu i podatak koji govori o očuvanju šuma i akumuliranju drvne mase u skladu sa potrajnosti prihoda–šume.

Marginalne i zapuštene poljoprivredne površine, neadekvatne za daljnju poljoprivrednu proizvodnju, a obrasle u šikare bez nadzora, stručnim šumarskim zahvatima poželjno je prevoditi u kvalitetnije, više uzgojne oblike.

Korisno bi bilo dio šuma uz naselja i turističke objekte urediti za rekreacijsku namjenu za koju potrebe iskazuje suvremeni način života, te sukladno potrebama poticati razvoj urbanog šumarstva radi ozelenjivanja naselja i turističkih područja.

Zakonski propisati da svaki novi proizvodni pogon mora imati uređaj kojim trajno sprječava svako onečišćenje zraka, vode i tla. Visokim odštetama i kaznama opteretiti postojeće tvornice i slične pogone koji nemaju uređaje za pročišćavanje vlastitih oblika onečišćenja, a time direktno utječu na uništavanje okoliša. Pravnim mjerama također spriječiti i razne neproizvodne ustanove, kućanstva i pojedince u narušavanju čistoće okoliša, jer time uništavaju i ugrožavaju šume.

Veće šumske površine su u državnom vlasništvu i njima gospodari Javno poduzeće Hrvatske šume tako da lokalne vlasti nemaju direktan utjecaj na njihovo gospodarenje. Šume predstavljaju zbog svojih ekoloških vrijednosti i značajan potencijal za razvitak lovnog,

izletničkog i rekreacijskog turizma koji tu postoji već nekoliko desetljeća, ali nije u dovoljnoj mjeri valoriziran.

TURIZAM

Temeljna strateška odrednica u budućem razvoju turizma na području Općine Zažablje je poticanje programa iz područja turizma, u skladu sa odredbama, kriterijima i smjernicama Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije, a sukladno programima Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka i Hrvatske turističke zajednice.

Stanje turističke ponude u Općini Zažablje ne zadovoljava pogotovo u smislu smještajnih kapaciteta. Prirodne, kulturne i gospodarske karakteristike treba valorizirati, jer upravo one daju dobru osnovu za razvoj lovnog, seoskog (eko-gastronomski ponuda, uključivanje posjetioaca u svakodnevnicu života na imanju, mogućnost noćenja), izletničkog, kulturno-edukativnog, sportsko-rekreacijskog, poslovnog, tranzitnog i ostalih vidova turizma.

Turistička ponuda Dubrovačko-neretvanske županije i Općine Zažablje mora biti rezultat povezivanja svih turističkih potencijala i subjekata, te zajednički marketinški osmišljen, nastup na tržištu, orijentirana manjim grupama turista.

Lovni turizam je takva vrsta turizma, koja ispunjava zahtjeve održivog turizma što znači da (ako se planski i stručno provodi) donosi dobit, a ne ugrožava prirodno i kulturno nasljeđe. Općina Zažablje ima prirodne resurse kojima je, uz osmišljenu marketinšku i promidžbenu akciju, lovni turizam potrebno izdići na mnogo kvalitetniju razinu od postojeće.

Po mogućnosti izgraditi novi lovački dom radi osiguravanja smještaja domaćim i stranim lovcima-turistima.

Interes za pružanje usluga domaćim i stranim lovcima u okviru obiteljskih gospodarstva je već duže vremena izražen (povezanost lovnog i seoskog turizma). Iskustvo koje posjeduju ta gospodarstva treba iskoristiti za daljnji legalni pristup toj djelatnosti.

Seoski (ruralni) turizam nije razvijen na području Općine Zažablje, a potencijali za razvoj postoje.

Program razvoja turizma u ruralnom prostoru Dubrovačko-neretvanske županije temelji se na projektu Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka: "Program poticanja malog poduzetništva s ciljem razvitka turizma u ruralnom prostoru" donesenom krajem 1997. godine. Ovaj program je usklađen i sa projektom Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka ORaTuRP (održivi razvoj turizma u ruralnom prostoru), tako da u sklopu njega treba razvijati ovaj vid ponude na području Općine Zažablje.

Program Županije usmjeren je na razvoj ruralnih prostora županije sa aspekta sela i turizma.

Gledano s aspekta sela misli se na: iskorištenje potencijala seoskih domaćinstava za poduzetništvo i samostalni razvitak, revitalizaciju ruralnih prostora sa svim svojim posebnostima, očuvanje te vrijednosti, te poticanje primarne seoske proizvodnje i prerade poljoprivrednih proizvoda kao zdrave, ekološki čiste hrane, tj. zdrave enogastronomsko-ekološke ponude.

Sa aspekta turizma misli se na: marketinško osmišljavanje i jača promidžba turističke ponude, korištenje postojećih prirodnih resursa, stvaranje integralnog turističkog proizvoda, te sport i rekreaciju u tijesnoj vezi sa čistim okolišem.

Program razvitka ruralnog turizma svakako treba ići smjerom razvitka turizma u harmoničnom odnosu prirode i ljudi koji žive na tom području.

Seoski turizam usmjeriti kao prateću funkciju (servis) lovnog ili drugog vida turizma jer je problematično njegovo samostalno egzistiranje zbog nepostojanja tradicije korištenja tog vida turističke ponude na ovom području.

Kulturno-edukativni i izletnički turizam: Buduća gastronomska ugostiteljska izletišta, te preinake i proširenja postojećih oblikovati u skladu s lokalnim ambijentom.

Takva bi izletišta trebala pružati široki spektar ponude u vidu mogućnosti za noćenje, odvijanje poslovnih sastanaka i skupova, prostora za održavanje svečanosti, druženja i razonodu, bavljenja nekim vidovima sporta i rekreacije.

Potencirati daljnji razvoj programa koji predstavljaju kulturnu baštinu i običaje karakteristične za područje Općine Zažablje, u sklopu Dubrovačko-neretvanske županije i KUD-ova. Uklopiti kulturno-edukativnu i izletničku ponudu u cjelokupnu turističku ponudu Općine Zažablje i Dubrovačko-neretvanske županije.

Sportsko rekreacijski turizam: Obzirom na porast interesa za veslačke sportove na području donjo-neretvanskog sliva ovaj plan predviđa izgradnju smještajnih kapaciteta za veći broj veslačkih klubova i reprezentacija iz cijele Europe i izgradnju pristaništa za turistička plovila (brodice, lađe i trupice).

Najznačajnija sportska manifestacija na području Neretve je maraton lađa koji zahtjeva veći broj smještajnih kapaciteta u kratkom vremenskom razdoblju, pa je neophodno aktivirati i seoska gospodarstva u tu svrhu.

INDUSTRIJA, OBRTNIŠTVO I PODUZETNIŠTVO

U ekonomiji za lokalne potrebe i lokalno tržište Općina Zažablje mora naći svoj interes, jer bi «u prostornom smislu ekonomija za lokalne potrebe bila organizirana na osnovi malih samostalnih prostornih jedinica (obiteljska proizvodna i poljoprivredna gospodarstva) koje će imati utjecaja na strukturu naselja, bilo da će biti interpolirane u strukturu naselja mješovitih funkcija, bilo da će biti locirane u posebnim radnim zonama (ovisno o čistom ili nečistom tehnološkom procesu, potrebnoj površini, utjecaju na okoliš i dr.)». U interakcijskom odnosu «velike» i «male» privrede, u njihovom kooperantskom povezivanju leži gospodarski razvitak Općine i to naročito u onim proizvodnim granama (prehrambena industrija) koje imaju suport u prirodnim resursima Općine (drvo, voće, povrće, vinova loza i dr.). Ti procesi se trebaju realizirati i intenzivirati, jer se na njima temelji uravnoteženi gospodarski razvitak Županije.

Ostvarivanje gospodarskog razvitka bit će uvjetovano:

- poticanjem razvoja obrtništva i malog poduzetništva (stvaranjem obiteljskih proizvodnih i poljoprivrednih gospodarstava),
- poticanjem realizacije interaktivnog odnosa «velike» i «male» privrede (kooperacija),
- usvajanjem proizvodnih programa interesantnih i konkurentnih na domaćem i stranom tržištu,

- poticanjem podizanja obrazovne strukture radnog stanovništva,
- poticanjem postepenog uvođenja novih proizvodnih linija (novih tehnologija), te izgradnjom novih, bilo vlastitim ili stranim ulaganjima.

Realizacija gore zacrtanih ciljeva dat će slijedeće razvojne efekte:

- uspostavljanje stabilne gospodarske strukture,
- razvoj kooperacijskog modela privređivanja,
- porast ljudskog kapitala,
- povećanje kupovne moći i standarda stanovništva

Ostvarenje razvojnih ciljeva ovisit će o određenim pretpostavkama i mjerama koje se donose:

- na razini Županije i Općine
- podizanje razine obrazovanja stanovništva, jer je kao faktor ograničenja razvoja identificiran ljudski faktor (ustrojem visokih i visokoškolskih ustanova, istraživačkih centara, ustrojem županijskog centra za razvoj poduzetništva, organiziranjem sezonskih stručnih seminara i dr.),
- racionalnim korištenjem prostora radi bolje eksploatacije svih raspoloživih resursa. U tu svrhu, u okviru ovog Plana, definirana je radna i mješovita zona, te režimi korištenja prostora kojim se ciljano usmjerava policentrični model razvoja i racionalno korištenje prostora kao ograničenog dobra,
- stimuliranjem razvoja obrtništva i malog poduzetništva dodjelom beneficiranih kredita perspektivnim programima.
- na razini samih proizvođača
- racionalizacija poslovanja koja će dovesti do veće vrijednosti proizvodnje,
- prilagodbe uvjetima poslovanja (tržišta), jer mogućnost brzog reagiranja na promijenjene uvjete poslovanja predstavlja jedan od bitnih kriterija tržišne uspješnosti.

Malo gospodarstvo (obrtništvo i malo poduzetništvo) treba biti važan faktor u revitalizaciji gospodarskog razvitka Općine i Županije. U interakciji «velike» i «male» privrede (kooperantskim odnosima) treba tražiti rješenja policentričnog modela razvoja stabilnog gospodarstva Općine i Županije koje će moći odgovoriti svim izazovima domaćeg i stranog tržišta.

U tu svrhu ovim Planom izdvojeno je područje u općinskom središtu Mlinište kao prostor za gradnju Poslovno servisne zone, površine cca 5 ha, koja bi mogla predstavljati najznačajniji faktor gospodarskog razvoja ne samo Općine Zažablje nego i šire (resursi gradova Metković i Opuzen te Luke Ploče).

Ova zona će uvelike doprinijeti gospodarskom razvitku ovih demografski najugroženijih područja županije i ublažiti negativne demografske tendencije cijelog područja.

Za gospodarski razvitak na prostoru ove poduzetničke zone potrebno je dodatno ispitati mogućnosti izvedbe iste, ali se pretpostavlja da bi pogodovao razvitak pogona za izradu proizvoda koji su u funkciji poljoprivrede i turizma, kao što su suveniri, oprema i drugo, kao i razvitak servisne i industrijske zone za ekološki čistu industriju, proizvodno obrtništvo i uslužne djelatnosti.

Na području Općine Zažablje postoji potencijalna mogućnost razvoja akvakulture obzirom na značajke postojećeg akvatorija, ali će se ista ispitati, uz suradnju s Ministarstvom kulture, Upravom za zaštitu prirode, tijekom izrade Prostornog plana posebnih obilježja na područjima predviđenim za zaštitu u kategoriji Parka prirode.

3.3.2. Društvene djelatnosti

Sustav društvenih djelatnosti, njihov ustroj i mreža ustanova u Općini Zažablje prati ustroj društvenih djelatnosti na nivou Države i Županije. Može se konstatirati da prostorna dispozicija uspostavljene mreže neće doživljavati bitnije izmjene, već eventualne dopune i nadogradnju, te funkcionalno i strukturno profiliranje sukladno potrebama razvitka. Planirana sistematizacija temeljnih skupina društvenih djelatnosti treba biti u skladu s posebnim planovima razvitka i prema donesenim odgovarajućim standardima za svaku pojedinu skupinu, uključujući stvarnu veličinu i potrebe njihovog gravitacijskog područja.

Zahvati u prostoru za smještaj i razvitak sustava društvenih djelatnosti vezani su uglavnom uz naselje i koriste prostor i rezerve postojećih struktura društvenih djelatnosti uz obvezu racionalnog korištenja prostora i prilagođavanja prostornim ograničenjima. Objekti i prostori opremljeni neophodnim sadržajima za zadovoljavanje primarnih potreba stanovnika trebaju biti ravnomjerno distribuirani, tj. dostupni svim korisnicima, a to se prvenstveno odnosi na predškolske ustanove, osnovne škole, socijalne ustanove, zdravstvene ustanove, ustanove športskih i kulturnih sadržaja i na vjerske objekte.

Predškolski odgoj: Na području Općine Zažablje nema dječjeg vrtića, te je jedan od zadataka ovog prostornog plana osigurati prostor za njegovu izgradnju.

Osnovno školstvo: Na području Općine Zažablje postoji područni razredni odjel "Mlinište", Mlinište pri OŠ "Stjepana Radića" u Metkoviću i područni razredni odjel "Bijeli Vir" ,Bijeli Vir pri OŠ "Stjepana Radića" u Metkoviću .

Kao dio osnovnog školstva treba akceptirati i druge institucije koje se brinu i osiguravaju društveni standard djece i mladeži, te jače potaknuti i stimulirati izvanškolske aktivnosti kroz bolju materijalnu osnovu.

Zdravstvo i socijalna skrb:

Potrebni prostorni uvjeti za funkcioniranje i razvoj zdravstva postoje, a strukturne i funkcionalne promjene koje su se dogodile pri reorganizaciji i privatizaciji zdravstvenih ustanova ne iziskuju osiguranje novih prostora, već će u narednom razdoblju trebati osigurati uvjete za kvalitetno uređenje i održavanje građevina zdravstvenih ustanova, te njihovo suvremeno opremanje za unapređenje kvalitete pružanja zdravstvenih usluga.

U okviru djelatnosti socijalne skrbi potrebno je ostvariti zadovoljavajuću mrežu i kapacitete svih kategorija javnih ustanova socijalne skrbi. To nalaže potrebu otvaranja novih ustanova uz obvezu korištenja prostora planiranog za smještaj građevina društvenih djelatnosti i korištenje alternativnih rješenja putem jedinica za njegu i pomoć u kući ili udomljenjem u udomiteljskim obiteljima.

Na području naselja Bijeli Vir planira se izgraditi Dom umirovljenika kapaciteta cca. 40 smještajnih jedinica.

Kultura:

U svrhu podizanja kulturne razine stanovništva, te slobodnog kulturnog, umjetničkog, intelektualnog, tehničkog i drugog stvaralaštva, potrebno je dalje razviti sve aktivnosti u kulturi, odnosno razviti mrežu odgovarajućih institucija i ustanova, te poduzimati aktivnosti radi ravnomjernijeg kulturnog razvitka na cijelom području Općine. Zbog sve veće potrebe za kontinuiranim tehničkim obrazovanjem potrebno je unutar ustanova i objekata kulture jače naglasiti djelatnosti tehničke kulture i poboljšati materijalne uvjete za daljnji razvitak ove djelatnosti.

Zahvati u prostoru za smještaj ovih djelatnosti vezani su uz naselje i omogućen im je daljnji razvitak unutar građevinskih područja naselja.

Sport i rekreacija:

Prirodni resursi Općine omogućavaju znatniji razvoj sportsko-rekreacijskih aktivnosti i odmora stanovništva i gostiju, pa je potrebno unaprijediti i nadograditi mrežu sportskih objekata i izletišta, s posebnim naglaskom na neke sportske i rekreativne aktivnosti (veslanje, nogomet, ...) i naročito na odgovarajuće zatvorene prostore za sve sportske grane.

Vjerske zajednice: Na području Općine Zažablje postoje mjesne crkve kako je to obrazloženo u 1.1.2.5. – Vjerske zajednice.

Vjerske zajednice prema potrebama svojih vjernika samostalno uspostavljaju svoje ustrojstvo, a ovim Planom omogućena im je izgradnja potrebnih građevina za obavljanje vjerskih obreda, osnivanje škola, socijalnih, dobrotvornih i dr. ustanova unutar građevinskih područja naselja mješovite namjene - pretežito stanovanje i pretežito poljoprivredna gospodarstva, javne i društvene namjene te groblja. Prostornim planovima niže razine treba omogućiti odgovarajuće prostorne preduvjete za obavljanje vjerskih obreda, osnivanje škola, učilišta, drugih zavoda te socijalnih i dobrotvornih ustanova.

Udruge građana, političke stranke i druge organizacije postaju sve važnijim čimbenicima razvitka društva, a njihov broj i aktivnosti se povećavaju i o tome treba voditi računa kod izrade Prostornih planova niže razine.

Poslovi državne uprave i pravo na lokalnu samoupravu znatno su se približili građanima i tako se osiguralo njihovo pravo odlučivanja o potrebama i interesima lokalnog značenja. Općinska uprava Zažablje djeluje u zgradi u centru općinskog središta, Mlinište, Mlinište bb. Osvremenjivanjem i poboljšanjem prostora u zgradi omogućit će se kvalitetniji rad općinskih službi kao i svih drugih aktivnosti koje su na usluzi stanovnicima Općine u svrhu poboljšanja životnog standarda.

3.4. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora

Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske dane su osnovne smjernice uređenja prostora prijelaznih gradsko-seoskih područja i ruralnih prostora, te iste treba uvažiti u budućem razvoju Općine. Program prostornog uređenja navodi:

Preobrazba prijelaznih gradsko-seoskih područja treba biti širenje i učvršćenje građanskog načina života uz maksimalno poštivanje nasljeđa kao prvenstveno ruralne cjeline, te nužna infrastrukturna rekonstrukcija s ciljem:

- olakšati pučanstvu pristup društvenim dobrima i institucijama
- povećati svakodnevnu ekološku i funkcionalnu sigurnost
- poduprijeti i poboljšati osobnu i obiteljsku perspektivu stanovnika tih područja i proširiti mogućnost individualizacije lokalnog načina života.

Poboljšanjem općih civilizacijskih uvjeta života i učvršćivanjem bitnih elemenata građanskog načina života na njima može imati veliku privlačnu snagu za skupine koje sada žele migrirati na gradska područja, kao i za skupine koje su u gradskim područjima marginalizirane te na prijelaznim područjima vide privlačan i prihvatljiv okvir za život.

Preobrazba ruralnih područja treba se temeljiti na revitalizaciji zbog ukupnih civilizacijskih ciljeva i zbog demografske i socijalne iscrpljenosti. Seosko područje je rijetko naseljeno, ali sa skupinama i pojedincima sposobnom za odgovorniji i poduzetniji razvitak, treba naglasiti slijedeće okolnosti:

- prisutnost posebno vrijednih nacionalnih ili regionalnih resursa na području te vrijednost područja u univerzalnom pamćenju i tradiciji.

Konsolidacija prostora naselja treba se temeljiti na njihovim obilježjima, očuvanju regionalnih odlika naselja, te na racionalnom planiranju prostornih obuhvata.

U cilju očuvanja identiteta prostora pažnju treba usmjeriti prema slici naselja i kultiviranog krajolika, te građevinska područja malih naselja i sela definirati na način da se očuvaju morfološke i strukturne značajke graditeljske baštine, osobito oblik parcela, smještaj građevina itd.

Tipologija i stanje naselja i narodnog graditeljstva

Suvremena europska načela vrednovanja i zaštite kulturne baštine temelje se na saznanju da je arhitektonski spomenik bilo koje vrste i značenja nedjeljivo povezan s neposrednom okolinom, samim tim i širim regionalnim prostorom i krajolikom. Jedno od osnovnih načela zaštite graditeljske baštine je težnja da se spriječi uništavanje neposrednoga krajolika, kako bi arhitektonski spomenik očuvao svoje izvorno okruženje, a time i svoje prostorne vrijednosti i cjelovito značenje. Uveden je izričaj «kulturni krajolik» koji potiče cjelovit pristup vrednovanju kulturne i prirodne baštine.

Europskom konvencijom o krajoliku, krajolikom se smatra područje čiji je izgled određen djelovanjem i međudjelovanjem prirodnih i ljudskih čimbenika. Krajolik se mora shvatiti kao prostorno-ekološku, gospodarsku i kulturnu cjelinu u kojoj valja štovati načelo raznolikosti i posebnosti krajolika.

Potrebno je prepoznati i sačuvati pojedine tipove krajolika, primjerice: krajolik s visokim stupnjem gospodarske učinkovitosti, krajolik s visokim stupnjem prirodnosti, krajolik s visokim stupnjem identiteta, nove kakvoće krajolika (osobito vezano uz naselja).

Danas je u većini europskih zemalja «*kulturni krajolik*» prepoznat kao nositelj nacionalnog kulturnog identiteta. Pod pojmom kulturnog krajolika podrazumijevaju se topografski definirana područja sa kvalitetnim odnosom prirodnih i antropogenih elemenata. Kultivirane ili izgrađene krajolike, stvarane u dugom vremenskom slijedu čovjekovim nastojanjem da životni prostor oplemeni i prilagodi svojim potrebama nazivamo kulturno-povijesnim krajolicima. Takva cjelina treba sadržavati neke od navedenih iznimnih vrijednosti: povijesnu, arheološku, etnološku, kulturnu, umjetničku, socijalnu ili tehnološku. Zakonski su zaštićeni krajolici definirani kao prirodni ili kultivirani predjeli veće estetske ili kulturno povijesne vrijednosti ili krajolik karakterističan za pojedino područje, a za razliku od parka prirode zahvaća manje područje s jednako važnim prirodnim i kulturno povijesnim obilježjima.

Planiranim zahvatima u prostoru treba što manje mijenjati krajolik kako bi se očuvale lokalne posebnosti, a pri projektiranju trasa infrastrukturnih mreža treba skrbiti o njihovu uklapanju u krajolik, i gdje je moguće uspostavljati zajedničke infrastrukturne pojaseve. Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske zacrtana je u tom smislu uspostava *Krajobrazne osnove Hrvatske* kao dugoročan projekt, pri čemu je nužna suradnja nadležnih službi za prostorno uređenje, zaštitu prirode i zaštitu kulturne baštine.

U svrhu očuvanja i unapređenja krajobrazne raznolikosti u Programu prostornoga uređenja Republike Hrvatske propisuje se sljedeće:

- Izbjegavati pravocrtne regulacije vodotoka, a duž postojećih regulacija i agromeliorativnih zahvata omogućiti postanak i mjestimičnu obnovu bujnih vlažnih biotopa i ambijenata.
- Duž međa vratiti živicu u svrhu biološke i krajobrazne raznolikosti.
- Otvarati proplanke u šumovitim predjelima, osobito oko mogućih vidikovaca.
- Spriječiti daljnju neplansku izgradnju ladanjskih zgrada i drugih građevina na krajobrazno izloženim mjestima.
- Očuvati seoske krajolike i omogućiti razvitak sela uz oživljavanje seoskoga gospodarstva, biopoljodjelstva, šumarstva, obrtništva, rukotvorskkih vještina, turizma, te poticanja seoskoga stanovanja kao mogućnosti izbora. Pri tom je potrebno očuvati sliku naselja i kultiviranoga krajolika, a građevna područja odrediti na način da se očuvaju oblikovne (morfološke) i ustrojbene (strukturne) značajke graditeljske baštine, poglavito oblik parcela, smještaj građevina .

Krajolici Općine Zažablje u velikoj mjeri udovoljavaju citiranim smjernicama «Programa».

Povijesne cjeline i ambijenti, kao i pojedinačne građevine sa spomeničkim obilježjima, zajedno sa svojim okolišem moraju biti na vrstan način (tj. u skladu s njihovim prostornim, arhitektonskim, etnološkim i povijesnim označicama) uključeni u budući razvitak. To prije svega podrazumijeva sljedeće:

- Zadržavanja povijesnih oblika komunikacija – starih cesta, pješačkih putova i staza
- Očuvanje povijesnoga naseobinskoga ustroja, parcelacije i tradicijske građevne tvorevine;
- Očuvanje i obnovu tradicijskih zgrada (stambenih i gospodarskih), i svih ostalih povijesnih građevina spomeničkih svojstava kao nositelja prepoznatljivosti prostora;
- Očuvanje povijesnih slika krajolika i prepoznatljivih vidika;
- Očuvanje i njegovanje izvornih i tradicijskih uporaba građevina i sadržaja, poljodjelskih kultura i tradicijskoga načina obrade zemlje;
- Očuvanje i obnovu svih građevina i sklopova sa spomeničkim obilježjima;
- Istraživanje i izlaganje arheoloških nalaza i mjesta.

U cilju očuvanja zaštite i unaprjeđenja kulturne i prirodne baštine, što znači očuvanje prepoznatljivosti, navodimo načela zaštite koja trebaju biti polazna osnova budućega razvitka:

- Kulturna i prirodna baština predstavlja temelj prepoznatljivosti i dokaz je neprekinutoga slijeda razvitka sredine pa ju je potrebno štititi od svakog daljnjeg oštećenja i uništavanja temeljnih vrijednosti;
- Osim pojedinačnih građevina, kulturnu baštinu čini i prostorna baština – bilo da je posljedica ljudskoga djelovanja kroz povijest ili djelo prirode;
- Osim vrednovanih građevina, obično prepoznatljivih primjera određenoga stila, kulturnu baštinu čine i skromna ostvarenja tradicijske stambene izgradnje (kamene kuće) koje bi kao nositelje identiteta trebalo čuvati u izvornoj namjeni;
- Prirodni krajolik je neponovljiv, a svako novo širenje građevnih područja u vrijedne krajobrazne prostore znači osiromašenje krajolika i gubitak samosvojnosti prostora.
- Potrebno je ostvariti edukativne staze kulturne baštine što će potaknuti kulturni turizam.

Na području Općine Zažablje temeljem Zakona o zaštiti prirode, nema zaštićenih dijelova prirode.

Temeljem Zakona o zaštiti prirode predlaže se zaštititi dijelove prirode:

- područje planirano za kategoriju Park prirode Donja Neretva.

Zaštita kulturnoga nasljeđa, osobito onoga graditeljskoga, ovisi o društvenim prilikama, stvarnim vlasničkim odnosima, novčanim sredstvima i drugim čimbenicima. Stručne konzervatorske službe i službe lokalne uprave trebaju izraditi model pomoći imaćima i korisnicima spomenika kulture te ustrojiti povjerenstvo za neprekidno praćenje zaštite i obnove kulturne baštine.

Istodobno valja razvijati svijest o važnosti i vrijednosti baštine kroz edukaciju, razvijanjem estetskih kriterija i kritičke misli u smislu isticanja dobrih primjera te ukazivanja na loše i neprimjerene zahvate. Značajnu ulogu u tome mogao bi imati lokalni tisak, lokalni radio, izložbe i sl. Treba stalno isticati i promicati ideje očuvanja kulturne i prirodne baštine i okoliša. Vrijedno je poticati donacije, ali isto tako ostvarivati male zahvate uređenja u koje se uključuje čitava javnost.

Glede stupnja očuvanosti prirodnih i krajobraznih vrijednosti, te tradicijskih oblika izgradnje i naseljavanja područja potrebno je planirati razvitak koji će se temeljiti na uvažavanju i svrhovitom iskorištavanju temeljnih vrijednosti područja. To znači, prije svega, očuvanje ravnoteže i odnosa izgrađenoga i prirodnoga krajolika, uz razumno planiranje građevnih područja kako ne bi došlo do narušavanja vrsno ocijenjenih kulturno-povijesnih i prirodnih vrijednosti. Planiranje gospodarskih građevina prihvatljivo je u predjelima s nižom prostornom i krajobraznom kakvoćom i u naseljima svrstanim u niže razrede. Važno je osigurati djelotvorne načine za sprečavanje bespravne gradnje u vrijednim poljoprivrednim i ostalim kultiviranim krajolicima.

ZAŠTITA KULTURNIH DOBARA

Podaci o kulturnoj baštini s mjerama zaštite kulturnih dobara (Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Dubrovniku).

Mjere zaštite kulturnih dobara

Pojedinačne zgrade s obilježjima kulturnog dobra, sakralna zdanja (crkve, kapelice, poklonci i raspela), spomen obilježja, grobnice, biste, kultivirani krajolici, kao i pripadajuće građevine moraju biti na stručno prihvatljiv i vrstan način uključeni u budući razvitak općine i županije.

Zaštita kulturno-povijesnih vrijednosti podrazumijeva sljedeće:

- a) Očuvanje i zaštitu kultiviranog krajolika kao temeljne vrijednosti prostora;
- b) Zadržavanje povijesnih trasa putova (starih cesta, pješačkih staza, šumskih prosjeka, poljskih putova često popraćenih raspelima i pokloncima);
- c) Očuvanje povijesne slike, volumena i gabarita, obrisa naselja, nasljednih vrijednosti i krajolika;
- d) Očuvanje zaselaka i izdvojenih sklopova poput pustara u njihovu izvornu okruženju, s povijesnim graditeljskim ustrojem i naslijeđenom parcelacijom;
- e) Očuvanje i obnovu tradicijskog graditeljstva, ali i svih drugih povijesnih građevina koje posjeduju svojstvo kulturnog dobra kao nositelja prepoznatljivih prostora.

Odredbe za uspostavu i provođenje mjera zaštite i obnovu kulturnih dobara proizlaze iz *zakona i uputa* koje se na njih odnose (uključujući i sve naknadne izmjene i dopune): *Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, Zakon o gradnji i Zakon o prostornom uređenju*.

Propisanim mjerama utvrđuje se obvezni upravni postupak, te način i oblici graditeljskih i drugih zahvata na pojedinačnim kulturnim dobrima - građevinama, građevnim sklopovima, arheološkim lokalitetima, parcelama na kojima se građevine koje imaju svojstvo kulturnog dobra nalaze, te pojedinim zonama zaštite naselja.

Posebom konzervatorskom postupku osobito podliježu sljedeći zahvati na pojedinačno zaštićenim građevinama, spomen obilježjima, sklopovima, predjelima i lokalitetima:

- popravak i održavanje postojećih građevina;
- nadogradnje;
- prigradnje;
- preoblikovanje;
- adaptacije (prilagodbe);
- funkcionalne promjene postojećih građevina;
- izvođenje radova na arheološkim lokalitetima.

U skladu s navedenim zakonima, za sve nabrojane zahvate na građevinama, sklopovima, predjelima i lokalitetima, za koje se Urbanističkim planom uređenja utvrdi obaveza zaštite, kod nadležne ustanove za zaštitu spomenika (Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine - Konzervatorski odjel u Dubrovniku, C. Zuzorić 6) potrebno je ishoditi propisane suglasnosti:

- a) posebne uvjete (u postupku izdavanja lokacijske dozvole),
- b) prethodno odobrenje (u postupku izdavanja građevinske dozvole) i
- c) nadzor u svim fazama radova, provodi nadležna Uprava za zaštitu kulturne baštine.

Zaštićene građevine, kod kojih su utvrđena spomenička svojstva i na koje se obavezno primjenjuju sve spomeničke odredbe, smatraju se sve građevine koje su **registrirani** spomenici kulture.

Evidentirana kulturna dobra potpadaju pod grupu **kulturnih dobara od lokalnog značenja**. Odluku o proglašenju zaštićenog kulturnog dobra lokalnog značenja donosi predstavničko tijelo lokalne uprave, a način njegove zaštite utvrđuje se uz prethodnu suglasnost nadležnog konzervatorskog odjela.

Za svako pojedinačno zaštićeno kulturno dobra kao najmanja granica zaštite utvrđuje se pripadna parcela ili njezin povijesni vrijedni dio. Povijesne građevine i spomen obilježja obnavljaju se cjelovito, zajedno s njihovim okolišem.

Vrijedne gospodarske građevine moraju se sačuvati bez obzira na nemogućnost zadržavanja njihove izvorne namjene te se mogu prenamijeniti u drugu namjenu koja će poslužiti u svrhu predstavljanja i promidžbe tradicijskog graditeljstva.

Spomen biste, spomen obilježja, grobnice i drugi elementi javnih obilježja ne mogu se uklanjati, premještati ili na njima bilo što raditi bez prethodnog odobrenja ove Uprave.

Na području Općine Zažablje evidentirani su objekti ruralnog graditeljstva

Opis cjeline dan je u poglavlju 1.1.2.6. Zaštita okoliša, prirodne i kulturne baštine – Kulturna baština.

Etnozone

Etnozone nacionalne i županijske razine uređuju se stvaranjem mreže naselja u kojima se planski revitaliziraju lokalne tradicije. Budući da je očuvanje etnoloških vrijednosti neposredno vezano uz očuvanje vitaliteta naselja, potrebno je kroz djelovanje ustanova, zaklada ili fondacija promovirati elemente duhovnosti u kulturnom stvaralaštvu stanovnika etnozona, a razvoj gospodarskih djelatnosti vezati za radne običaje stanovnika (poljoprivredna proizvodnja, obrt, turizam na seljačkim domaćinstvima).

Na prostoru Općine Zažablje postoji etnološko područje u jugoistočnom dijelu općine prikazano na kartografskom prikazu 3.«Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostor» 3.1.1. «Područje posebnih uvjeta korištenja – Kulturna baština».

Arheološki lokaliteti na području Općine Zažablje

Na području Općine postoji arheološko nalazište koje je opisano u poglavlju 1.1.2.6. Zaštita okoliša, prirodne i kulturne baštine – Kulturna baština.

Kultivirani agrarni krajobraz

U kultiviranom agrarnom krajobrazu mora se u najvećoj mogućoj mjeri spriječiti daljnja izgradnja, te izgradnju usmjeravati interpolacijama unutar izgrađene strukture naselja. Iznimno dozvoljava se izgradnja pojedinačnih stambeno-gospodarskih cjelina u agrarnom prostoru ruralnih naselja, ali tako da izgradnja ne izmijeni tradicionalne osobitosti šireg prostora (terase, suhozidi, vegetacija). Mjere pošumljivanja u agrarnom krajoliku neautohtonim vrstama dopuštaju se samo u neposrednoj provedbi mjera zaštite od erozije.

3.4.1. Područja primjene posebnih mjera uređenja i zaštite

ZAŠTITA POSEBNIH VRIJEDNOSTI I OBILJEŽJA

Pod osobito vrijedne dijelove prirodnog krajobraza podrazumijevaju se prirodne šume i gajevi, prirodni vodotoci i raslinje uz njih. Pod kultiviranim krajobrazom podrazumijevaju se poljodjelske površine u koje su uklopljena ruralna naselja.

Kultivirani i izgrađeni krajobraz valja sačuvati u što većoj mjeri tako da se pri izgradnji novih struktura primjereno vrednuju; zanemarena graditeljska baština, poštivanje povijesnosti prostora, uklapanje u krajolik, lokalne osobitosti, lokalno arhitektonsko oblikovanje, tradicija i vrijedna iskustva u korištenju, organizaciji i oblikovanju prostora.

Posebno vrijedan dio prirodnog krajobraza predstavlja kako prostor šuma, tako i prostor čitavog dijela Općine (vrijedan kultiviran krajobraz). Kako bi se sačuvala autohtona vrijednost ovoga krajobraza potrebno je dijelove devastiranog prostora sanirati.

Ograničenja korištenja prostora u smislu lociranja određenih sadržaja odnose se na zaštitu poljoprivrednih površina visoke kvalitete tla, područja uz obale kanala i područja uz zaštićena kulturna dobra i zaštićenu prirodu. Oblikovanje naselja i građevina nije dovoljno usuglašeno s vrijednim tradicijama poznatim u graditeljstvu ovog prostora.

Koncepcija razvoja, uz uvažavanje zatečenih vrijednosti i prihvatnih mogućnosti prostora, uključuje: povećanje gustoće izgrađenosti u naseljima, planiranje širenja naselja na način da se onemogućí širenje građevinskih područja duž državnih i županijskih cesta, izgradnja gospodarskih, društvenih, zdravstvenih, rekreacijskih, servisnih i drugih objekata, očuvanje ambijentalnih vrijednosti i zaštitu identiteta krajolika - posebno naselja. Razvoj gospodarstva i djelatnosti u prostoru određuju prioritetne djelatnosti područja kao i predodređenost prostora za razvoj određenih djelatnosti. U slučaju više mogućih namjena korištenja istog prostora prioritet treba dati funkcijama korištenja koje su sukladne poljoprivredi i šumarstvu, te zatim vodnim sustavima i u infrastrukturnim koridorima. Koncept daljnega oblikovanja krajolika, rurističkog i urbanističkog oblikovanja, mora vrednovati zanemareno graditeljsko nasljeđe i u najvećoj mogućoj mjeri poštovati povijesnost prostora, lokalne osobitosti, mjerilo, tradiciju i vrijedna iskustva u korištenju organizaciji i oblikovanju prostora.

Lociranje građevina i trasa infrastrukture treba planirati koordinirano tako da se što više koriste postojeći koridori, izbjegavaju šume i vrijedno poljoprivredno zemljište, da se očuva cjelovitost prirodnih i izgrađenih struktura, te omogućí zaštita krajolika.

Povoljne prirodne karakteristike, kao i relativno niži stupanj industrijalizacije, sačuvali su najveći dio nenaseljenog prostora od većih oštećenja. Taj je prostor još uvijek visokog stupnja prirodnosti. Brojna raznovrsna i iznimno vrijedna kulturna i prirodna dobra, isprepletana u jedinstvenim krajolikom i dio su resursne osnovnice gospodarskog razvitka (posebice turizma), ali i temelj su očuvanja identiteta zavičaja današnje i buduće generacije.

PODRUČJA I DIJELOVI PRIMJENE PLANSKIH MJERA ZAŠTITE

Prostorni plan uređenja Općine Zažablje preuzima iz županijskog plana Dubrovačko-neretvanske županije obaveznu izradu Urbanističkog plana uređenja općinskog središta Mlinište i obveznu izradu Prostornog plana područja posebnih obilježja za planirani Park prirode «Donja Neretva».

Ovim prostornim planom uređenja Općine određuje se obavezna izrada planova nižeg reda i to:

1. UPU-a općinskog središta Mlinište
2. UPU-a naselja Bijeli Vir
3. UPU-a poslovno servisna zona u Mliništu

te navedena izrada PPPPO za planirani Park prirode «Donja Neretva».

Obuhvati navedenih planova nižeg reda i PPPPO prikazani na kartografskom prikazu 3. «Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora», 3.4. «Područja primjene planskih mjera zaštite».

3.5. Razvoj infrastrukturnih sustava

3.5.1. Prometni sustav

Novi geopolitički odnosi nastali stvaranjem suvremene i samostalne Republike Hrvatske značajno utječu i na planirani razvoj prometnog sustava promatranog prostora.

Prijedlog razvoja promatranog sustava izrađen je na temelju smjernica iz "Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske", kao i "Strategije razvitka cestovne mreže u Hrvatskoj."

Koncepcija prometnog sustava Općine Zažablje temelji se na izučavanju postojećih prometnih tokova, na njihovom sagledavanju u budućnosti i potrebi da se troškovi odvijanja prometa u cjelini bitno smanjuju, sa što manje nepovoljnim utjecajem na okoliš i sigurnost prometa.

Za napomenuti je, da se prometna problematika ovog prostora mora sagledavati neograničavajući se striktno na prostor obuhvaćen ovim Prostornim planom, obzirom da taj prostor nije zaokružena geoprometna cjelina. Ovim planom postavljeno rješenje prometnog sustava znatno zadire u prostore i prometna rješenja cijele Županije i Republike Hrvatske.

Planiranje integralnog prometa i energetskog sustava uspostavlja se ključnim elementima na razini Države kao cjelovita mreža. Planiranje ovih sustav temelji se na gospodarskoj valorizaciji i programima s prostorom i ekološkom komponentom koja mora osigurati prihvatljivost lokacije i utjecaj na okoliš. Te elemente preuzima Prostorni plan uređenja Općine Zažablje i definira ih kao plansku obvezu u projektima.

CESTOVNI PROMET

Sukladno Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske, na području Županije planira se u osnovnim koridorima cestovnog prometa izgradnja dijelova dviju autocesta: Jadransko-jonske autoceste. Jadransko-jonska auto-cesta planirana je na teritoriju Republike Hrvatske, odnosno Dubrovačko-neretvanske županije, (osim na dijelu preko područja Neuma) kao koridor čitavom dužinom na potezu od granice sa Splitsko-dalmatinskom županijom do Dubrovnika na čvoru Osojnik

Na području Općine Zažablje prolazi trasa županijske ceste Ž8220.

Na području Općine Zažablje planira se poboljšanje postojećih županijskih i lokalnih cesta, rekonstrukcijom ceste zbog loših prometno tehničkih elemenata prometnice (nedovoljna širina, mali radijusi krivina, loše rješenje križanja cestovni i željeznički), pješačka komunikacija.

Na postojećim i planiranim prometnicama u naselju mora se osigurati razdvajanje pješaka od prometa vozila, izgradnjom nogostupa, trajnim oznakama, zaštitnom ogradom. Kod istog voditi računa o osobama s poteškoćama (postavljanje upuštenog rubnjaka).

Za potrebe javnog gradskog prijevoza predvidjeti proširenja za izgradnju autobusnih stajališta sa svim svojim elementima.

Prikaz cestovnog prometa dan na grafičkom prilogu 2. Infrastrukturni sustavi, 2.1. «Prometna infrastruktura» u mjerilu 1:25000.

ŽELJEZNIČKI PROMET

Prema Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske, nakon 2020. planira se izgradnja uzdužjadranske željeznice koja će povezati sva naselja na području Hrvatskog dijela Jadrana sa širim okruženjem, napose s ostalim dijelom Hrvatske te sa Zapadnom Europom. Buduća željeznička trasa morala bi, uz uzdužobalnu autocestu, biti prometna okosnica prema širem okruženju. Zbog već sad znanih osobina (mali uzdužni nagibi, veliki horizontalni i vertikalni radijusi koji su znatno zahtjevniji od onih pri projektiranju auto cesta) može se ustvrditi da je to investicija za dugoročne projekte.

Prikaz željezničkog prometa dan na grafičkom prilogu 2. Infrastrukturni sustavi, 2.1.»Prometna infrastruktura» u mjerilu 1:25000.

POMORSKI PROMET

Rijekom Neretvom prolazi međunarodni plovni put koji se od svog ušća u Jadransko more do grada Metkovića tretira kao pomorski plovni put. Na kraju plovnog dijela Neretve nalazi se teretna luka Metković koja je od županijskog značaja.

Luka Metković koja je jedina teretna luka među svim lukama županijskog značaja trebala bi kao i ostale luke ove kategorizacije biti pod tretmanom pojačanog održavanja obzirom na agresivni utjecaj okoliša na njih te brodove koji koriste operativne obale (podlokavanje operativnih obala od strane motora brodova koji pristaju).

Sukladno Zakonu o Plovputu (NN br. 73/97) Plovput skrbi i održava objekte pomorske signalizacije na cijelom plovnom putu rijeke Neretve i to sve od njenog ušća do luke Metković (ukupno 16 objekata).

POŠTA I TELEKOMUNIKACIJE

U Općine Zažablje postoji jedinica poštanske mreže sa brojem 20353 Mlinište. Drugih ustrojstvenih dijelova HP na tom prostoru nema.

U planskom razdoblju, zbog već ugrađene suvremene opreme u PU Zažablje, planirani razvoj poštanske djelatnosti svodi se na proširenje asortimana usluga, te investicijsko održavanje poslovnog prostora.

Planira se uvođenje novih mreža i sustava pokretnih komunikacija sljedeće generacije (UMTS i sustavi sljedećih generacija).

Prostor Općine Zažablje pokriven je među ostalim i RTV signalom preko mreže postojećih objekata za emitiranje i prijenos RTV programa na prostoru Dubrovačko-neretvanske županije.

T mobile Hrvatska, d.o.o. izgrađuje i upravlja telekomunikacijskim mrežama više sustava pokretnih komunikacija. U razvoju postojećih javnih sustava planira se daljnje poboljšanje pokrivanja, povećanje kapaciteta mreža i uvođenje novih usluga i tehnologija (UMTS i sustavi sljedećih generacija). U skladu s navedenim planovima, uz postojeće i trenutno planirane lokacije osnovnih postaja, na području obuhvata prostornog plana uređenja potrebno je u budućnosti omogućiti izgradnju i postavljanje i dodatnih osnovnih postaja – smještanjem antena na antenske stupove i krovne prihvate na postojećim objektima.

Prikaz mreža pošte i telekomunikacija dan na grafičkom prilogu 2. Infrastrukturni sustavi, 2.2. «Telekomunikacijska i poštanska mreža» u mjerilu 1:25000.

3.5.2. Energetski sustav

ELEKTROOPSKRBA

Prijenosni sustav - postojeće stanje

Postojeće stanje elektroenergetskog sustava opisano u 1.1.2.4. Komunalna infrastruktura- Energetski sustav – Elektroopskrba.

Planirani razvoj

Sukladno Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske i Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije na području Općine Zažablje planirana se građenje:

- dalekovoda 400 kV Imotica-Dubravice i
- dalekovoda 110 kV Opuzen-Neum.

Uvjeti uređenja prostora

Širine zaštitnih koridora dalekovoda trebaju iznositi najmanje:

- 80 m od osi trase za dalekovode 400 kV,
- 40 m od osi trase za dalekovode 110 kV.

Korištenje i uređenje prostora unutar ovih koridora treba biti u skladu s "Pravilnikom o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1 kV do 400 kV" (Narodne novine br. 53/91 i 24/97).

Koridori kroz šumska područja formiraju se prema najvećoj visini drveća, tako da u slučaju pada drvo ne dosegne vodiče.

Kod paralelnog vođenja s drugim infrastrukturnim građevinama moguće je preklapanje njihovih koridora uz nužnost prethodnog međusobnog usuglašavanja.

Za planirane zahvate unutar zaštitnog prostora transformatorskih i kablskih stanica odnosno unutar zaštitnih koridora kabela i dalekovoda potrebno je od HEP - Prijenos d.o.o., Prijenosno područje Split, Kneza Ljudevita Posavskog 5, 21000 Split zatražiti posebne uvjete građenja.

Sustav elektroenergetske mreže prikazan na grafičkom prilogu 2. Infrastrukturni sustavi, 2.3. «Energetski sustav» u mjerilu 1:25000.

PLINOOPSKRBA

Plinacro d.o.o. ne planira razvijati do 2011. godine plinski sustav na području Općine Zažablje. Koridor magistralnog plinovoda iz PP Dubrovačko-neretvanske županije zadržava kao osnovu za detaljno istraživanje.

Sustav plinoopskrbe prikazan na grafičkom prilogu 2. Infrastrukturni sustavi, 2.3. «Energetski sustav» u mjerilu 1:25000.

3.5.3. Vodnogospodarski sustav

VODOOPSKRBA

Podaci o zalihama podzemnih voda na području Županije pokazuju da postoje vrlo velike količine vode koje su osnovica regionalne i lokalne vodoopskrbe u vodnom području. Kvaliteta vode, zaštita okoliša, zahtjevi za većom količinom vode, racionalno korištenje izvorišta voda i općenito vodoopskrba su pitanja koja se rješavaju u više resora što znači da gospodarenje vodama mora imati interdisciplinarni pristup i rješenje.

Prioritet Općine Zažablje je na razvitku vodoopskrbe. Treba nastaviti izgradnju započetih i dijelom izgrađenih sustava radi širenja vodovodne mreže na bezvodna područja.

Osigurati dobavu dostatne količine za neumitni stalni porast potrošnje i mogućnost priključenja u dijelovima naselja koja se planira namijeniti stambenim i gospodarskim potrebama ili gdje se planira povećani intenzitet potrošnje.

Održati visoku kvalitetu pitke vode crpilišta povećanjem zaštitne zone uz primjenu strogog režima zaštite.

Smanjiti značajne gubitke u cijevoj mreži rekonstrukcijom dijela najstarijih opskrbnih i magistralnih vodova. U rekonstrukcijama i novoj izgradnji osigurati kvalitetnu protupožarnu zaštitu ugradnjom dovoljnih profila cjevovoda i hidranata.

ODVODNJA

Zaštita voda i mora od onečišćenja otpadnim vodama osigurat će se izgradnjom zajedničkih kanalizacijskih sustava naselja, turističkih objekata, raznih servisa i industrijskih pogona s uređajem za pročišćavanje i ispuštom u prijamnik.

Stupanj pročišćavanja (prethodno čišćenje, I., II. i III. stupanj) otpadnih voda koje se ispuštaju u vodotoke prema Pravilniku o graničnim vrijednostima pokazatelja, opasnih i drugih tvari u

otpadnim vodama (NN, 40/99; 6/01) utvrđuje se u odnosu na veličinu uređaja (ES) i kategoriju vode prijamnika (osjetljivost područja).

U prvoj etapi uređaji za pročišćavanje bi se realizirali s preliminarnim (mehaničkim) stupnjem čišćenja. U drugoj etapi bi se na uređaje dogradio biološki i/ili fizikalno-kemijski stupanj pročišćavanja.

Otpadne vode industrijskih pogona i servisa moraju se prije ispuštanja u javnu kanalizaciju pročistiti na vlastitim uređajima do stupnja komunalnih otpadnih voda.

Poslovno servisna zona u Mliništu imati će vlastiti kanalizacijski sustav s uređajem za čišćenje.

Planskim mjerama zaštititi podzemne vode od daljnjeg zagađenja na cjelokupnom teritoriju Općine, kako bi taj vodni resurs mogli iskoristavati u skorijoj i daljnjoj budućnosti.

U recipijente ispuštati samo pročišćene vode koje zadovoljavaju uvjete kategorizacije tih vodotoka.

Kod prikupljanja otpadnih voda uvoditi gdje god je moguće razdjelnu kanalizaciju radi ekonomičnijeg pročišćavanja.

Na planirane uređaje za pročišćavanje dovesti otpadne vode svih naselja izgrađujući pritom sabirne i transportne kolektore i mrežu kanalizacije tih naselja. Prikupljati i pročišćavati i sve ostale otpadne ili zagađene vode na uređajima za pročišćavanje specijalne namjene (centralna deponija). Težiti izgradnji internih (zasebnih) uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u industrijskim pogonima do nivoa standarda otpadnih voda domaćinstava, kada je i gdje je to moguće tako pročišćene vode odvesti na mjesni uređaj za pročišćavanje otpadnih voda. Kada taj uvjet spajanja nije ostvariv, tada industrijsku otpadnu vodu treba pročistiti do nivoa koji je propisan za prijemnik u koji će te vode biti upuštene.

Sustav vodoopskrbe prikazan prikazana je na grafičkom prilogu 2. Infrastrukturni sustavi 2.4. «Vodnogospodarski sustav» u mjerilu 1:25000.

ZAŠTITA OD ŠTETNIH DJELOVANJA VODA

Navodnjavanje

Današnja izgrađenost sustava za navodnjavanje, koji je u zapuštenom stanju, omogućuje navodnjavanje tek dijela poljodjelskih površina, uz stalnu opasnost od zaslantjenja tla i gubitka poljodjelskih površina.

Radove na izgradnji sustava za navodnjavanje potrebno je nastaviti tek nakon analize postojećeg sustava.

Različita rješenja za unapređenje sustava navodnjavanja tek treba provjeriti. Osim gospodarske i tehničke usporedbe sa sadašnjim rješavanjem navodnjavanja, potrebno je provoditi složena biološka, ekološka, pedološka, hidrološko-hidraulička istraživanja. Jedna od mogućnosti koja će se istražiti, je pregradnja rijeke Neretve u sušnom razdoblju plivajućom pregradom što bliže ušću, čime bi se spriječio prodor morske vode uzvodno. U tom bi slučaju bilo moguće kvalitetnu nezaslanjenu vodu koristiti za navodnjavanje u neograničenim količinama. Izvan sezone navodnjavanja pregrada bi se uklonila.

Zaštita od erozije i uređenje bujica

Radovi na zaštiti od štetnog djelovanja voda obuhvaćat će hidrotehničke i biološko-tehničke radove. Hidrotehničke radove čine čišćenje korita bujica, te izrada betonske obloge, stepenica i pregrada u koritima. Biološki radovi na zaštiti od erozije obuhvaćat će pošumljivanje, uzgoj i održavanje zaštitne vegetacije, krčenje raslinja, terasiranje tla i izgradnju gradona. Zaštita tla postiže se i određenim mjerama, kao što su to zabrana sječe grmlja i drveća, zabrana odlaganja otpada, način korištenja poljoprivrednog zemljišta.

Radove je potrebno uskladiti s poljodjelskom i šumarskom djelatnosti i sa zahtjevima zaštite prirode.

Uređenje vodotoka i zaštita od poplava

Sanacijski radovi na uređenju vodotoka vezani su za rijeku Neretvu čije su obale ugrožene erozijom zbog naglih oscilacija vodostaja prouzročenih radom hidroenergetskih objekata s akumulacijama (HE "Jablanica", HE "Rama", HE "Grabovica", HE "Salakovac", HE "Mostar", HE "Čapljina").

Zaštita od poplava u Općini Zažablje rješavat će se kroz širi zahvat zaštite grada Metkovića na desnoj obali Neretve od velikih voda Neretve. Branjenja površina će obuhvaćati 830ha, od čega bi na urbanizirane i poljodjelske površine u Republici Hrvatskoj otpadalo 450ha. Obrana od poplava se osigurava za 50-godišnju vjerojatnost pojave.

Radovi na zaštiti od velikih voda ovisit će o prihvaćenom konceptu obrane od poplava, koji bi morao uključiti srednji i gornji sliv Neretve s hidroenergetskim građevinama.

Melioracijska odvodnja

Elaboratom "Vodnogospodarsko rješenje i uređenje sliva Donje Neretve - I. faza", Građevinski fakultet Split, 1996., predloženo je melioracijsko uređenje doline Neretve koje se oslanja na dosadašnje projekte.

Dosadašnjim hidromelioracijskim radovima, od pedesetih do pred Domovinski rat, koji su imali za cilj isušivanje cjelokupnog područja delte Neretve i privođenje poljoprivrednoj proizvodnji, nepristupačna i malarična dolina postala je velikim dijelom suvremeno poljoprivredno područje.

Međutim, intenzivnom melioracijom uništava se prirodni krajobraz i ugrožava se prirodna ravnoteža. Donjoneretvansko područje je, zbog raznolikosti ornitofaune koja ovdje prezimljuje ili je na preletu prema Africi, uvršteno u Ramsarski popis močvara od međunarodne važnosti, te u projekt "Bird Life International: Important Bird Areas in Europe". Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske predlaže se zaštita cjelokupnog područja doline donje Neretve u rangu parka prirode.

Netaknute značajne površine nalažu prilikom hidromelioracijskog uređivanja zemljišta oprez. Potrebno je težiti održivom razvitku koji neće štetiti okolišu.

Zbog neriješenih vlasničkih odnosa ne koriste se meliorirane i uređene površine bivšeg društvenog zemljišta, koje su sada u državnom vlasništvu, a koriste se još netaknuta područja i tako narušava ostali dio vrijedne izvorne prirode.

Stoga se radovi u budućnosti moraju prije svega temeljiti na zaštiti i unapređenju postojećeg sustava. Potrebno je spriječiti sve nekontrolirane radnje na državnom zemljištu, zaustaviti

devastiranje i uništavanje izgrađenih objekata melioracijskog sustava, te usvojiti model upravljanja cjelokupnim prostorom donje Neretve.

Potrebno je provoditi interdisciplinarna istraživanja (biološka, ekološka, pedološka, hidrološko-hidraulička, geomehanička i hidrogeološka) kojima će se, među ostalim, preispitivati mogućnosti proširenja melioracijskih zahvata, te utvrditi obuhvat i način korištenja zemljišta za poljoprivrednu proizvodnju, a u cilju zaštite voda, tla i zemljišta, te očuvanja biološke raznolikosti (održivi razvoj u poljoprivredi).

Pri samoj realizaciji vodnogospodarskih zahvata potrebno je predvidjeti mjere ublažavanja negativnih posljedica.

Kao prostor istražnih radova melioracije određeno je područje Privlake južno od obodnog i lateralnog kanala.

3.6. Postupanje s otpadom

Zbrinjavanje opasnog i posebnog otpada ustrajava se na jedinstvenom i cjelovitom funkcionalnom sustavu u Republici Hrvatskoj, a zakonska je obveza županije da na svom području ustroji zbrinjavanje neopasnog tehnološkog otpada.

Studijom "Zbrinjavanje komunalnog otpada u Dubrovačko-neretvanskoj županiji", izrađenom za potrebe Prostornog plana Županije, utvrđena je strategija postupanja s komunalnim otpadom, izrađen je prijedlog gospodarenja otpadom, te su određene potencijalne makrolokacije za objekte u sustavu gospodarenja otpadom. Projekt sustavnog zbrinjavanja komunalnog otpada planira se ostvariti do 2015., do kada bi se morao izgraditi županijski centar za gospodarenje otpadom.

Zakon o otpadu (NN br. 178/04) u članku 11. propisao je da provođenje mjera postupanja s komunalnim otpadom osiguravaju jedinice lokalne samouprave dakle općina, što je za područje Općine Zažablje riješeno sa odvozom istog na odlagalište «Dubravica» Metković.

Odvojeno prikupljanje korisnog i opasnog otpada nije organizirano stoga je prvi korak u rješavanju problema zbrinjavanja otpada izrada Studije za Općinu Zažablje.

KOMUNALNI OTPAD

Na području Općine Zažablje organiziranim su prikupljanjem komunalnog otpada obuhvaćena su sva naselja Općine u kojem se otpad prikuplja u 100% kućanstava. Sav prikupljeni otpad odvozi se na odlagalište «Dubravica» Metković.

Postojeća manja «divlja» odlagališta kao i zatvoreno odlagalište otpada na području općine nameću se kao prioritet koji treba riješiti na način kako je to navedeno u Pravilniku o postupanju s otpadom (NN br. 123/97), što znači treba ih zatvoriti prema planu zatvaranja, a područja na kojima se trenutno nalaze dovesti u prvobitnu odnosno plansku namjenu.

Za potpuno sagledavanje problematike važno je naglasiti da se u kućanstvima obuhvaćenim organiziranim otpadom (kao i u tvrtkama), komunalni otpad ne razvrstava, pa na odlagalištu završava i najveći dio otpada s vrijednim svojstvima (papir, staklo, metalni i biljni otpad,...), te gotovo sav opasni otpad iz kućanstava. Taj problem bi trebalo razmotriti u spomenutoj Studiji za područje Općine Zažablje.

NEOPASNI TEHNOLOŠKI OTPAD

Problematika rješavanja zbrinjavanja ove vrste otpada u nadležnosti je Županije. Dok Županija ne osigura provođenje mjera postupanja s neopasnim tehnološkim otpadom, preporuka je ovog plana da se isti odlaže na odlagalište komunalnog otpada.

OPASNI OTPAD

Na području Općine Zažablje nema izrazitih proizvođača opasnog otpada (energetskih postrojenja, crne i obojene metalurgije, prerade nafte, kemijske i farmaceutske industrije i sl.). Registrirane tvrtke u kojima se stvaraju manje količine opasnog otpada same ga zbrinjavaju na propisan način.

Međutim sav neprijavljeni opasni otpad i gotovo sav opasni otpad iz kućanstva zbog otežane kontrole, te nepostojanje stanovništvu prihvatljivog načina organiziranog prikupljanja manjih količina, zbrinjava se na nepropisan i za okoliš štetan način.

3.7. Sprečavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš

"Okoliš je prirodno okruženje: zrak, tlo, voda i more, klima, biljni i životinjski svijet u ukupnosti uzajamnog djelovanja i kulturna baština kao dio okruženja kojeg je stvorio čovjek." Okoliš, prirodnu i kulturnu baštinu često je teško, ako ne i nemoguće zasebno razmatrati zbog međusobne isprepletenosti i po definiciji, odnosno zakonskoj regulativi, a posebno utjecaju ljudskih aktivnosti.

U prostornom planiranju kvaliteta okoliša mora biti osnovni kriterij planiranja, odnosno zaštita okoliša je sadržana u načelu integralnog pristupa planiranju i uređenju prostora kao kontinuirana i u svim segmentima prisutna komponenta. Stoga je sprječavanje nepovoljna utjecaja na okoliš sadržano u svim dijelovima Prostornog plana uređenja Općine Zažablje kroz utvrđivanje mogućnosti i ograničenja korištenja prostora i planiranjem razvoja putem izbora najpovoljnijih opcija.

Glavni cilj zaštite okoliša je očuvanje prostora i dostizanje više razine kakvoće života. Zbog toga je potrebno ustanoviti postojeće stanje okoliša i prirodne baštine, zatečeno stanje prema potrebi sanirati i nove aktivnosti u prostoru usuglašavati s naprednim europskim i hrvatskim zakonodavstvom. Stoga treba težiti s jedne strane ostvarivanju održivog razvitka naselja i kvalitete življenja stanovnika u njima, a s druge strane treba sačuvati i prirodni krajolik, te prirodnu raznolikost pojedinih područja.

Naglasak se stavlja na subjekte koji na bilo koji način koriste prostor kao resurs i svojom djelatnošću vrše utjecaj na okoliš, da se isti dosljedno pridržavaju i provode sve zakonske propise kojima se regulira zaštita prostora i okoliša. Planska usmjerenja nastoje da se sektorski i detaljno jača svaka pojedina kategorija zaštite:

ZRAK

Na području Općine nema velikih energetskih postrojenja, a osnovni energenti u gospodarstvu i domaćinstvima su električna energija (i plin u budućnosti), odnosno takozvani čisti energenti.

U smislu zaštite potrebno je, kako bi se pravodobno i na utemeljen način mogao usmjeravati i kontrolirati razvoj u pojedinim područjima i izgradnja u prostoru, nastaviti praćenje količina ispuštanja štetnih tvari u zrak iz pojedinačnih ispusta iz stacionarnih izvora kroz Katastar emisija u okoliš, odnosno prema Zakonu o zaštiti zraka (NN br. 178/04).

VODA

Glavni izvori onečišćenja su otpadne vode naselja i gospodarstva, ispiranje raznim herbicidima i umjetnim gnojivima tretiranih poljoprivrednih površina, te divljih, polulegalnih i napuštenih "odlagališta otpada" i smetlišta, prometnica ili izvanredna zagađenja vezana uz accidente. Najopasnije je ispuštanje opasnih tvari kao što su ulja, teški metali i kemikalije, koje se nekontrolirano bacaju na polulegalna i divlja odlagališta otpada (često uz same kanale) i ispiru u tlo i vodotoke.

Zbog zaštite i sprječavanja nepovoljnih utjecaja na podzemne vode i vodotoke (kanale) potrebno je poduzimati slijedeće mjere i aktivnosti:

- planiranje i izgradnju sustava za odvodnju otpadnih voda naselja treba ubrzati,
- vode koje se iz sustava odvodnje otpadnih voda upuštaju u vodotoke moraju proći predtretman pročišćavanja, a njihov sastav treba pratiti prema Pravilniku o graničnim vrijednostima pokazatelja opasnih i drugih tvari u otpadnim vodama,
- gospodarski subjekti priključeni na sustav javne odvodnje obavezno moraju vršiti predtretman otpadnih voda (koji će se odrediti prema tehnologiji proizvodnje) prije upuštanja u sustav,
- poljoprivrednu proizvodnju treba prilagoditi uvjetima zaštite, uvođenjem kontrole upotrebe količina i vrste zaštitnih sredstava i gnojiva, te orijentacijom na proizvodnju zdrave hrane,
- na području Općine potrebno je uspostaviti sustav gospodarenja otpadom koji će omogućiti dugoročno i sveobuhvatno zbrinjavanje otpada, te organizirano i kontrolirano postupanja s otpadom,
- divlja odlagališta treba sanirati i spriječiti nastajanje novih,
- potrebno je uspostaviti odnosno unaprijediti sustav praćenja kvalitete voda u vodotocima kako bi se postigla i održala propisana kvaliteta voda i uveo nadzor nad onečišćivačima,
- značajniji naglasak treba staviti na zaštitu vodnih ekosustava, tj. vodnog krajolika, šireg vegetacijskog pojasa uz rijeke i potoke, te preispitati nužnost izvođenja novih regulacija i hidrotehničkih zahvata u tom pojasu.

Postojeće stanje na vodotocima potrebno je poboljšati, usuglašavajući kakvoću vode sa ovim Planom određenom kategorizacijom vodotoka, a zaštita se mora provoditi na svim kanalima.

TLO

Imajući u vidu veoma važnu ulogu tla kao jednog od tri sastavna dijela ekosustava (tlo, voda, zrak) treba imati u vidu slijedeće činjenice:

- zaštita tla ima mnogostruki učinak na druge dijelove okoliša,
- tlo je s jedne strane važan životni i gospodarski prostor za njegovo stanovništvo, dok je s druge strane kroz različite zahtjeve u pogledu korištenja tlo ugroženo u njegovoj funkciji,
- tlo kao dugoročni indikator zauzima poseban položaj unutar ekosustava,
- stvaranje novog tla i obnavljanje tla odvija se vrlo sporo,
- ugrožavanje tla proizlazi iz: velikih površina zahvaćenih erozijom, korištenja zemljišta, velikog pritiska za proširenjem naselja, infrastrukturnih mjera, industrije, obrta i dr.

Zaštita tla od onečišćavanja mora se provoditi u funkciji zaštite poljoprivrednog zemljišta i proizvodnje zdrave hrane, te zaštite zdravlja ljudi, životinjskog i biljnog svijeta.

Tlo se onečišćuje na više načina, a zbog zaštite i sprječavanja ovakvih nepovoljnih utjecaja na tlo potrebno je poduzimati slijedeće mjere i aktivnosti:

- potrebno je dugoročno kvalitativno i kvantitativno osigurati i održavati funkcije tla,
- u poljoprivrednoj proizvodnji treba racionalno koristiti zaštitna sredstva i gnojiva uvođenjem kontrole upotrebe količina i vrste zaštitnih sredstava, te organiziranjem savjetodavne stručne pomoći u individualnoj proizvodnji,
- spriječiti zagađivanja zraka iz kojeg se štetni spojevi i teški metali talože u tlo, posebice u blizini industrijskih objekata i duž značajnijih prometnica,
- spriječiti zagađivanje voda iz kojih se također štetne tvari talože u tlo, naročito u naplavnim područjima,
- riješiti odvodnju i zbrinjavanje otpadnih voda, a naročito gospodarskih subjekata i domaćinstava koji otpadne vode preko propusnih septičkih jama ili upojnih bunara upuštaju direktno u tlo,
- uspostaviti sustav gospodarenja otpadom koji će omogućiti dugoročno, organizirano i kontrolirano postupanje s otpadom, te postojeća nekontrolirana i divlja odlagališta sanirati i spriječiti nastajanje novih,
- spriječiti nepotrebno širenje građevinskih područja i bilo kakvu izgradnju na vrijednijim obradivim tlima (kategorija-ostala obradiva tla),
- preispitati potrebe za hidrotehničkim zahvatima na vlažnim i naplavnim tlima, te potrebe za navodnjavanjem u svrhu poljoprivredne proizvodnje, te njihov utjecaj na očuvanje prirodne ravnoteže u okolišu,
- poduzeti pravodobne mjere za saniranje posljedica mogućih akcidenata koji bi uzrokovali onečišćenja tla (prometne nezgode nakon kojih je u okoliš istekla nafta ili naftni derivati, nezgode pri prijevozu opasnih otpada i sl.),

Tlo je, usprkos različitim onečišćenjima, još uvijek relativno očuvano, posebno u odnosu na tla većine zapadnoeuropskih zemalja, i kao takvo pogodno za proizvodnju zdrave hrane.

BUKA

Na području Općine nisu provođena značajnija i sistematskija mjerenja razine buke, no i bez toga može se ustvrditi da na području Općine trenutno nema velikih izvora industrijske i komunalne buke. Konfliktni prostori su dijelovi naselja kroz koja prolaze trase državnih i ostalih prometnijih cesta. Konfliktna područja mogu se javiti pri izgradnji bučnih pogona male privrede i obrta u zonama mješovite izgradnje - pretežitog stanovanja.

Za urbana područja i prometne koridore unutar ili uz područja gdje borave ljudi potrebno je odgovarajućom dokumentacijom, sukladno posebnim propisima, utvrditi razine buke koje se ne smiju prijeći. Zone industrijskih postrojenja treba od ostalih odvojiti tamponom zelenila da se smanji širenje buke. Kod izgradnje bučnih pogona male privrede i obrta u zonama mješovite izgradnje - pretežitog stanovanja treba odgovarajućom dokumentacijom, sukladno posebnim propisima, utvrditi razine buke koje se ne smije prijeći i građevinskim zahvatima spriječiti širenje buke u okoliš.

PROCJENA UTJECAJA NA OKOLIŠ

U slučaju da se na relativno malom prostoru planira više istovrsnih zahvata (niz) čije su pojedinačne veličine tj. kapaciteti ispod, no ukupni kapacitet, iznad granica propisanih Popisom zahvata koji čini sastavni dio Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš (NN, 59/00), obvezna je provedba postupka procjene utjecaja na okoliš, sukladno odredbama Zakona o zaštiti okoliša (NN, 82/94 i 128/99) i navedenog Pravilnika.